

Svenskur elitusvimji-venjari til Føroya

Svenski Mats fann kærleikan í Føroyum
So nú liggur fyrri hjá okkara svimjarum

Fiskiskapur:

Meira av tungu og størri upsi

Síða 6

Vinurin hjá Ingálv av Reyni, sum gav sítt lív fyri frælsi

Vit hava áhugaverda samrøðu við Sigmund í Dali, sum var við donskum mótstøðubólki, sum stríddist móti týskarum. Leiðarin í hesum bólki var vinur hjá Ingálvi av Reyni.

Síða 13-19

KÄRCHER

Vit eru einaumboð fyrri KÄRCHER trýstspularum til ídnað.

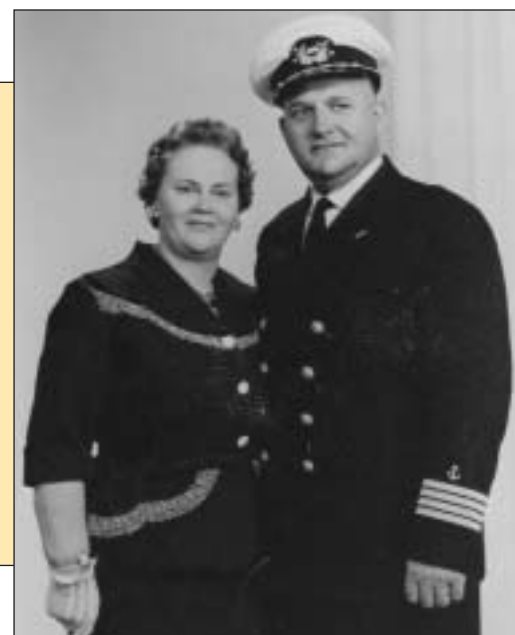
Vit umvæla eisini

TÓRSHAVNAR MASKINHANDIL
v/Tummas Andreassen · Varðagøta 29-30
FO-100 Tórshavn · Tlf. 31 34 42

Søgan um fyrsta nýbygningin á Tórshavnar Skipasmiðju

Sigurd Simonsen skapti søgu, tá hann bílegði "Vón".
Lesið hansara egnu frásøgn.

Síða 8-11

Hvussu riggar fráboðaða rættartrygdin í løgmansrøðuni?

Greitt verður frá samsvarinum millum føgru fráboðaðu rættartrygdina og veruleikan.

Síða 22-24

Alarmur - Skipsvakt - Vakt
Virðishandan - VIP
Náttarvakt - Sjónvarpansni
Atgongdskontroll
Trygdarráðgeving

TRYGDARTÆNASTAN
FNSNI

211 112

Tín trygd
fyrri tryggleika

Kunning til limir Fiskimannafelagsins

60-ára konto og Lutakonto

- Fíggarlig trygd og sparing við skattalætta

Tá ið tú gevst at arbeiða, fert tú frá einari fastari inntøku til eina støðu, har tú skalt liva av almennum veitingum umframt tí, sum tú hevur spart saman gjøgnum árin.

Ymiskt er, hvussu vit hugsa okkum tilveruna, eftir at vit eru farin frá, men tað krevur sjálvandi góða ráðlegging, og sjálvt um kanska er rúm tíð til pensiónsaldur, er gott at vita, at tú ert peningaliga tryggjaður.

Føroya Fiskimannafelag og Føroya Banki hava gjørt avtalu um eftirløn fyri limir felagsins, soleiðis at teir eisini kunnu njóta ágóðan av einari eftirløn. Tað er avgjörður fyrimunur at hava allar eftirlønarkonti á einum stað, rammurnar verða gjørdar í samráð við Føroya Fiskimannafelag, og felags umsitingin tryggjar limum felagsins fleksibilitet og eitt so stórt avkast sum gjørligt.

60-ára konto

60-ára konto er bundin eftirlønarsamansparing. Hon er gott ískoyti til fólkapensiónina, og er við til at tryggja eitt nøktandi livistøði við eftirlønarløndur. Samansparingin fær hægstu innlánsrentu, harumframt gevur hon skattafyrimun beinanvegin - longu sama árið, sum kontoin verður stovnað, verður inngjaldið drigið frá skattskyldugu inntøkuni.

Lutakonto

Lutakonto er ætlað persónum, sum hava 60-ára konto, men vilja seta meira inn enn henda loyvir, fyri soleiðis at fáa enn størri skattafrádrátt. Lutakonto verður mótsett 60-ára konto ikki goldin út í einum, men í pørtum, og er tí at líkna við framhaldandi inntøku.

Íløgur í virðisbrøv

Í staðin fyri at lata peningin standa inni við vanligari innlánsrentu, ber til hjá eftirlønaráranum at keypa virðisbrøv fyri innistandandi á kontoini. Møguleiki er at keypa láns- og partabrøv ella íløguprógv, ella at fáa gjørda eina serliga íløgusamanseting.

Ávøksturin av eftirlønarkonto er skattafríur, uttan mun til um talan er um innlánsrentu, vinningsbýti ella kursvinning.

Fá meiri at vita um eftirløn á skrivstovu felagsins ella í deildum bankans.

FØROYA BANKI

Um abba, Elduvíks Jógvan

Til jólar í fjør kom út bókin "Ekliptika", sum var skrivað av Jákup Heinesen, sum var sonur Jákup, sum átti skipið, og sum gekk burtur við tí undir krígunum. Í hesi bók eru fleiri greinir um Elduvíks-Jógvan, sum var abba rithøvundan av bókini. Elduvíks Jógvan var ein kendur útróðrarmaður, og lýsingin av honum er so hugtakandi, at vit í blaðnum í dag endurgeva eina av hesum greinum, sum er skrivað av Robert Joensen. Jógvan var føddur í 1859 og doyði í 1945.

1. partur

Tá vit fara at eldast, er meginparturin av øllum teimum fólkum, vit hittu á lívsleiðini, gloymd, meðan nøkur fá eru eftir í minninum.

Ein maður, sum eg kom at kenna, tá eg var barn, var Elduvíks Jógvan. Og hann fór aldri úr huga mínum.

Um tað mundið út ímóti 1900, tá hann kom til Klaksvíkar og kom at hava tilhald í Gerðum, varð hann kallaður Elduvíks Jógvan.

Sum smádrongur kom eg nærum dagliga at hitta Elduvíks Jógvan, tá hann var heima.

Tá var einki motorljóð í bygdini, og tá eg saman við honum og øðrum slapp við í bát, var kvirt, tí á Borðoyarvík var hvørki páhangari ella innstaller-ingur tá.

Í fyramannafari á Borðoyarvík saman við Elduvíks Jógvan rokni eg næst heimi mínum at hava verið ein tann besti skúli, eg havi gingið í.

Elduvíks Jógvan varð borin í heim nøkur ár eftir, at føroyingar høvdu fingið handelsfrælsi. Hann vaks upp í Elduvík. Við ongli og steini dró hann á tólv ára aldri sín fyrsta kalva á Norðhavinum. Hetta kundi vera eini tjúgu ár, áðrenn nakar trolari var sæddur á hesi leiðini. Agnið, sum hesin kalvin gloypti, var ein hálv, røst brosmá.

Á ungum árum var hann millum teir bestu, bæði til bjarga og í báti.

Hann fór út í verðina, sum tey søgdu tá.

Á besta aldri kom hann heima aftur við góðum royndum og virðum, hann hevði spart saman. Hann kom at virka á sjógvi og landi, sum før-oyingar flestir, til hann á ellisárum ikki meira fór til

skips ella til handilsarbeiði.

Á ellisárum kundi hann vera á seiðabergi, har hann sá smádreingir floyta skeljar og spæla í fjøruni. Eftir langt lív var hann komin aftur til somu gleði, har virki hansara byrjaði, sum barn í fjøruni í Elduvík, men nú var fjøran fram við Borðoyarvík.

Livdi undir heilt øðrum korum Um tað mundið, tá Elduvíks Jógvan var um at koma til mans, livdi fólk okkara enn undir hørðum og strongum korum.

Hvørki lærarar ella aðrir embætismenn høvdu broytt gerandisstreivið. - Heimið og at arbeiða saman við teimum vaksnu var skúlin.

Bygdirnar lógu mest í hvør sínum einsemi, uttan stórvegis samband hvør við aðra, eitt væl skipað bústaðarmynstur, fyri at kunna liva í hesum landi, har hvør bygdin við nøkrum fólki var eitt sjálvhjálpið samfelag at kalla, fjart frá læknahjálp. Tey røsku, tey frísku, tey sjúku og tey gomlu búðu undir somu lon.

"Tá eg var lítill," segði Elduvíks Jógvan einaferð, "var eg sjálvandi altíð á støðini, tá bátarnir komu aftur av útiróðri, og altíð longdist mær eftir at sleppa út, heilt út har so langt sum siggjast kundi. Tað var eins og nakað, sum dró ímóti havsbrúnini hvønn dag. Tí spurdi eg altíð, hvussu langt teir høvdu verið. Jú, søgdu teir, teir høvdu verið har úti, og so peikaðu teir út ímóti havi. So plagdi eg at spyrja, um teir høvdu verið heilt har úti, sum luftin nemur við havið. Ja, søgdu teir, og so helt eg, at tað slapst ikki longur.

Elduvíks Jógvan.

Mær dámdi altíð best, tá "Ognarbáturin" hevði verið longest úti, tí við honum var pápi.

Hinir bátarnir í Elduvík tá vóru "Nýggjustovubáturin" og "Annfinnsstovubáturin". Trý áttamanna-før gingu tá út av Elduvík, og tá tey vóru á útiróðri, vóru bert fimm mans eftir heima í bygdini."

Útróðrarmaður frá barnsbeini Útróðrarmaður var Elduvíks Jógvan frá barnsbeini, og áhugavert var tað at hoyra henda gamla mann fortelja frá útiróðri í seinnu helvt av farnu øld. Í 1883 fór hann til skips við skipinum "Gustav". Teir vóru 10 mans við hesum skipi, ið var ein "jagt".

Fyrst fóru teir yvir á Vesturlandið og síðani á Eysturlandið at fiska.

Millum annað, sum Elduvíks Jógvan hevur fortalt frá hesum fyrsta

skipstúri sínum, var um tær rasjónir, hvør maður fekk í part hvørja viku. Hvør maður fekk 3 pund av saltkjøti um vikuna (einki skerpikjøt), ¾ pund av putursukri, ½ pund av margarini, ongar keks og einki breyð, men skonrug, eitt sindur av kaffi og te og síðan eplir og fisk. Krúss hildu teir sjálvir, gaffil var eingin og eingin tallerkur. Ein bakki var til alt eins og trop. Broyting kom ikki í viðvíkjandi mati og etingar-greiðum á skipi, fyrr enn Napoleon í Dali hevði fingið skip. Lønin hjá manningini var ein trið-ingur av fonginum, og av hesum triðingi fingi eisini skipari og kokkur sína løn.

Elduvíks Jógvan var ein hugsandi maður, hann var bæði gávaður og evnarík-ur. Bæði í einum og øðrum føri royndist hann sum ein livandi uppslagsbók. Um hann onkuntíð

varð spurdur um eitt ella annað, sum hann ikki setti sær føri fyri at greiða, var vanliga svarið hetta: "Eg eri líka klókur".

Hví eitur tað at kava Væl dámdi honum, at tey ungu spurdu. Tí, segði hann, tann, sum einki spyr við skili, hann hugsar neyvan nógv. Sjálvur plagdi hann at spyrja teir yngri, um teir vistu hetta ella hatta, sum hann sjálvur hevði kunnleika um. Hetta eins og vísmáðurin Sokrates plagdi at gera. Einaferð á ellisárum spurdi Elduvíks Jógvan meg, av hvørjum tað mundi koma, at vit í Føroyum siga "tað kavar". Meðan norðmenn siga eins og danir "det sner", og á svenskum siga teir "snør". Hví á føroyskum kavi, meðan teir í Íslandi siga "snjó".

Eg svaraði, at handan spurningin hevði eg ongantíð hoyrt áður, og hevði hatta ikki verið í mínum huga.

"Lurtað nú eftir mær," segði Elduvíks Jógvan: "Eg havi hugsað mær hatta. Bretar siga "it is snowing", tá tað kavar, sama orðalag sum íslendingar, danir og norðmenn. Men tá bretar siga um at krógva okkurt, hylja okkurt, siga teir "cave it over". Tí haldi eg, at vit í Føroyum siga, at "tað kavar" við teirri meining, at kavin er farin at krógva, hylja foldina við snjó." Eisini nevndi hann at "kava", "fara undir kav". Hetta verður nevnt fyri at vísa á, hvussu fjølbroyttir tankar Elduvíks Jógvans kundu vera. Hann hevði ikki lært nakað mál, uttan eitt sindur av donskum. Tá hann var í Skotlandi, lærði hann mál teirra við at hoyra tað í dagligari talu.

Seinast í 1870-unum kom Elduvíks Jógvan at vera í Mikladali hjá beiggja sínum, sum var smiður. Har tók hann lut í øllum arbeiði, bæði á landi og á báti, til hann í 1883 fór til skips. Tær hendingar á sjónum frá 1883 og til 1937, tá hann var sín seinasta túr við fiskiskipi, og sum hann greiddi mær frá, skulu ikki takast við í hesum broti.

Nógv kom eg at vera saman við hesum merkis-manni tá um 1940, og til hann andaðist í 1945. Hann var um hálvthund-rað ár eldri enn eg. Hann hevði í langa lívið sínum verið víða um og hevði havt eyguni við sær, og kundi hann siga frá mongum áhugaverdum úr útheimi. Skúlagongd hansara hevði verið at kalla eingin. Ongantíð spurdi eg hann, hvar hann hevði lært seg at lesa, skriva og rokna. Mangan nevndi hann Absalon á Trøllanesi, og helst man hann hava lært nógv av honum. Einaferðina minnst eg, at hann nevdi Absalon á Trøllanesi, tá teir í 1890-unum vóru á fólkafundi í Køtlu-num oman fyri Árnafjørð.

Eitt serligt lyndi Elduvíks Jógvan átti í allari sínari medferð eina sjáldsama ró yvir sær. Hann knarraði ikki. Um okkurt arbeiði ikki eydnaðist honum, so kundi hann siga: "Ja, so er hatta gjørt." Eitt nú, at hava sett línu og einki fingið. Eftir frásagnum Elduvíks Jógvans skilti eg hann soleiðis, at tá um 1870, tá hann var um 10 ára gamalur, var tað soleiðis, at tey veiku duttu burtur ímillum, sum børn uttan læknahjálp. Deyðin var vanligur gestur, eingin

hjálp til linna av pínu og eingin heilivágur av týðningi. Umfarssjúkurnar gingu sína leið og týndu eisini millum fólk á besta aldri. Undir hesum korum og undir lívsins brotum bæði á sjógvi og landi livdi fólkið næstan á sama hátt, sum tá landið var bygt. Undir strongum korum, so strongum, at bara tey sterkastu og tey, sum landfarasótt ikki beit á, livdu eftir. Alt hetta kundi tyngja og næstan taka mótið frá fólki. Tá vóru altíð nøkur í bygdini, sum sóu veruleikan, sum hann var, og stimbraðu í gerð og orði, tí, sum onkur kundi taka til: "Latið okkum fara til verka, latið okkum síggja teir ljósu glottarnar, tí lívið skal livast, so ikki eldsløkkingur verður um alla bygdina."

Tá menn eru á báti og royna eftir fiski, kann mangt ymiskt henda, eisini í einari so trongari veru sum í einum fýramannafari, og hjá manni, sum átti hugflog sum Jógvan, kann mangt vera at hugsa og tala um. Ein dagin sat hann í rúminum við snøri. Hann dregur, lodd-ið kemur upp undir, ein smáfiskur er á. Jógvan syftir hann inn um, men hann loysnar og fer upp í loft, dettur niður á stokkin, ger eitt sprakl, meðan Jógvan royndir at kreppa um hann, men tað mis-eydnast, og fiskurin endar afturi í skuti. Elduvíks Jógvan flenti og helt við fiskin, at tað var ikki hansara skuld, um hann hevði farið útum aftur. Og so tosaði hann við fiskin, greiddi honum blíðliga og brosandir frá, at tað var hann, Jógvan sjálvur, sum hevði verið klombrutur og ikki borið seg rætt at, tá hann skuldi syfta fiskin inn um stokkin.

Og so var tað hin dagin, báturin skuldi flotast. Elduvíks Jógvan var farin at lynna. Og so hoyrist hann tosa, sum var onkur annar komin har oman í fjøruna. Eftir ljóðinum at døma, var Jógvan farin nakað til viks. Um stund kom hann aftur, berandi við einum lunn, meðan hann tosaði við henda lunn um hina ferðina, tá hann var funnin úti á havi, segði honum, hvusu væl hann var skaptur sum lunnur, og spurdi lunnin, hvar hann nú hevði verið so leingi, tí hann hevði saknað hann.

Ja, soleiðis var Elduvíks Jógvan. Hann keddi seg helst ongantíð, og tað var ongantíð keðiligt at vera saman við honum.

Tá onkur líkasum vildi veita Elduvíks Jógvani

Elduvíks Jógvan og sonurin Fischer í 1935.

Hann var ungur tá, og í hansara langa lívi á sjónum eru ikki so fáar frásagnir um dirvi og styrki, tá havið rætti seg eftir honum.

Tosaði enskt sum brent

Meðan seinni heimsbardagi leikaði á, royndi Elduvíks Jógvan at útvega sær torv, og hann gekk eystur á Oyrarskor at røkta torv og eisini niðan á Kjalarfjall, har hevði hann torvheiðar og gróthús. Ein dagin, hann var uppi á Kjøli í torvi, komu nakrir bretskir hermenn, sum høvdu tilhald í Klaksvík, niðan hagar. Hesir unglingar undraðust at hitta gamlan mann har, sum tosaði enskt. Teir settu vápn og skjáttur frá sær og fóru at hjálpa honum við at bera inn torv. So fyltu teir torv upp í pjókar, sum fýra av teimum fimm hermonnunum skuldu bera oman við sær. Tann fimti skuldi bera alla útgerðina, byrsur og annað. Torvið lögdu teir fyri durunum hjá Elduvíks Jógvani. So ein sunnudag beyð Jógvan

troyst í teirri mótgongd, lívið veitti honum, kundi tað vera hann sjálvur, sum kom at veita øðrum stimbran. Í tilíkum føri kundi hann siga, at eingin hevur lovað okkum lívið lætt. Og hann, sum ikki hevur kent mótgongd í lívinum og lagt doyðin á at vinna á trupulleikunum, og kent seg at hava vunnið á teimum, hann veit einki um, hvat lívið av sonnum er.

Elduvíks Jógvan kundi málbera seg soleiðis, at tos hansara minti um heimsspeki, tá hann eitt nú kundi taka til nakað soleiðis: "Hetta at fortelja, tað er at bera øðrum ein boðskap. Og hevði eg dugað at fortalt av sonnum," segði hann, "so hevði eg roynt at fortalt øðrum um ta sigrandi trúnnu og fortalt um ta trúgv, sum nørist og styrknar av mótgangi her í lívinum."

Eitt annað dømi um djúpu tankar hansara er hetta, tá hann tosaði um ja og nei, um hvat av teimum orðunum høvdu størri virði. Hann kom til tað úrslit, at orðið "nei" var dygdarbetri enn eitt "ja". Tí eitt ja gjørt til nei bar aloftast okkurt ilt við sær, meðan eitt nei gjørt til ja, aloftast bar okkurt gleðiligt og gott við sær.

Á ungum árum var Elduvíks Jógvan eisini við til at fleyga. Einaferð kom eitt ella annað mistak upp í leikin, tá hann skuldi heim aftur, tí lesingar-togið var komið at liggja soleiðis, at hann mátti taka seg upp um eitt heldur høgt loft. Elduvíks Jógvan bar orð fyri ongantíð at vera ráðaleys-

ur, hann var fimur og handasterkur. Fyri at koma uppaftur, mátti hann taka seg upp eftir tognum, sum hekk í leysari luft. Hetta eydnaðist honum, men bert tí at hann noyddist at taka trý tøk, har hann hekk í tognum einans við tonn-unum millum himmal og hav fyri at skifta tak soleiðis, at hann kundi fáa báðar hendurnar upp um høvdið, so at tað skuldi makta frægari fyri at sleppa upp um tromina. -

Myndin er tikin á Stangabrúnni 4. juli 1935, tann dagin "Ekliptika" fór til Eysturgrønlands á kanningarferð.

O.F. Joensen (Óli í Skúla) stendur við hattinum í hondini, hann heldur røðu, Alfred Petersen tosaði eisini. Har var nógv fólk komið saman at ynskja teimum góða ferð.

1. Óli Frederik Johansen (Óli hjá Gretu), 2. Hans Jacob Frederiksen, 3. Jacob Samson, 4. Erling Laksáfoss, 5. Palli Marstein (Havnar-Palli), 6. Joen Heinesen, Elduvíks Jógvan, 7. Alfred Petersen, trúboðari, 8. Hákun Djurhuus, lærari, 9. Óli í Skúla, keypmaður, 10. Martin Gregersen, 11. Elsebeth Maria Simonsen (Ebbemia), 12. Elleman Gregersen, 13. Elsebeth Sofía Poulsen (Ebbafía).

teimum at koma at fáa sær ein drekkamunn við køkum heima hjá sær.

Teir hugnaðu sær og prátaðu heima hjá Elduvíks Jógvani tann dagin í 1944. Hesir hermenn vóru allir eins klæddir. Tá teir fóru avstað aftur, segði Elduvíks Jógvan við teir, meðan hann smálkaðist, at hann var fegin um, at teir komu. Og so spurdi hann, hví tann eini maðurin ikki kom við? Hetta høvdu hermenninir ikki væntað, at hesin 80 ára gamli fór at ansa eftir. Teimum dámdi væl at koma inn til fólk. Og søgdu teir Elduvíks Jógvani, at hin fimti skuldi hava vakt. Og tí høvdu teir biðið hendan eina koma við, hóast hann ikki hevði verið við til at bera honum torvið oman.

Tað, eg visti um, hevði Elduvíks Jógvan ongantíð tikið av, tá menn bjóðaðu brennivín. Ein dagin spurdi eg hann, um hann ongantíð hevði smakkað brennivín. Hann smiltist fyrst. So varð steðgur eina løtu, og síðani kom svar hansara, sum var nakað soleiðis: "Jú, skal eg siga tær. Brennivín havi eg smakkað, men eg mátti gevast við tí. Eg segði við meg sjálv: "Tú Jógvan, hetta fer ikki at bera til", tí tá eg fái brennivín, so veri eg so glaður, so glaður. Nei, Jógvan, segði eg við meg sjálvan, hetta er eingin sonn gleði, so hetta

mást tú sleppa tær burturúr. Og eg so gjørdi." Hann var ungur, tá hann tók hesa avgerð.

Segði kríggið fara at enda í Berlin Tá undir krígnum var ikki radio í hvørjum húsi. Tá til bar komu menn saman á ymsum støðum at tosa um tað, sum teir høvdu hoyrt úr lurtitólunum. Mest varð lurtað eftir norðmanninum úr London. Har á leiðini, sum eg búði, kundi tað henda, at vit komu saman at práta tætt við, har Elduvíks Jógvan búði.

So ein dagin í 1942, vit standa har og práta, tá týskurin stóð sterkur í bardaganum og hevði lagt undir seg alt strekkið at kalla úr Noður Noregi til Miðalhavið, eystur móti Egyptalandi og longur norðuri, var hann komin inn í Russland, og um hesar leiðir stóð tá bardagin um Atlantshavið, og stundum komu týsk flogfór við bumbum inn yvir Føroyar. Tá í 1942 segði Elduvíks Jógvan, at kríggið kom at enda í Berlin. Hetta ljóðaði löggið. Tí sum støðan var, tyktist týskurin longu at hava vunnið. Men Elduvíks Jógvan helt fast við sítt, at kríggið fór at enda í Berlin. Tá var hann um áttati ára aldur, og summi hildu, at nú hevði hesin klóki maðurin mist skilið. Men hann hevði sítt fulla skil. Hvussu so var ella ikki, so helt hann fram við at siga, at kríggið kom at enda í Berlin. Tey lótu hetta ørvitistos bara fara og lögdu ikki í at geva tí gætur, sum ikki var so löggið.

Ein dagin vóru Elduvíks Jógvan og eg aftur á floti við fýramannafari. Vit vóru einsamallir. Hann helt við snøri, eg andøvdi. Tá spurdi eg hann, hví hann helt fast um, at kríggið kom at enda í Berlin. Hann segði, at tað hevði onkuntíð hent seg, at hann hevði havt ein dreym ella eina sjón, sum var gingin út.

Hetta var hent í einari støðu, har hann hvørki var heilt vakinn og heldur ikki svav, tó mest líkt dreymi. "Soleiðis er ein sjón ella tilíkt komin fram fyri meg, sum sigur mær, at kríggið kemur at enda í Berlin," fortaldi Elduvíks Jógvan og skilaði til, at sammett við nakrar fáar ferðir fyrr, tá hann hevði verið í slíkari støðu, so ivaðist hann ikki í, at hetta kríggið kom at enda í Berlin.

Eg spurdi hann meira um hetta. Fyri at gera stutt av, hevði hann havt

eina sjón, har hann og Hitler báðir hittust í Berlin. Teir tosaðu saman har. Burtur úr hesum hevði Elduvíks Jógvan fingið vissu um, at kríggið kom at enda í Berlin. Her var honum eingin ivi.

Hvat ið so kann sigast um hetta ella ikki, so er tað royndur lutur, at fyri tjóðum á hesum leiðum endaði kríggið í Berlin. Uttan at gera meira við hetta, sum fleiri okkara, sum hoyrdu hann bera fram hesi tíðindi í 1942, er bert at siga, at vit mintust orð hansara, tá um krígslok í 1945. - Og tað slápt ikki undan, at tað eisini festi seg í hugan, at teir báðir Elduvíks Jógvan og týski oddamaðurin slóknaður, stutt áðrenn kríggið endaði. - Ikki var langt ímillum teir. Í slíkum føri sum hesum plaga fólk at taka til, at mangt er ímillum himmal og jørð, sum vit lítið duga á at skyna.

Elduvíks Jógvan fortaldi mær nógv um sítt langa lív bæði á landi og sjógv. - Her verða ikki umstøður at taka alt við. Tað var í mars 1945, at hann sendi boð eftir mær. - Hann hevði vist meislað seg og fingið blóðeitran, sum tey søgdu fyrr. - Enn var einki pencilin á hesum leiðum. Hann hevði havt góða heilsu alt sítt langa lív og heilt sjáldan verið hjá lækna. - Eg kom inn í kamarið, har hann lá í songini við aðrari hondini í fatli.

Fram fyri meg runnu frásagnir hansara frá teirri tíðini, hann hevði verið við stórum seglskipi. Hetta gjørdi, at eg eins og hoyrði tað ríkja úr bondum og togum, hoyrði dunk úr rá og blokkum, hoyrði ketu ringla og suð í rigningi,

og ikki var tað heilt sørt fyri, at eg helt meg kenna tev av biki og tjøru og roykin av oljuklæðum í sjóroki. - So livandi hevði hesin gamli sjómaðurin fortalt frá skipslívi sínum í ódn og í logn, um tá hann stóð til róðurs ella var staddur uttast á mersránni, tá segl skuldu minkast. - Alt hetta og mangt annað kom fram fyri meg, nú eg sá gamla vinmannin á síni næstseinastu seingjarlegu.

Deyðin sum at fara til útróðrar Hann hevði sent boð eftir mær fyri at greiða okkurt fyri seg, tí nú kom hann ikki aftur á føtur.

Elduvíks Jógvan var gudrøkin maður uttan nakað hóvasták.

Stundin kom, at eg skuldi siga honum farvæl. Hetta var seinasta ferð, vit talaðu saman. - Fyri mær tyktist tað, sum hetta at fara um deyðans gátt ikki var honum øðrvísi, enn tá hann plagdi at gera seg til reiðar at fara ein stuttan útróðrartúr.

Ikki mangar dagar eftir var fjørður hansara rógvin. - Um eg ikki sjálvur hevði havt upplivað stund sum hesa, hevði eg valla trúð, at nakar so róluga við fullum skili kann geva seg í holt við seinastu lívsstundir og við deyðanum beint fyri framman.

Nýtt dømi um fráboðaðu rættartrygdina hjá løgmanni:

Tá einstaklingurin einki virði hevur

Í 1941 vóru donsk/jødisku hjúnini Rachel og Israel Rachlin send í innanlands útlegd til norðasta og fjarasta Sibiria av sovjetiska stýrinum. Um hetta hava tey skrivað hugtakandi bókina "16 ár í Sibirien".

Tað eydnaðist teimum at koma heima aftur til Danmarkar í 1957. Í nevndu bók greiða tey bæði frá politiska spælinum, sum var við til at fáa tey heimaftur.

Í 1956 fóru danski forsætisráðharrin H.C. Hansen saman við kenda politikkarin Julius Bomholdt til Moskva at samráðast um nøkur tanga-skip, sum russarar høvdu bílagt í Danmark, og sum vóru blokerað av NATO.

Hetta var eitt trupult mál, tí fóru danirnir fyrst at práta um eitt av teimum smáu. Og tað var um hesi hjúnini við trimum børnum, har allir møguligir trupulleikar vóru í vegin fyri, at tey kundu

sleppa til Danmarkar. So verður sagt í bókini:

H.C.Hansens udspil vak-te forundring og nysgerighed hos de sovjetiske ledere, der havde svært ved at forstå, at de skulle snakke om en kvinde, et enkelt menneske, en enkelt menneskeskæbne. Khrustjov spurgte utålmodigt, og det ikke var tankskibe, der stod på dagsordenen for samtalen.

Men málið varð loyst, og tey bæði komu heim.

Sami hugburður sum hjá løgmanni Henda søgan verður tikin fram, tí hon minnir so ótrúliga um hugburðin hjá okkara egna løgmanni.

Aðra staðni í blaðnum er greitt frá, hvussu løgmaður á einum sera ivasomum grundarlagi hevur beint fyri møguleikanum hjá FF at greiða spurningar í samband við umsitingina av lógnum um

inntøkutrygd og sjúkra-viðbót hjá fiskimonnum.

Hevði løgmaður so av illum borið umsorgan fyri, at slík mál kundi avgreiðast á ein tryggan hátt, so kundi tað verið sín sak. Men tað er tvørturímóti. Mál hjá fiskimonnum verða yvirhøvur ikki viðgjørd, og tað finst eingin støða so órímlig, at "systemið" metir, at tað skal medvirka til at fáa eina loysn.

Vit hava skrivað um tað fyrr, men júst áðrenn blaðið var liðugt skrivað, fingi vit eitt nýtt dømi um, hvussu tann í løg-mansrøðuni fráboðaða "rættartrygd" virkar í praksis.

Tá fiskimenn mynstra, eru teir tryggjaðir inntøkutrygd og sjúkraviðbót.

Men í summum førum verður onkur av mann-ingini mynstraður sum eygleiðari. Hetta verður gjørt fyri at uppfylla eina treyt, sum Føroya Lands-

stýri hevur átiðið sær móttvegis umheiminum, og tí verður maðurin partvíst løntur av tí almenna, samstundis sum hann er fiskimaður. Maðurin verður avroknaður samb. sáttmálanum, sum hinir umborð og hann fær eina eykaløn fyri sítt eykaarbeiði, sum summir aðrir fáa.

Fær einki frá tí almenna, tí hann arbeiðir fyri tað almenna So kann tað henda hjá einum slíkum, at hann gerst sjúkur undir arbeiði. Tá fólk gerast sjúk, er generella reglan í samfelagnum, at tá verður latin sjúkraløn eftir ávísu reglum. Í summum førum eru reglur fyri, at arbeiðsgevarin rindar sjúkraviðbótina. Eru ikki slíkar reglur, tekur tað almenna um endan.

Hjá fiskimonnum eru eisini ein lóggáva um sjúkratrygd til fiskimenn. Men nú hendir tað, at Fiskimálastýrið hjá Jørgen Niclassen noktar fiskimanninum hansara sjúkra-trygd. Av øllum føroyskum løntakarum er hesin eygleiðarin og hansara fáu starvsfelagar teir einastu, sum verður noktað sjúkraløn. Tað mest eina-standandi er orsøkin fyri at seta mannin uttanfyri lógina. Hon er nevniliga, at hann hevur átiðið sær eina uppgávu fyri tað almenna! Svar uppá fyrirspurning fæst eingin og enn minni nøkur lögfrøðislig grundgeving, tí hon finst snøgt sagt ikki.

Politikkurin er greitt tann, at tað skal gerast so trupult hjá borgaran at koma í holt við "systemið", at hann skal gevast á hálvum gekki.

Men tað, at ein borgari ikki fær tann rætt, sum allir allir borgarar eiga, tað órógvar hvørki umsitingina ella politisku leiðsluna og minst av øllum løgmann.

Her er jú bert talan um "et enkelt menneske - en enkelt menneskeskæbne", hvørs rættindi ongan áhuga hevur!

Tí órógvar hetta ikki tann mannin, sum persónliga hevur skipað fyri, at borgari kann koma soleiðis fyri, samstundis sum hann hevur forðað fyri, at slík mál hjá tí einstaka borgaranum kundu verið loftað og loyst.

Sangurin hjá Regini lá eftir

Í seinasta blaði skuldu vit havt prentað sangin, sum Regin Justinussen skrivaði í samband við 95 ára føðingardagin hjá Mallu í Svínøi, og sum eisini varð sungin til 100 ára dagin.

Men nú kemur hann:

16 Við Drangin í Reyðurók

Orð: Regin Justinussen, f. 1958

Lag: tey standa og vaggja og tróða

Nú longsil til leiðir kendar
meg upp móti hæddum tók
ein djórløta sum henda
við Drangin í Reyðurók.

Eg njóti ta friðarløtu
og hugsi um ótald spor
ið troddu ta somu gøtu
igjøgnum ta vøkru skor.

So ungir, fermir og treystur
tey mongu ættarlið
enn Drangurin stendur so reystur,
hann sá teir fara framvið.

So ymisk var fedrana lagna
og ymisk tey lívsins kor,
tó allir so væl mundu fagna
at søkja tey bjørg og skor.

Ja tungt var frá Kinn og Glyggi,
og meðni í mjadnar tók,
við stórari byrðu á ryggi
heilt niðan í Reyðurók.

Lætt tveyhundrað lundar teir bóru,
í hondini fleygastong
teir sterkir ó kongunum vóru
og fegnir um frægan fong.

Við Gráurar siti eg stillur
og njóti tann fuglasong,
nú vesturskin Kelduvøtn gyllir,
brátt dimmið ber lundavong.

So langt sum eyga kann hóma,
alt er ein so vøkur sjón,
Kinni í fagrasta blóma
og grønt er í Urðnatón.

Um Kjóaflatan eg gangi,
og ánnar sum fer í sjógv,
hon endar í djúpum fangi
í veldigu Hoyskorsgiógv.

Og seyðafylgi eg móti,
sum síðani undan mær fer
inn í Brattaskorsgøtu,
har sevjuríkt grasið er.

Brátt dimmið um røkur sigur,
við Høvdan er blikalogn,
tað nátturan her mær býður
man vera min besta ogn.

So heim eftir gomlum gøtum
sum huga mín mangan tók,
eg dvøljí tó enn eina løtu
við Drangin í Reyðurók.

Elduvíks Jógvan og Lamba Jóhan koma úr kirkju. Lamba Jóhan snarar frá niðan til dóttur sína Honnu og Ziska Jacobsen. Bókin, Elduvíks Jógvan hevur í hondini, er ein serlig stór sálma-bók, tí hann hevði ikki góð eygu.

Nú er upsin aftur størri

Upsin er eitt gott dæmi um, hvussu trupult tað er at meta um tey ymisku fiskasløgini.

Tað eru bert 2 ár síðani, at fiskifrøðingar mettu upsastovnin mest-sum at vera komnan á deyðastráð. Sjálvt við avmarking í veiðini fór tað at taka drúgva tíð, áðrenn stovnurin kom fyrri seg aftur varð sagt.

Hóast tað er fiskað dupult so nógv, sum fiskifrøðingar hava mælt til, so verður stovnurin nú mettur at vera dupult so stórur sum í 2000.

Tað, sum annars hevur eyðkent veiðina higartil í ár, er at upsin hevur verið so sera smáur. Hetta hevur undrað fiskimenn, tí upsin í ár hevur somu stødd sum upsin seinasta ár. Og tann sami upsin skuldi verið til-svarandi størri í ár. Men upsin hevur framvegis verið 4, sum svarar til 57-

61 cm, og veiðan hevur verið uml. 60-70% av hesi støddini.

Men upsamenn greiða frá, at nú er støddin á upsa knappliga broytt, og nú fáa teir ta stødd, sum teir høvdu væntað. Hetta merkir, at nú eru bert 10-20% sum eru fýrarar, meðan meginparturin av restini er omanfyri hesa stødd.

Annats siga partrolarar frá, at veiðan er munandi betri, enn hon nakrantíð hevur verið. Meðan parið fyrri nøkrum árum síðani javnan lá um 3.000 t. fyrri árið, so hevur parið, har okkara heimildarmaður er við, fiskað eini 4.000 t. bert higartil í ár.

Her kundu nógvir spurningar verið settir, sum ikki skulu komast inn á her. Men vit kunnu bert gleðast um, at alt tykist at ganga sum eftir ánni.

Nógv tunga at fáa

Bátarnir á landleiðini láta væl at. Tað er nógv tunga at fáa í summar, og tað er fitt meira enn vanligt. Sum menn minnst varð tað undir miklum røki, at tað í 70-unum varð samykt at loyva troling á landleiðini. Grundgevingin var, at tað var so nógv av flatfiski at fáa á landgrunninum, og hesin kundi bert fáast við trolu.

Men tað hevur verið rættiliga ymiskt, hvussu tað hevur roynst við flatfiski. Ofta hevur nóg so nógv av toski verið uppi í, og tað hevur verið trupult at halda hámarkið fyrri loyvd-ari toskaveiði, og hevur hetta ført til fleiri sakarmál um ólógliga veiði.

Sýsluformaðurin hjá FF í Norðoyggjum, Fríðrik Sivertsen, er við "Fiskakletti". Hann letur væl at gongdini í summar. At halda toskamarkið uppá 35% er eingin trupulleiki. Parturin av veiðini, sum er toskur, er vanliga um fjórðing. Men parturin av tungu er meira enn helvtin. Prísurin á tungu er eisini góður, hevur ligið um kr. 20-22 pr. kg. Hinvegin er minni til av reyðspøku, men her er prísurin framúr, heilar 27 kr. pr. kg.

Lítið hevur verið av havtasku, men nú byrjar at bragda av hesum fiskaslagnum eisini.

Lótir um fjølmiðlasið

Í hesum døgum er ikki mark fyrri ta umsorgan, sum "øll" hava fyrri góðum fjølmiðlasiði. Orsøkin er tann, at lögmaður følr seg forfylgdan av sjónvarpinum í sambandi við skuldsetingarnar hjá Torbjørn Jacobsen. Hann, sum fylgir við, ivast ikki í, at hetta kann saktans vera, sum lögmaður sigur í hesum førinum, nú hesin miðil skuldi taka parti fyrri einum av tveimum politikkarum. Í nógvum øðrum førum er lögmaður nú sloppin sera væl. Nevniliga við øllum tí, sum einki verður sagt um, og teir spurningar, sum ikki verða settir.

Men øll hendan umsorganin fyrri fjølmiðlasiði er nú meira ella minni lóti. Tað er so avgjørt einki, sum bendir á, at nakar við ábyrgd hevur áhuga fyrri skipaðum viðurskiptum á hesum økinum. Sum víst á í seinasta FF-blaði, hava vit havt somu móguleikar fyrri fjølmiðlaráði og ásetan av reglum fyrri góðum fjølmiðlasiði, sum teir hava í Grønlandi. Men her hevur so avgjørt eingin áhugi verið. Hugburðurin tykist at vera tann sami, sum tá Jørgen Niclassen einaferð varð spurður, hví hann ikki hevði gjørt eina kunngerð, sum hann hevði skyldu til. Hann svaraði nakað soleiðis aftur: "Eg geri onga kunngerð. Tí er hon fyrst gjørd, so eri noyddur at fylgja henni".

Tað skal nú sigast, at hetta er Jørgen ikki einsamallur um. Hetta er annars føroysk umsiting "i en nøddeskal".

Fjølmiðlaráð sum skálkaskjól
Nógv hevur verið víst til ta uppskotið um fjølmiðlalóg, sum hevur ver-

ið lagt fyrri tingið, og sum við ymiskum undanførslum hevur verið tikið aftur.

Men júst hetta uppskotið prógvar, hvussu nógvar lótir eru í hesum máli. Uppskotið er fyrri ein stóran part ein avskrift av donsku "medieansvarsloven".

Men á onkrum øki er tó týðandi, avdúkandi, frávik. Í § 41 í donsku lógini er ásett, hvussu nevndin verður vald. Og her verður ásett, at formaður og næstformaður skulu vera lögfrøðingar, sum verða tilnevndir eftir tilmæli frá hægstarætti. Hetta er fremsta trygd, sum kann gevast í einum demokratiskum landi, fyrri at formansskapurin er fullkomiliga óheftur av nøkrum áhugamálum.

Men í uppskotinum hjá Høgna Hoydal er her gjørd tann heilt týðandi broyting, at formaðurin framvegis skal verða lögfrøðingur, men hann skal verða tilnevndur av Føroya Bláðmannafelag. Og hetta er ikki hissini munur.

Hetta merkir, at nevndin beinanvegin kann fáa eina slagsíðu. Her skal ikki verða sagt eitt ringt orð um Bláðmannafelagið. Men tað er ein veruleiki, at tað finst neyvan eitt so sjálvrættvíst fólkslag sum blaðmenn. Tað er neyvan nøkur makt á jørð, sum kann fáa teir at viðganga, at teir kunnu mistaka seg, og at onnur kunnu hava rætt. Her skal heldur ikki verða sagt eitt ringt orð um lögfrøðingar. Men sum tað hevur verður víst á her í blaðnum nógvar ferðir, eisini í dag, er tað at vera lögfrøðingur eingin trygd fyrri nøkrum sum helst, fyrri nú at siga tað milt.

Víst eru føroysku fjølmiðlarnir ikki fyrri vanbýti. So tað er ringt at siggja, hvat Jógvan Jespersen kann vera misnøgður við. Tá hann sigur, at fjølmiðlarnir við verandi uppskoti verða fyrri vanbýti sammet við hini norðanlondini. Tað er so beint mótsatt. Tað sigur nú heldur ikki so lítið um, hvussu "objektivur" føroyskur tíðindaflutningur er, tá slík sjónarmið kunnu verða endurgivin, uttan at øll søgan er við.

Umboð fyrri almenningin veljast við lutakasti. Tað er annars eitt annað frávik frá donsku lógini. Ein grundregla er, at almenningurin skal verða umboðaður í nevndini. Og samb. donsku lógini er tað Dansk Folkeoplysnings Samráð, sum skal geva tilmæli her.

Sambært føroyska uppskotinum skulu almennu umboðini verða tikin úr nevningagrundlistanum. T.v.s. tey skulu reelt verða vald við lutakasti. Sjálv-sagt kann hetta eydnast væl. Vit kenna enn tá uppskot um at velja løgting á sama hátt sum nevningar. Men munurin er í báðum førum, at tá verða øll fólkini vald á sama hátt. Men í hesum førinum skulu fólk veljast við lutakasti til eina serliga uppgávu, sum krevur bæði áhuga og innlit. Og ikki minst dirvi at seta seg upp ímóti tí av fjølmiðlunum sjálvum útnevnda formanninum! Hví ikki lata fakfeløgini velja hesi umboð? Fiskimannafelagið kundi saktans havt okkurt evni.

FFblaðið
BLAÐ VERKA- OG VEIÐIMANNA

gevir
MEIRI
MINNI

Ring um lýsingar á tlf. 31 15 69 ella send okkum ein teldupost á ff-blad@post.olivant.fo

Arbeiðsmarknaður

Um arbeiðsmarknaðarmál segði lögmaður á Ólavsøku:

Tær kunngerðirnar, sum skulu verða gjørdar í sambandi við nýggju arbeiðsumhvørvislógina eru settar í gildi, men enn vanta fleiri dagføringar.

Barsilsskipan er sett í gildi við tí endamáli, at allir løntakarar mest gjørligt fáa endurgjald fyrri lønarmiss av barnsburði. Skipanin er eitt stig framá at javnseta partarnar á

arbeiðsmarknaðinum, at fremja javnstøðu og at geva barninum móguleika fyrri samveru bæði við faðir og móður. Í næstum er ætlanin at gera uppskot til broyting í lógini, soleiðis at rætturin til farloyvi í sambandi við barsil verður longdur úr 24 vikum upp til 52 vikur eftir barnsburði. Endurgjald fyrri mista inntøku

verður stigvíst víðkað til alt tíðarbilið, og partarnir á arbeiðsmarknaðinum fígga endurgjaldið.

Aðrar loysnir at nøkta tørvin á barnaansing skulu verða kannaðar, t.d. at íløgan verður lutað millum avvarðandi kom-munu og viðkomandi arbeiðs-pláss. Raksturin verður annars í høvuðsheitum eftir vanligu

treytunum fyrri kommunalar stovnar.

Farið er undir arbeiðið at endurskoða løgtingslógina um starvsmenn í síni heild, og ger nevnd, mannað m.a. við umboðum fyrri partarnar á arbeiðsmarknaðinum, arbeiðið.

Ætlanin er saman við pørtunum á arbeiðsmarknaðinum at gera skipan til at loysa træt-ur á arbeiðsmarknaðinum, so skjótt sær koma í. Somuleiðis verður farið undir at gera eftirlønarskipan til øll.

Lítið gjørt burturúr
Tað er nú synd at siga, at nógvarð gjørt burtur úr arbeiðs-

marknaðarmálum. Tað er her sum við so nógvum øðrum. Við telduni ber so væl til at kopiera frá einum skjali til annað. Tað sum verður sagt, um at gera eina skipan til loysn av trætum á arbeiðsmarknaðinum, var tað sama, sum undarfarna samgonga segði. Tað einasta, sum hendi, var at tað arbeiði, sum var sett í gongd av tá undanfarnu samgongu, rendi seg fast og einki hendi.

So er spurningurin, hvat liggur aftanfyri hesa orðing. Livst so spyrst.

Komandi blað

Vit hava aftur í hesum blaðnum forkunnugt tilfar. Tað mest forkunnugu man vera, at vit hava eina lýsing av vinmanninum hjá Ingálvi av Reyni, sum gav sítt lív fyri frælsið. Eisini er ein samrøða við Ingálv. Í hesum sambandi hava vit eisini samrøðu við Sigmund í Dali, sum var við í júst hesum bólkinum hjá "Knud".

Vit hava, sum tað sæst, eisini eina áhugaverða frásøgn hjá Sigurð Simonsen úr Fuglafirði, um tá

hann lat fyrsta størri skip í nýggjari tíð byggja í Føroyum.

Vegna summarfrítíð fer nú eitt blað burtur ímillum, og kemur tískil næsta blað út 12. september.

Tað er óneyðugt at siga, at hetta er dagin eftir 11. september. Og lagnan vil tað soleiðis, at vit júst í hesum blaðnum fara at hava eina frásøgn frá New York og enntá frá økinum, har World Trade Center einaferð stóð. Vit hava júst hitt føroyingin Dan

Sivertsen, sum arbeiðir í Wall Street økinum tætt við Twin Towers.

Vit hava eisini í New York hitt norsku Karin Holmgrunn Sham Poo, sum er við í leiðsluni hjá barnagrunninum hjá ST, UNICEF. Hon fer at greiða frá gongdini á hesum økinum, sum allir luttakarar á ST aðalfundum verða kunnaðir um.

Vit fara eisini at hava frásøgn frá ITF kongress í Vancouver vestantil í Canada. Har hava vit eisini hitt føroyingar. So tað verða nógv tíðindini úr stóru verð í komandi blaði.

Skrivstovufólk søkist til SEV

Eitt fulltíðarsstarv og møguliga eisini eitt hálvdagsstarv sum skrivstovufólk hjá SEV er leyst at søkja.

Starvið:

Starvið er á skrivstovuni hjá SEV í Havn. Talan er um í samstarvi við onnur skrivstovufólk at røkja ymiskar skrivstovuuppgávur, herundir at passa telefonvekslara og veita kundatænastu.

Útbúgving:

Ynskiligt er, at umsøkjarnir hava skrivstovuútbúgving ella aðra viðkomandi útbúgving/arbeidsroyndir.

Førleikakrøv:

Umsøkjarnir skulu hava góðar førleikar, bæði í skrivt og talu, í føroyskum og danskum. Harafturat skal viðkomandi kunna føra samtalur á enskum, við tað, at ofta hevur SEV samskipti við fólk, ið ikki duga føroyskt og danskt.

Ein partur av kundatænastu og kundaviðger hongur neyvt saman við debitorbókhaldinum. Tí er tað ein fyrimunur, at umsøkjarnir hava kunnleika til bókhald og teldubókhaldsskipanir.

Góð samstarvsevni krevjast við tað, at flestu arbeiðsuppgávurnar verða loystar í samstarvi við onnur, og skal viðkomandi vera til reiðar at átaka sær fyrifallandi smærri praktiskar uppgávur, sum hoyra skrivstovuni til, men sum kanska ikki í øllum førum kann bólkast beinleiðis sum skrivstovuarbeiði.

Lønin:

Starvið er lønt sambært sáttmála millum SEV og Starvsmannafelagið. Lønin verður ásett eftir útbúgving og starvsroyndum og verður flokkað í II. ella III. lønarflokki. Í II. lønarflokki er brutto-byrjunar- og endalønin ávikavist 17.100,- og 19.500,- kr. um mánaðin. Í III. lønarflokki er byrjunar- og endalønin ávikavist 17.900,- og 20.300,- kr. um mánaðin. SEV rindar afturat nevndu lønum 8% í eftirlønargaldi.

Umsóknir:

Umsóknir skulu saman við prógvum og møgulum ummælum sendast til

Elfelagið SEV

Postrúm 319
110 Tórshavn

og skulu tær vera SEV í hendi í seinasta lagi tann 29. august 2002.

Í umsóknini skal tilskilast, um viðkomandi søkir fulltíðarsstarv ella hálvdagsstarv ella bæði. Um bæði verða søkt, skal tilskilast, hvat umsøkjarin leggur størri dent á.

Nærri upplýsingar:

Nærri upplýsingar um starvið kunnu fáast við at venda sær til John P. Danielsen á tlf. 311366.

Tórshavn, tann 6. august 2002

Elfelagið

Hon nýtist ikki
at vera so

STÓR

Nei, lýsingin nýtist ikki at vera so stór fyri at síggjast - og tá kostar hon heldur ikki so nógv.

Ger eina lýsingaravtalu við FF-blaðið og sparið 50%

Føroya Sjómannsskúli
Maritime College

Skeiðdeildin

Skeiðdeildin á Føroya Sjómannsskúla skipar fyri eftirútbúgving av sjómonnum

Skeiðætlanin fyri 2. hálvár 2002

ARPA

Byrjar	26. august	4-5 dagar	kr. 7.000
Byrjar	7. oktober	4-5 dagar	kr. 7.000

GOC (generelt certifikat sum radiooperatørur)

Byrjar	23 .september	15 dagar	kr.10.900
--------	---------------	----------	-----------

GMDSS-endurnýggjan

Byrjar	16. september	5 dagar	kr. 5.900
Byrjar	4. november	5 dagar	kr. 5.900

LRC (avmarkað radioskeið)

Byrjar	21. oktober	8 dagar	kr. 6.500
--------	-------------	---------	-----------

Olju-, gass- og kem. 1. partur (Tanker Safety)

Byrjar	9. september	5 dagar	kr. 5.200
--------	--------------	---------	-----------

Flutningur av vandamiklum evnum

Byrjar	2. september	4 dagar	kr. 4.200
--------	--------------	---------	-----------

Arbeiðsumhvørvi (§16)

Byrjar	11. november	3 dagar	kr. 4.200
--------	--------------	---------	-----------

Tilbúgving §§ 4, 7 og 8 (Nutec)

Byrjar	23. september	3 dagar	kr. 5.500
--------	---------------	---------	-----------

Øll skeiðini eru dagskeið, og undirvísingin fer fram á skúlanum.
Skúlin hevur møguleika at skipa fyri øðrum skeiðum, umframt nevndu skeið til aðrar tíðir. Meiri fæst at vita við at seta seg í samband við skúlan.

Tilmelding á tel 35 75 00 / 35 75 16 ella sg@farnav.fo

Útbúgvingarnar á Føroya Sjómannsskúla eru góðkendar av Føroya Landsstýri, søfartsstyrelsen og IMO

Nóatún 2
Postboks 104
FO-110 Tórshavn
Føroyar
Tel +298 35 75 00 / 35 75 16
Fax +298 35 75 02
sg@farnav.fo
www.farnav.fo

Tá ið Sigurd Simonsen bygdí "Vón"!

(Sigurd R. F. Simonsen - eitt 90 ára minni)

Abbasonurin, Heri, festi frásøgnina á band veturin 1988-89 og hevur nú skrivað frásøgnina niður fyri FF-blaðið.

Fyri fyrstu ferð verður egna frásøgnin hjá Sigurd Simonsen um upprunan til, fyrireikingina, tungu figgingina og sjálva byggingina av "Vón" almannakunngjörd á prenti. "Vón" fór av bakkastokki á Tórs-havnar Skipasmiðju, 15. juni í 1940. "Vón" var fyrsta havgangandi skipið, sum varð bygt í Føroyum síðan "Royndina Fríðu" hjá Nólsoyar Páll. Friggjadagin 23. august eru liðin 90 ár, síðan Sigurd Simonsen varð borin í heim, í Sandavági.

Sum tað sæst hevði Sigurd ein lívligan og bersøgnan frásagnarhátt. Men vit royna bert at endurgeva søguna við hansara egnu orðum.

Sigurd Rudolf Frants Simonsen varð borin í heim í Sandavági 23. august í 1912. Hann var sonur Honnu Suffiu, fødd Joensen, úr Gásadali og Petur uppi í Húsi úr Sandavági. Sigurd var yngstur av 9 systkjum. Sigurd fór fyrstu ferð til skips 13 ára gamal á vári í 1925 við "Seagull". Hann

var fyrstu árin við "Seagull" og fór síðani við "Sólaris". Sigurd varð giftur við Marthu, fødd Joensen úr Jógvanstovu í Leirvík. Tey finga 9 børn, 5 datur og 4 synir. Várið 1936 tók Sigurd stýrsmansprógv í Havn. Tað var júst veturin 1936-37, at ætlanin um "Vón" sá dagsins ljós. Vit geva Sigurdi orðið:

Ætlanin kveikt í Vestmanna "Tá ið eg tá kom aftur á heysti í 1936 búsettust eg og Martha í Vestmanna, har leigaðu vit eini hús. Og tað var júst hetta heystið, at eg fór í holt við at gera tekningina til "Vón". Jógvan í Skálum (Hansen), Vestmanna, hevði gjørt eina tekning fyrst av einum 80-tons báti, men henda tekningin hjá Jógvani varð lögð til síðis. Eg vildi hava, at "Vón" skuldi vera størri, so tað mátti gerast ein nýggj tekning, nýggj uppá allar mátar. Tekningin hjá Jógvani var átøk tekningunum av teimum

donsku bátunum, men tað fekk eg so broytt. Allan veturin 1936-37 gekk eg inn til Jógvan, sum tá var bedingsmeistari í Vestmanna. Hann gjørdi alla tekningina, og hann gjørdi hana eftir tí, sum eg segði, tað var einki við at gera.

Fiskiárið 1937 var eg aftur við skonnartini "Sólaris", sum Jóan Jakku, bróðir, førdi. Eg var bestimaður umborð. Tá eg kom aftur í land á heysti í 1937, segði eg greitt við Jóan Jakku, at eg kom ikki við aftur vár-ið 1938. Tað komst serliga av, at eg gekk við byggi-ætlanum um "Vón", men eg var ikki heilt greiður yvir, hvat eg skuldi brúka hana til. Um eg skuldi fara til snurrovodd, ella eg skuldi fara til trol, og eg hevði ongar royndir, hvørki við snurrovodd ella við trol. Eg hevði bara verið við línu og snøri.

Tilburður sunnan fyri Ísland Einaferð lógu vit (við "Sólaris") akkurát har, sum oyggin Surtsey kom upp (í 1963) sunnan fyri Ísland. Har lógu vit í allar-fínasta veðri. Henda løtan gjørdist persónliga vendipunktið hjá mær. Vit finga ongan fisk, men so knappliga kemur ein av hesum stóru bretsku "Hull"-trolarunum og hál-ar beint við síðuna av okkum, ella tætt við okkum. Hann hevði tjokk-fult trol, posin kom blæsandi upp, áðrenn lemmarnir komu á borðið. Og tá kom eitt í meg, eg dugi ikki at forklára, hvat tað var, men tá innsá eg, at tann driftin, føroyingar drivu, var fullkomiliga vónleys. Eg bleiv so mikið inspireraður, at eg segði við Jóan Jakku, bróðir, at eg fór ein túr við lítla bátinum fyri at skjóta fugl, og eg hevði so ein mann við mær. Vit fóru so báðir í lítla bátin. Eg ætlaði at fara á borðið hjá Hull-trolaranum, men hann veitt-raði meg burtur. Eg hugs-aði, at enski skiparin vildi ikki hava meg at koma

umborð. So sigi eg við Jóhan á Plógv, sum var við í bátinum, at vit skuldu bíða, tí eg væntaði, at enski skiparin fór at rópa á okkum aftur, og so varð, tá hann hevði fingið trol-ið á borðið. Hann skuldi "squera" runt, tað visti eg av góðum grundum ikki tá á døgum. Skiparin rópti okkum aftur á borðið, og tá eg kom upp á brúnna, var dekkið á Hull-trolar-num fult. Skiparin spyr meg, hvar eg komi frá, og eg segði so, at eg hevði róð frá skonnartini, ið lá skamt har frá, og at vit vóru 36 mans umborð. So sigur enski skiparin við meg, at eg skuldi rógva yvir aftur til "Sólaris" og siga við skiparan (Jóan Jakku), at hann skuldi toga okkum dekkið fult av fiski. Tá eg so hevði fingið te og alt møguligt gott, róðu vit báðir, Jóhan yvir aftur til "Sólaris". Tá segði eg við Jóhan: "Nú fara vit at fáa nógvan fisk!". Men Jóan Jakku, bróðir - ólukkutið - vildi ikki ganga við til hetta! Hann vildi ikki ganga við til hetta, sjálvt um vit sjálvir ikki fiskaðu ein tann einasta fisk! Onkur hendinga fiskur kom, tað var gýtingarfiskur, og hann tók bara ikki. Hann liggur bara og gýtir, og tá var komið langt út í apríl-mánað. Men bróðir var ikki til at vika, og har var einki at gera. Vit róðu yvir aftur til enska trolaran og máttu siga frá, at skiparin hjá okkum vildi ikki ganga við til hetta, so tá gjørdist einki. Men ta løtuna tók eg ta avgerð, at eg skuldi fara við einum trolara!

Fekk sær royndir Eg tímdi ikki at fara við teimum trolarunum, sum trolaðu undir Føroyum, tí eg helt ikki, at tað var framtíðin hjá føroying-um. Eg roknaði við tí, at eg skuldi fara langar leið-ir.

So tá eg fór í 1937 - tá vóru eg og Jógvan í Skál-um lidnir við tekningina, tá var hon klár, uppá ein bát uppá umleið 100

Sigurd sum ungur.

tons, og minni kundi tað ikki vera! Tí um tú skuldi taka snerpubátarnar upp og lata nótina vera í bátinum o.s.fr., so var tað vónleyst at hava minni bát. Tá kom eg so til Fuglafjarðar á fyrsta sinni, tá fór eg við "Árnanes". Tað var ein dani, sum var skipari umborð á honum. Danir vóru tá tiltiknir fyri at hava góðan ísfisk, tað var eisini nakað, sum eg var úti eftir at læra at handfara ísfisk. Eg fór við bara fyri at fáa royndir. Eg fór so við "Árnanes" tíð-liga um várið, eg haldi tað var í februar-mánaði, og vit finga nógvan fisk. Og so niður til Grimsby at selja. Eg mundi gera einar 4-5 túrar. haldi eg. Men eg fekk lítla og ongar peng-ar burtur úr tí. Eg veit ikki, um tað eingang vóru 100 krónur um mánaðin. Men eg fekk mongu royndirnar, og tað var eg sera fegin um.

Við "Northern Prince" Eg hevði práttað við tveir gamlar skiparar her (í Fuglafirði). Teir vóru Víka-Rasmus og ein, ið nevndist Jóan Jakku. Teir høvdu á ungum árum verið við eingilskmonnum til ísfisk út frá Grimsby. Eg sat so kvöld eftir kvöld og lurt-aði eftir teimum og fekk teir at siga frá øllum, sum var vert at hoyra um. Tað var alt sera áhugavert, og har vóru eisini aðrir menn, sum høvdu verið við trolara. Tá so ein trol-ari kom inn á Vestmanna í juni-juli (1938), slapp eg mær umborð á henda

bretska trolaran, ið nevndist: "Northern Prince". Ein russari var skipari um-borð. Manningin nevndi hann: "Russian George". Eg og hesin George gjørd-ust vinir fyri lívið. Hann var harður og brutalur, hann vildi hava tað at ganga. Eg segði honum, hví eg var komin um-borð. Lønin var ikki nógv, hon var 10 bretskar skill-ingar um dagin. Men eg var sera heppin við ein-um. Tað visti seg, at 1. stýrimaðurin umborð var svii, ein vælvaksin maður. Hann var kortini eingin serliga skjótur trolmaður; hann var ikki kvikur við nálini, men hann hevði eina góða vitan um trol! 2. stýrimaðurin var føroy-ingur. Hann var úr Dali. Haldi meg minnast, at hann var beiggja Óla Groth. Hann mintist meg sum smádrong í Sanda-vági, tá hann hevði siglt har vesturi við "Thor". Hann æt Poul Jóhannus. Hann var ein veldigur trolmaður, og eg stóð manga frívaktina og bara bøtti og bøtti har aftan-fyri skorsteinin fyri at gera meg kunnugan við trol-ið. Poul Jóhannus var fyrsti maður, ið lærði meg trol.

Mundi farið fyri einki Vit fóru beina leið upp til Bjarnoyinna, men tað mundi verið mín seinasti túrur. Eg kendi einki til trolarar, hevði aldrin ver-ið við so stórum skipi. "Northern Prince" hevði 3 hæddir, hann mundi taka eini 500-600 tons av

Sigurd (1912-1994) saman við konuni Marthu (1910-1995), sum var ættað úr Lørvík. Tey bæði vóru bert 10 mánaðar frá at halda diamant-brúðleyp. Hendan myndin er tikin í Oslo í 1961, tá Sigurd sigldi við reiðarínum hjá Asger Lindinger.

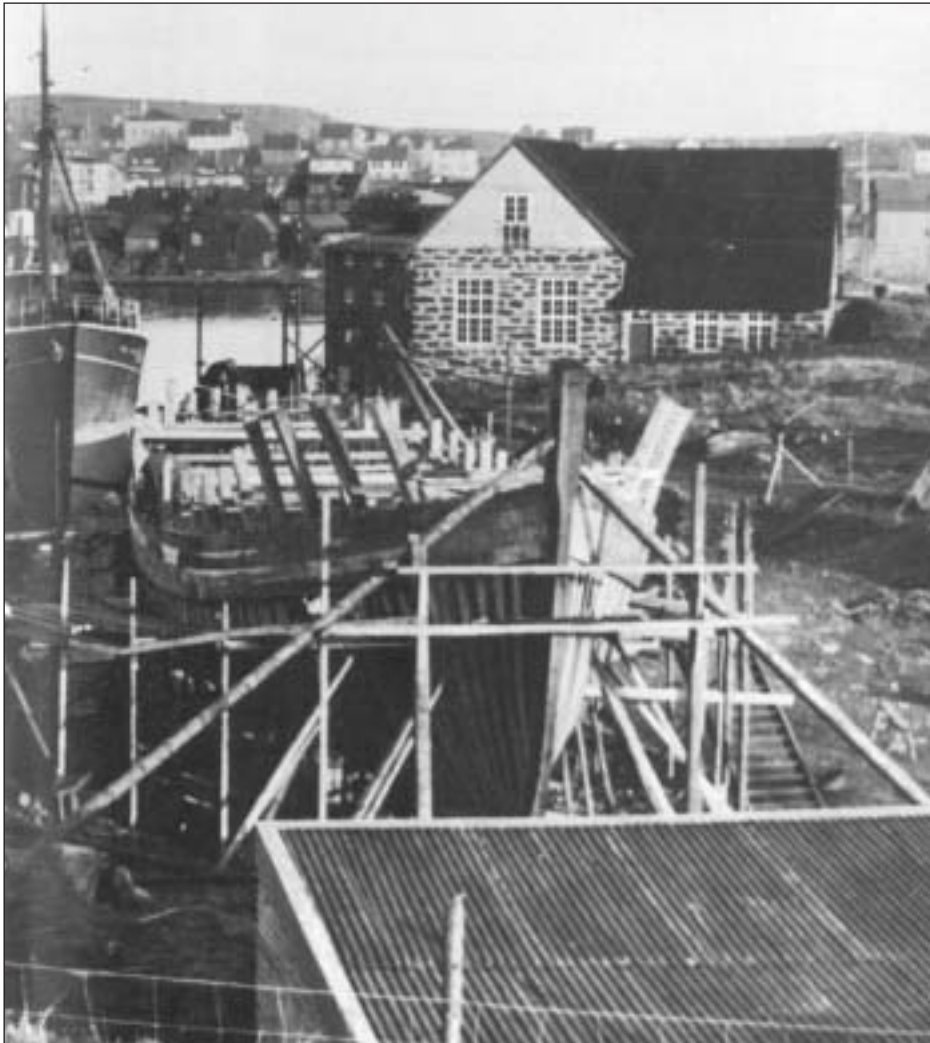
saltfiski, og vit búðu allir har á miðjuni, undir brúnni hjá skiparanum.

Vit vóru 17 føroyingar umborð. So einaferð fór eg út í stýriborð, eg ætlaði mær aftureftir, tað var í fagrasta veðri. Men trolarin var fullur av salti og vatni, hetta var ein av teimum trolarunum, týskarar høvdu bygt til onglendingar, onkursvegna vórðu teir róptir: "sápu-bátarnir". Fyrir tókan "Sunlight" yvirtók teir og rak teir. Hetta vóru stórir og góðir bátar. Teir sigldu skjótt, teir gingu einar 12-14 míl. Akkurát tá eg eri komin út í stýriborð, kemur ein fylling, og hann leggur seg og fer longur og longur niður. Og eg fór sendandi aftureftir við tí rúkandi ferð, men tað vóru tibetur ikki boð eftir mær tá. Eg kom at liggja undir beinkinum har afturi, undir lúnningini, hekk í onkustaðni har og helt fast, inntil tað fjaraði av. Ta lötuna gloymi eg aldrin. Eg gjørdist so kløkkur og helt, at seinasta lötan var komin. Eingin maður sá meg og at rópa var vónleyst, tí messan var nógv longri frammi, og eg hugsaði við mær sjálvum, at einaferð fer at fjara av, og at tað fór at rætta seg upp aftur, og eg lá so har, inntil skipið rættaði seg upp aftur, tá fekk eg eyga á ein leytara, sum gekk upp á bátadekkið. Fóror so upp á bátadekkið eftir leytaranum og fór so tann vegin fram aftur. Ein kappi var har frammi, sum gekk niður til manningina, tað var ein langur leytari niðureftir, sum fór gjøgnum 2 hæddir. Teir gjørdist púra skakkir tá teir sóu meg, tí tað var ikki trevlin turrur á mínum kroppi. Og so var hetta enntá fyrsti dagur mín umborð á trolaranum!

Tað var rættiliga nógvur fiskur við Bjarnoynna, og hesin stóri trolarin nýtti bara smá "Granton"-trol.

"Russian-George" vildi ikki hava stór trol umborð. Hann vildi heldur hava smærri trol og fiska skjótari við tí. Eg fekk nógvur royndir hesa tíðina og slapp so at siga at gera, sum eg vildi uppi á brúnni. Hann greiddi mær frá øllum uppi á brúnni, og tá í tíðini var eg stinnur í enskum.

"Vón" verður grundað Henda veturin var tað so, at "Vón" varð grundað, so at siga! Kjartan Mohr var ikki komin upp í leikin tá, tað vóru bara eg og Jógvan í Skálum, sum vóru um ætlanina. Og satt

Her er "Vón" í gerð. Úr 50 ára minningarriti hjá Tórshavnar Skipasmiðju.

at siga, so var tað eingin annar, enn vit báðir Jógvan, sum trúðu upp á ætlanina við "Vón". Ikki ein tann einasti maður í Føroyum trúði upp á verkætlanina. Henda veturin fór eg so á trolskúla hjá Víka-Rasmusi. Hann hevði trolskúla í Havn veturin í 1937-38 og eisini veturin 1938-39. Eg var tveir vetrar á trolskúla hjá Víka-Rasmusi. Vit vóru yvir 30 mans, sum gingu á trolskúla. Undirvísingin var um dagin. Menn tá á døgum vóru rættiliga ókun-nigir við trol. Tað vóru bara Víka-Rasmus og

nakrir aðrir eldri menn, ið høvdu siglt við eingilskum trolara, ið høvdu kunnleika um trol. Eg bleiv við tíðini so mikið dugnaligur, at Víka-Rasmus vildi hava meg við til at gera trol! Eg fekk so tekningar niðri frá Grimsby. Tá alt fleiri sóu møguleikarnar við trolinum, blivu teir nógvir, ið vildu nema sær kunnleika um trol.

Í januar 1939 fór eg aftur við einum trolara, sum nevndist: "Northern Wive". Hann var systur-skip við "Northern Prince". Skiparin var íslend-

ingur, hann æt Sigurður Tórsteinsson. Vit blivu vinmenn fyri lívið. Hann var ikki líkur "Russian-George". Hann vildi hava meg at kasta trolið, tí hann fekk at vita, at eg kom umborð bara við hesum í huga, at læra meg trol.

Kjølurin lagdur í 1939
 Í 1939 fór "Vón" í gerð. Kjølurin bleiv lagdur hetta árið (15. juli). Arbeiðið gekk væl at byrja við. Tað vóru um 22 mans, sum bygdu "Vón". Teir vóru úr øllum Føroy-

um, flestu teirra vóru tó úr Vestmanna. Ein bróðursonur Jógvan í Skálum skar øll bondini við maskinuni. Amboðini at byggja við vóru eingi, tað var bara ein sveittakista og ein sag, har var einki annað. Tá teir høvdu bygt "Vón" í 9 mánaðir, var komið langt á veg. Tá kríggið brast á (1. sept. 1939) varð hon komin væl áleiðis.

Fyrsta lánið tók eg so í Fiskaribankanum. Teir kravdu eina trygd uppá 10.000 kr. Tá týskarnir leypa á Pólland 1. sept. 1939 hendi so tað, at Hilbert (amtmaður), sum umboðaði Fiskaribankan í Føroyum, steðgar byggingini, tí hann vildi ikki gjalda út meiri pening, tá vóru 2 ratur eftir. Eg má so útvega hesar pengarnar, tí Hilbert brásteðgar byggingini av skipinum. Tað segðist, at Hilbert bjóðaði skipið til sølu, men tá kjølurin var lagdur í 1939, innregistreraði eg skipið hjá Edvard Mitens, sakførara. Um hesa tíðina yvirtók Trygve Samuelsen skrivstovuna hjá Mitens, hann yvirtók bæði húsini og skrivstovuna. Orsøkin til, at útgjaldingin til skipið steðgaði, var altso, at kríggið brast á.

Ringt at útvega fígging!

Eg gekk so frá manni til mann, men eg fekk "Nei" allastaðni, har eg kom, eg fekk einki oyra. Eg fór eisini til Andrass Samuelsen, løgtingsmann, nú eg búði í Fuglafirði, men hvat? Ikki eitt oyra! Tað sama varð við amtmanninum, Hilbert, einki oyra. So sigur Kjartan Mohr við meg: "Eg skal siga tær eitt, Sigurd, tú skalt fara í Føroya Banka!". Eg fari so í Føroya Banka og fái avtal-

að tíð við stjóran. Eg hevði gjørt nettoktrakt frammanundan. Bankarnir gjørdust lagaligir av nettoktraktum, tí so áttu teir pant í veiðini og øllum, sum var. Eg setti meg so framman fyri stjóran har í bankanum, hann sat so hinumegin við skjølunum í hondini. Fyri tað fyrsta segði danski stjórin forhánisliga: "For det første tror jeg aldrig nogen sinde, at færinger kommer til at bygge skibe!", tað var inngangurin hjá hesum stjóraranum, og hann helt fram: "Og for det næste er deres egenkapital alt for lille!". Men eg segði, at tað var júst tí, at eg var komin fyri at biðja um eitt lán uppá 10.000 kr. - sum vóru nógvir pengar tá - men tað endaði við, at eg og bankastjórin gjørdust rúkandi ósamdir. Hann vildi einki lata, og tá helt eg fyri, at tað var ólíka lættari hjá øðrum at kunna fáa lán at spæla sær fyri niðri í Danmark. "Tá er alt í finasta lagið" segði eg við bankastjóran. Tá svaraði hann mær ikki, tá stóð hann fastur! Og soleiðis var tað. Einstasti maður, ið stuðlaði meg fullt og heilt, var Jógvan í Skálum, men hann átti ikki pengar at seta í. Hann hevði stórt og tungt hús heima í Vestmanna.

Eg búði tá úti hjá Louis Zachariassen. Torstein Petersen var stjóri í Sjóvinnubankanum, men har fekst heldur eingin peningur. Louis Zachariassen var nevndarformaður í sparikassanum tá, og eg greiddi honum frá støðuni. Eg segði, at hetta bar ikki til! Tá sigur hann við meg: "Farið tygum einaferð aftrat oman í bankan, og um stjórin aftur noktar, so skulu tygum bara koma til mín!". Tað varð eg fegin um. Eg fór so og royndi einaferð aftrat, og tá bar til at fáa játtað eitt lán uppá 10.000 kr. frá Sjóvinnubankanum. Tá kom glið á, men tá ein tíð so aftur var fráliðin, kemur Tórstein Petersen aftur og spyr, hvat eg skuldi brúka skipið til? Tá hevði eg avgjørt, at talan skuldi vera um trol og sildafiskiskap. Torstein Petersen vildi hava at vita, hvør skuldi gera skipið út. Ella eisini skuldi eg útvega 5.000 kr. kontant til bankan. So nú skuldi eg

Klárt er at fara av bakkastokki. Myndatakar: Hjördís á Argjaboða.

knappliga útvega 5.000 kr. aftrat, so nú var eg aftur í dýrastu neyð.

Jørgensen var góður! Eg sigi hetta við Kjartan Mohr, og hann bað meg fara út til Jørgensen, stjóra hjá Balslev og Co.. Hesin Jørgensen var ein tiltikin fittur maður. Tað var annars hann, sum keypti skonnartirnar "Marité" og "Loytnantin" til landið. Eg fór út til Jørgensen hjá Balslev, og tað var ein fantastiskur munur at tosa við hann. Hann var ein maður, man kundi prátta við. Hann bjóðaði seg til beinanvegin, at hann skuldi garantera fyri 5.000 kr. Eg fekk tað játtað munnliga, men Torstein Petersen vildi hava eina skrivliga játtan. Men tá møtti Jørgensen upp, og hann segði, at hann skuldi standa inni fyri, at skipið skuldi koma út í rakstur. Og varð talan um kontantar pengar, so kundi hann altíð garantera fyri 10.000 kr., og hetta játtaði hann skrivliga. Tíðin gongur, og kríggj versnar. Nú eru tað ratur, sum falla til gjaldingar, - hvussu skal eg útvega peningin? Eg sigi so við Jógvan í Skálum, at tað var so nógv, sum teir á skipasmiðjuni ikki kundu útvega til skipið, av tí at kríggj varð brostið á, men motorurin kom so síðsta túrin, áðrenn sambandið slitnaði. Eg átti bæði motorin og ljósmotorin, og eg hevði forpliktað meg til at installera motorin, so tað hekk eg uppá. Motorpassarin, Sofus Eliassen, náddi eisini heim í evstu løtu, hann hevði annars verið niðri á Bukh-motorverksmiðjuni í Danmark (Sofus og Bukh-motorurin komu við farmaskipinum "Grenaa" á Havnina hin 4. apríl 1940). Eg hevði forpliktað meg yvir fyri fiskaribankanum, har eg tók fyrsta lánið, at eg skuldi installera motorin

Fitt av fólki var við til hesa søguligu hending. Myndatahari: Hjørdís á Argjaboða.

sjálvur, tí eg metti, at Sofus Eliassen og Blábjørg vóru bestu menninir, ein kundi fáa til hetta í øllum Føroyum, og tað vóru teir eisini! So her var alt ímóti mær, tað var eitt ræðuligt trýst!

Skipið til sølu!

So við eitt hoyri eg, at skipið er til sølu! Kjartan Mohr vildi selja skipið, 2 ratur manglaðu. Eg fór so beina leið út á skrivstovuna hjá honum, nøkur hørð orð fullu okkara millum, og eg vísti honum á, at hann kundi ikki selja eitt skip, sum ikki varð liðugt bygt! "Tú hevur ikki amboðini til at gera skipið liðugt við, har er einki akkersspæl o.m.a., tíansheldur trolspæl!". Eg fari so til Jógvan í Skálum og biði hann siga mær, hvat eg skyldi, tí eg mátti fáa at vita, hvat tað kostaði, sum eg ikki megnaði at út-

vega, so eg kundi trekkja tað frá hesum báðum ratunum, sum eg skuldi gjalda. Samlaða útrokningin hjá Jógvani vísti, at eg skuldi gjalda 23.700 kr. Hvar skuldi eg fáa 23.700 kr.? Ein dagin eg kom av sjúkrahúsinum, stóð ein maður uppi á vegnum og hugdi oman yvir "Vón". Eg stillaði meg við síðuna av honum. Talan var um ein finan mann, sum stóð har við konuni, og hann sigur á íslenskum: "Ágæt sildarskip!". Og so sigi eg við hann: "Vilt tú leiga tað?". "Ja" svaraði hann: "Half and half!". "Nei, nei", svaraði eg: "Eg má fáa alt kontant!". So sigur hann, at um eg var áhugaður, so skuldi eg bara koma heim til hansara sama kvöldið, og eg so gjørdi. Eg útreinaði støðuna fyri honum, at eg mátti útvega 23.700 kr. Men íslendingurin kundi ikki fara upp

um 20.000 kr. við at leiga skipið. Hann telegraferaði til "Alliance" í Reykjavík, tí hann var teirra umboðsmaður. "Alliance" varð eitt stórt reiðarí, sum átti einar 8-10 bátar, og haraftrat 2 verksmiðjur. Eg segði so við íslendingin: "Um eg fá 20.000 kr. frá tygum, kunnu tygum so ikki taka skiparalønina í pant fyri rest, 3.700 kr., tað forvinni eg!". Jú, mín sann, hetta gekk hann við til. Eg skrivaði undir við brestin, tí eg vildi bara hava skipið liðugt, tað var ikki annað hjá mær at gera! Hann skrivaði eisini undir, og pengarnir vóru klárir í bankanum beinanvegin.

Aftur at byggja

So varð aftur byrjað uppá at byggja skipið liðugt, tí nú fekk Kjartan Mohr sínar pengar. Herfrá gekk óføra væl at byggja skipið. Tað var so nógv eftir at gera, tá Kjartan knappliga steðgaði byggingini. Talan var um 5 ratur, sum fullu til gjaldingar. Tann fyrsta ratan fall, tá kjølurin var lagdur, tann næsta, tá ið bondini vóru reist. Tann triðja fall, tá klæðningurin av skipinum var komin. Og hesar 3 raturnar vórðu goldnar til skipasmiðjuna. Men tvær tær síðstu fullu, ólukkutið, eftir at kríggj var brostið á. Og Kjartan vildi ikki byggja, sum rímiligt var, fyrr enn pengar vóru tøkir til tvær tær síðstu raturnar, og lá arbeiðið soleiðis stilt í rúma tíð. Menninir, ið bygdu "Vón" vóru veldiga góðir handverkarar, Jógvan í Skálum leiddi alt arbeiðið. Tá í tíðini lá tímalønin um tey 80 oyruni. Skyldmaðurin, Jóanes í Sjúrdarstovu gjørdi klossarnir til motorin at standa á.

Installeraðu motorin Skipasmiðjan hevði einki við motorin at gera, teir gjørdur bara klossarnar. Eg gekk Sofusi Eliassen og

Blábjørg til handar, - vit vóru tríggir um hetta arbeiðið. Instillasjónin av motorinum kostaði 1.500 kr. Motorurin var ein veldigur: "Bukh diesel", 240 hestar! Tað gekk skjótt við motorinum, vit hivaðu hann upp við einum gomlum krana, sum var hondvundin. Piddi, gamli keypmaðurin her í Fuglafirði, hevði eisini ein tilíkan krana. Vit hivaðu so allar 28 kassarnar til motorin við hesum gamla krananum. Arbeiðsdagarnir vóru langir viðhvørt. Vanliga fóru vit tíðliga upp og arbeiddu til seint út á kvöldið. Sofus hevði álit á, at skipið stóð beint, at tað ikki var nøkur skeivheit á skipinum. Alt bleiv gjørt klárt, áðrenn skipið bleiv flotað. Tá vóru bara boltarnir eftir, millum motorin og akslin. Alt mátti vera púra beint, og tað vísti tað seg eisini at vera, tá samanum kom. Hetta vóru menn, sum bara høvdu verið motorpassarar, sum átóku sær at installera motorin. Hetta vóru menn, sum ein kundi skrivað søgu um! Men Sofus hevði so verið niðri á verksmiðjuni hjá Bukh. Eg skuldi gjalda fyri uppihaldið hjá honum niðri í Danmark. Men tað gjørdist óneyðugt, tí longu eftir 8 dagar fekk hann fulla løn frá stjóranum hjá Bukh, so nógv hildu teir av honum niðri á Bukh-verksmiðjuni. Føroyingar brúktu tá bara 2-takts-motorar, og var ein Bukh-motorur ein triðing dýrari enn hesir 2 til 2-takts-motorarnir. Skuldi eg havt ein stóran 2-takts-motor umborð á "Vón", so hevði nógv pláss farið til oljutangar, tí teir brúktu so nógv meira brennievni.

Til dømis 120-hesta-motorurin umborð á "Sólaris", hann brúkti 6-7 tunnurn av brennievni um samdøgrið. Hesin umborð á "Vón" brúkti hægst 3 tunnurn um samdøgrið, og tá gingu vit sum oftast oman fyri 10 míl. Royndartúrin gekk "Vón" 14 míl, Erik Mohr, skiparin á "Tjaldrinum", hann loggaði, og hann segði, at tá gekk "Vón" 14,2 míl!

Nógv manglaði!

Skipið bleiv so gjørt klárt uppá allar mátar, men har manglaði rættiliga nógv. Eingir oljutangar vóru. Einki skip í verðini er farið til fiskiskap so illa útgjört, sum "Vón" var. Vit funnu ein gamlan tanga, sum lá úti í Álakeri, hetta varð frá einum snurvodsbáti, sum Kvívíks-Tummas hevði keypt

einaferð. Tangin var heilur, vit royndu hann fyrst, hann lak ikki. Tá var dekk-ið ikki lagt í, og so sigur Jógvan í Skálum við meg: "Hvat heldur tú um at fara at skera ein bjálka av?"

"Tá fari eg at gráta", svaraði eg: "At skera ein bjálka av fyri at fáa tanga niður! Men vit mugu hava tanga umborð, tí vit mugu hava so frægt av brennievni, at vit vinna til lands, um tað gerst ódnarveður." Vit skóru so ein bjálka av kahyttini og settu oljutangan í bakborð, og ljósmotorurin varð settur fremst í stýriborð. Motorurin var tipp-toppp, har var alt, sum skuldi vera, lensipumpa og alt møguligt, umframt eina veldiga sterka spulipumpu. Men nú gekk rættiliga skjótt. Fyri at sleppa á sildarveiðu settu vit øll segl til. Men vit høvdu einki at rigga til, tí vit høvdu einki akkersspæl. Einasta, eg fekk fatur í, var eina talju, so um vit koyrdu akkerið út, so kundu vit fáa tað upp aftur við taljuni. Men so kom Kjartan Mohr við einum gomlum spæli, sum kundi handdragast, eitt, sum teir høvdu til hasar kranarnar. Eg haldi, Kjartan útvegaði hetta spælið frá gamla Evensen, og spælið bleiv so sett á dekk-ið har frammi og spíkað við tveimum spíkarum í hvørt holið har frammi. Tað var fyri tann skuld, at sýnið (Skipaefirlitið) skuldu góðkenna hetta her. Tá vit so høvdu sjósett "Vón", tá bleiv sett "fullspeed" á motorin. Tí tað var tað fyrsta, at fáa motorin at ganga. Og har varð einki við at gera, eg var so mikið spentur, at eg svav ikki í fleiri samdøgur, tí motorurin mátti vera í lagi. Fingu teir hann í gongd, Sofus Eliassen og Blábjørg (teir vóru brøðrur og vóru úr Fuglafirði), so vóru teir gull verdir. Og tá vóru teir stinnastu menn í Føroyum á hasum økinum, eingin maður á Føroya landi kundi siga teimum nakað. Eg fekk bræv frá stjóranum á Bukh-verksmiðjuni, tá kríggj brast á. Í brævinum stóð, at nú var sambandið vorðið kvett, og um eg ynskti at fáa nakran mann at installera motorin, so anbefalaði hann Sofus Eliassen hjá Líggjasi, sum sigldi við mær í nógv ár. Vit fingu eisini fatur í ein ólukkubjargingarbát, sum hvørki líktist einum ella øðrum.

Av bakkastokki!

So nærkaðist dagurin, tá "Vón" skuldi av bakka-

Og her er "Vón" komin á sjógv. Myndatahari: Hjørdís á Argjaboða.

"Vón" er uppspantaður og á myndini eru mennirnir sum bygdu hann. Teir eru tilsamans einir 20 mans. Mynd úr 50 ára minningarriti hjá Tórshavnar Skipasmiðju.

stokki. Eg var so spentur dagin fyri, at eg tordi ikki at vera umborð. Eg gekk og mól á keiini hjá skipasmiðjunum, har sum "Fiskasentralurin" er (varð) nú.

So nú fer hann í gongd mitt um náttina, tað var ein sæl løta, tá eg hoyrði hetta pena motorljóðið fara uppeftir. Ikki gloymi eg, hvussu glaður eg bleiv. Eg gjørdist so glaður, at eg fór at gráta av gleði, og eg takkaði Harra num fyri alt hetta her. Tá var tað eingin, sum kundi steðga mær!

Tað vóru nógv fólk hjá stódd tann 15. juni 1940, tá "Vón" fór av bakka-stokki. Eg vildi hava Denna Mohr at doyða "Vón", og hon doypti skipið. Og so fór motorurin í gongd, hann skuldi ganga so og so nógv tímar í tómgongd. Teir lótu hann ganga, og skiftust at halda vakt. Ikki mundu teir fáa nógv svøvn hesar dagarnar. Ein lítil ovnur var í kahyttini, so vit høvdu hita, har vit lógu á beinkinum. Í lugarinum vóru bara koyggjur, og frammanfyri lugarið var kabússin. Tað vóru 4 tvørkoyggjur beint uppi yvir vatntanganum, samantlagd vóru 12 koyggjur í lugarinum. Tað vóru so vorðin avlang hol, tí eg var klárur yvir, at "Vón" fór at rulla heldur illa, so eg vildi hava holini avlong fyri tann skuld, at menn ikki skuldu detta út. Og hetta var fullkomiliga beint roknað út. "Vón" var ógvuliga sjó-

gott skip, og sjálvsagt hevði eg gjørt hana í dag (1989), so hevði eg sett slangrikjølur á hana beinavegin. Hetta talaði eg ofta um við Jógvan í Skálum, men hann var einki við uppá at gera hesar slangrikjølarnar. Eg frætti tó seinni, - eftir at eg hevði mist "Vón", at tá hevði Jógvan gjørt slangrikjølur til "Vón", tí hon rullaði so illa, at ein- gin vildi fara við henni.

Men "Vón" var eitt framúrskarandi skip, tað kundi gera tað sama, hvat tú vendi ímóti storminum, hon var altíð tann sama, eitt veldugt skip! Og sterk var hon. Í 1950-unum uppi í Grønlandi rendi ein 80-tonsari inn í bakborðsíduna á "Vón", 80-tonsarin mundi sokkið, meðan "Vón" bara hevði nakrar splintrur á lúnningini. Hetta fortaldi Jógvan í Skálum mær, Hilmar Kass fæddi "Vón" tá.

Royndartúrur

So fóru vit royndartúr 19. juni, og vit sigldu norður til Áir, har lögdu vit at. Við vóru m.a. Sofus, Jacob Oluf (á Lakjuni) og Poul Andrias (Vørðhamar). Vit vórðu verandi umborð, meðan hinir fóru allir í land at halda veitslu. Tað var Tórshavnar Skipasmiðja, ið skipaði fyri hes-

ari veitsluni. Tá so allir vóru komnir umborð aftur, settu vit fulla kós aftur suður til Havnar, har vit settu hinar av. Og úr Havnini fóru vit norður til Fuglafjarðar.

Sýnsmaður umborð Komnir norður til Fuglafjarðar, kemur sýnsmaðurin, Gøtu-Jógvan umborð. Hann vildi royna, um nú "Vón" kundi sigla, tí skjøl- ini hjá honum vísu, at skipið var bygt við "Hjælpemotor". Men nú var tað, at vit høvdu gjørt bakka í staðin fyri at hava sprit og forsegl og klivara o.s.fr., tí eg var vísur í, at skipið fór at ganga eini 10-12 míl, og tí vildi eg hava bakka á skipinum,

eisini fyri ódnarveður. Ikki fyri at siga ov nógv, men eg haldi, at hasi donsku skipini vóru ov veikt bygd omandekks. Skrokkururin var í lagi, men omandekks vóru tey ov ring. So varð tað, at vit skuldu gera seglprøva her á Pállinum í Fuglafirði, og Gøtu-Jógvan er umborð. Skipið mól runt sum ein kvørn. Og sigi eg við Gøtu-Jógvan: "Vælsignaður verið teg, eg var bara 23 ára gamal, tá eg bleiv mynst- raður sum 1. stýrimaður umborð á eini stórari skonnart ("Sólarris"), sum hevði 14 segl. So um ikki eg dugi at manurera ein- um seglskipi, so eri eg býttari, enn eg havi lov til at vera.". Gøtu-Jógvan vil-

di ikki trúgva tí, hann sá, og hann pástóð, at tað var tí, at motorurin gekk "slow". So sigi eg við Sofus um at fara niður og steðga motorinum, so Gøtu-Jógvan ikki hevði tað at hanga seg í, tí vit máttu bara sleppa avstað. Sofus steðgar so motorinum, og vit venda, og vit gibba, og vit gjørdur alt móguligt, og sjálvur var eg á dekkinum.

Fekk eina dóttur

Tá vit høvdu gjørt segl- prøvan við "Vón", lögdu vit at brúnni her í Fuglafirði. Men nú kom eitt himmalsins ódnarveður, og tíbetur hevði eg kraddað mær so nógv endar frá Kjartani Mohr, hann hevði einaferð átt eina flótidokk. Vit høvdu tíbetur so frægt av endum, at vit fingi hildið skipinum. Vit máttu vakja og halda vakt yvir skipinum alla náttina. Tann náttin fór so afturum, men nú er tað, at Martha skal eiga Annu. Og so kom enn ein tung nátt, tað skal vera púra vist og satt; í triggjar nætur fekk eg ongan blund í eyguni. Anna bleiv so fødd og eg vildi sleppa avstað tann morgunin, men bíðaði tveir tímar, so fóru vit avstað.

Endiliga avstað

Tá eg kom til Havnar, stóðu Kjartan Mohr og tveir sakførarar og tóku ímóti mær, tí tá skuldu skjøluni undirskriva. Samráðingarnar gingu

skjótt og væl. Eg hevði gjørt alt, sum var mær móguligt, men kríggjð hevði elvt til, at skipið ikki gjørdist fullkomið. Men eg metti so tað, at har var eingin vandi fyri mannalívi, tað var tað einasta, eg tvíhelt um. Skipið kundi vera illa útgjørt, men skipið var gott, og skipið var sterkt, og tað hevði so stóran motor, sum einki annað skip á Føroya landi hevði tá. Eg hevði upprunaliga Edward Mitens til sakførara, men mátti fáa mær Trygva Samuelsen til sakførara, av tí, at Trygve Samuelsen hevði keypt sakførara- virkið hjá Mitens.

Men vit sluppu so ikki avstað, fyrr enn farið var út um midnátt. Skipasýnið líkaði ikki, at vit høvdu gjørt bakka í staðin fyri sprit. Tí tað var bygt, sum "sejlskip" við "Hjælpemotor". Men tá var einki at gera hjá sýnsmanninum, tí tá var bakkin gjørdur. Og so fóru vit endiliga avstað, hin 24. juni 1940!.

Stríðið og bakið hjá Sigurdi Simonsen at fáa "Vón" bygda og sjósetta var liðugt. "Vón" fór til sildafiskiskap í Íslandi. Á veg til Íslands lögdu teir inn á Sandavág, at sýna bygdamonnum Sigurds hetta stolta farið fram.

Denna Mohr doypti "Vón".
 Mynd úr 50 ára minningarriti hjá Tórshavnar Skipasmiðju.

Samandráttur (Fundur við Vinnunevndina)

Føroya Fiskimannafelag var seinasta hósdag saman við Reiðarafelagnum á fundi hjá løgtingsins vinnunevnd í samband við málið um fiskidagar. FF gav vinnunevndini hendan samandráttin av støðuni hjá felagnum:

Nú er so nógv sagt og skrivað um málið um fiskidagar komandi ár, at tað kann vera rætt at gera ein samandrátt av, hvat málið snýr seg um.

Vit høvdu eina kvotaskipan í 1994, sum heilt skjótt kollapsaði, tí býtið av veiðini ikki samsvaraði við samansetingini av kvotuni.

Landsstýrið setti sær fyrri í 1995 at fáa eina reguleringsskipan, sum var grundað á tann fisk, sum veruliga var til, og ikki á metingar um, hvat ið fór at vera til.

Settur var ein bólkur úr fiskivinnuumsitingini, Fiskirannsóknarstovuni og vinnuni, hvørs endamál

var at koma við uppskoti um eina skipan, sum leyk umrødda setning.

Ein samdur bólkur kom á vári 1996 við eini tilráðing um eina fiskidagaskipan, sum var grundað á júst hesi sjónarmið. Sjálvst grundarlagið fyrri fiskidagaskipanin var, at hon var "sjálvregulerandi". Undir vanligum umstøðum hjá stovnunum komu vit at hava "vanligan" fiskiskap. Var fiskiskapurin betri enn vanligur, var orsøkin tann, at stovnurin var betri fyrri, og var veiðan minni, so var hann verri fyrri. Men skipanin sum so tryggjaði, at veiðan ikki gjørdist meira enn "optimal". At hetta var so, varð tá váttað av stjóranum á FRS á fundi í vinnunevndini hjá løgtinginum.

Fortreytin fyrri fiskidagaskipanina Fortreytin fyrri øllum hesum var tó tað veiðutrýst,

sum tá var galdandi. Tískil var skipanin í sínum uppruna "røtt". Í tann mun sum veiðutrýstið øktist, skuldu fiskidagarnir regulerast samsvarandi.

Tí skuldi tað hereftir verið uppgávan hjá "systeminum" íroknað FRS at skráseta broytingar í veiðutrýstinum. Hesum hevur vinnan, m.a. í skipanarnevndini, víst á ferð eftir ferð. Men veruleikin er, at stórt sæð einki er gjørt á hesum øki. Hetta váttar FRS sjálf í sínum tilmæli.

Hin vegin hava vit aftur fingið tað árliga slagsmálið fyrri og ímóti tilráðingunum hjá ICES og FSR, har eingin kann vita, hvat ið er rætt ella skeivt. Tað var júst hetta, sum politiska skipanin vildi sleppa undan í 1995.

Tað kann væl staðfestast, at FRS stórt sæð ikki hevur tikið hædd fyrri fiskidagaskipanini. Hon hevur arbeitt á sama hátt

sum fyrr við tilmælum, sum eru grundaðar á metingar.

Og sjálvst við besta vilja, so ber ikki til at finna nakran samanhag í metingunum hjá FRS. Í FF-blaðnum hevur verið víst til tað, sum varð sagt um tosk, hýsu og upsa í 2000, 2001 og 2002. Eingin meting fyrri nakað av hesum fiskasløgum í nøkrum av hesum árum hevur eftirfylgjandi víst seg at halda. Og tað er ikki komin minsta frágreiðing um hesi frávik.

Veiðutrýstið er lækkað! Víst hevur verið á nógv varleysar endar hjá ICES og FRS. Ongan av hesum hevur verið svarað til. Tí er eingin greiða fingin á hesum ivamálum.

Her skal bert verða nortíð við ein leysan enda, sum er lættur at skilja.

Stjórin á FRS hevur í grein í bløðunum sum

viðmerking til Jón Kristjánsson m.a. skrivað:

Síðan (fiskidaga)-skipanin kom, er veiðutrýstið vaksið... Samb. fiskifrøðingum vísir talvan hjá ICES fyrri fiskideyðatal eisini veiðutrýstið. Men henda talva sigur als ikki, at veiðutrýstið er lækkað fyrri tosk og upsa. Taka vit tosk, so er veiðutrýstið tað sama í 2001 sum í 1996, tá fiskidagaskipanin varð sett í gildi. Men verða tøluni 1997-2001 tikin undir einum, er veiðutrýstið lækkað við einum 10%. Sjálvst í 1990, tá veiðutrýstið var lækkað við einum triðingi í mun til 1996, hevur melodiurin hagani verið tann sami. Taka vit upsa, er veiðutrýstið lækkað við 8% í 2001 í mun til 1996. Men tikið undir einum 1997-2001 er veiðutrýstið lækkað við uml. 10%. Samstundis var veiðu-

trýstið í 2001 eftir upsamunandi lægri enn í árunum undan 1996.

Hinvegin er veiðutrýstið á hýsu lækkað samb. hesum tølum. Men her hevur tilráðingin annars verið so merkisverð, at herugu øll fyrivarnitakast.

Tað, sum ræður um, er at fáa fiskidagaskipanina aftur á rætt spor, so hon kann virka sum upprunaliga ætlað. Og soleiðis at dentur verður lagdur á at staðfesta broytingar í veiðitrýstinum.

Tástaðni fáa vit eina skipan!

**FØROYA
FISKIMANNAELAG**

Til minnis um Hans Erik Olsen

Nú er longu nakað síðani, at Hans Erik doyði, bert 60 ára gamal. Men so mikið høvdu vit saman, at hann skal fáa nøkur orð higani.

Vit kendu fyrst Hans Erik sum reiðara á einum av okkara størri reiðaríum, nevniliga Joensen & Olsen.

Um upprunan til hetta reiðarið skrivar J. Símun Hansen í Havið og Vit:

Hans Erik Olsen, f. 1884, var í ungum árum fiskimaður, førði síðan skip í fimm ár og átti bæði Vigil

Star og Phebe, men legðist so upp á land at seyma segl saman við Jógvan Joensen, Jógvan Segl nevndur, f. 1883, sum eftir at hava verið í Esbjerg og lært, byrjaði at seyma segl í 1906. Í fyrstuni hildu teir til heima á Biskupstøð, seinni úti í Klaksvíkini, men í 1920 bygdu teir sær egið hús í Víkunum. Meðan Jógvan tók sær av seglvirkinum, hevði Hans Erik framvegis góðan hug til sjógvinn; í 1923 gjørdist hann medeigari í Kvikki, trý ár seinni í Sigurfarinum og reiðari við.

Rættiligt reiðaravirki byrjaðu teir tó ikki fyrr enn í 1934, tá teir keypa "Norðborg" og fara at handla. Tvey ár seinni keypa teir í felag "Sigurfari", í 1938 sluppina "Esther", "Streymoy" í 1950, "Háenni" í 1954 og í 1959 "Jógvan S".

Úti á Norðborg varð í 1950 bygt nýtt stórt fiskahús við turkaríi og í 1955 keyptu teir Hvíthús til handil. Virkið varð í 1953 gjørt til partafelag.

Hans Erik var sonur Urbanus, sum var sonur "gamla"

Hans Erik, og sum var ein kendur skipari. Mamman er Mona, sum var dóttir Mortan í Hvannasundi.

Joensen & Olsen kom at leggja seg eftir línubátum, og teir høvdu í línubátatíðini fyra av teimum smærru og tveir av teimum stóru, og vóru hesir "Hans Erik" og "Sigurfarið". Grundarlagið var saltfiskur á Flemish Cap og ísfiskur undir Føroyum.

Heilt nógv av hesum árum var tað Hans Erik, sum var stjóri, og sum vit høvdu samskipti við. Og samskipti var heldur ikki so lítið millum eitt so stórt reiðari og FF. Tað eru jú nógv avrokningar at greiða. Tá prátað var, so varð eisini prátað um mangt og hvat, og tí komu vit báðir Hans Erik at kennast væl, eins og hann somuleiðis kom at kenna hini á skrivstovuni. Hans Erik var ein vitandi maður og hevði eisini sínar hugsjónir um, hvussu sovæl vinnan sum samfelagið skuldi skipast.

Eisini komu vit at kennast í saltfiskanevndini, sum ásetti landingarprísir á saltfiski. So

nógv er samfelagið broytt, at meðan saltfiskur fyrri bert fáum árum síðani var okkara høvuðsvinna, so verður í dag ikki ein toskur flaktur umborð á skipi.

Men samstarvið í saltfiskanevndini var gott, og Hans Erik var ein sum fegin vildi medvirka til at finna loysnir.

Hans Erik hevði eisini onnur álitisstørv, m.a. sum limur og eisini formaður í starvsnevni hjá Fiskasøluni. Hann var eisini nevndarlimur í Reiðarafelagnum.

Seinni gekk ikki so væl. Alt grundarlagið fór undan fyrirtøkuni, tá Flemish Cap sveik. Vit báðir høvdu nakað av sambandi aftaná, at Hans Erik var farin úr vinnuni. Og nú knappliga er hann farin.

Ætlanin var at fara at fylgja. Men lagnan vildi tað so, at hansara jarðarferð skuldi gerast ein av ringastu illveðursdøgum, kanska ein ímynd at hansara lívi.

Higani úr Fiskimannafelagnum skal verða send honum ein seinasta heilsan.

Óli

Her síggja vit umboðsnevndina í Føroya Fiskasølu í 1987-89, har Hans Erik var ein av limunum. Teir eru:

Aftara rað frá vinstru:

Fróði Durhuus, Edmund Joensen, Hans Erik Olsen, Birgir Danielsen, Svend Thulesen, Árni Joensen, Johan David Thomsen.

Fremra rað:

Viberg Sørensen, Aksel Hansen, Ernst Hansen, Jason Johannesen og Jákup Joensen.

"Knud" vinmaðurin hjá Ingálvi av Reyni:

Gav sítt lív fyri frælsið

Tað er ofta merkiligt, sum skivingin av eini grein kann føra til nógv meira enn tað, sum upprunaliga var ætlað. Aðra staðni í blaðnum hava vit frásøgn frá Sigmundi í Dali um, tá hann var við í donsku mótstøðurørsluni móti týsku hersetingini. Júst hesin parturin av søgu okkara er ikki nógv viðgjørdur, hóast teir, sum vóru við her, virkaðu undir umstøðum, sum vit ikki kunnu ímynda okkum. Sertsakliga tá hugsað verður um, at hetta hendi innan fyri okkara ríkisfelagsskap fyri minni enn 60 árum síðan.

Bróðursonur Sigmunds, Snæbjørn í Dali, var tann, sum kom við hugskotið numn at tosa við Sigmund, og hann hevur medvirkað til greinina. Nú um dagarnar kemur hann tilvildarlaga í prát við Ingálv av Reyni. Teir koma so at tosa um hetta mál, og tað vísti seg, at Ingálvur lá inni við tilfari um júst hendan bólkin - 1944 -, har Sigmund var ein av manningini.

Sjálvur kenni eg Ingálv sera væl frá fleiri viðurskiptum. Eg fór tí eisini at prátta við hann. Nú vísti tað seg, at Ingálvur hevði verið besti vimmaður við leiðaran í bólkinum Ib

Hendan sera forkunnuga myndin er tikin í Norðursælandi umleið 1941. Persónarnir á myndini, sum allir eru úr listaumhvørvi, eru frá vinstru:

Ib, sum er høvuðspersónurin í hesi søguni, Jens Urup, sum gjørdist kendur sum "kirkjumálari, Ruth Bentzien, sum hevði eina systir sum var tannlækni í Føroyum undan krígunum, Erik Graeser, sum gjørdist myndahøggari, Paul Elsass, seinni Beckett, sum eisini gjørdist kendur listamaður. Pápi hansara var Ludvig Elsass, sum varð roknaður at vera ein tann mest múgvandi maður í Danmark. Næstur honum er so Ingálvur, og undir liðuni á honum situr Lisbeth Andersen.

Mogens Bech Christensen, sum annars nýtti kodunavnið Knud, og hann hevur framvegis regluligt samband við konu hansara Helle, sum Ib giftist við, beint áðrenn hann varð skotin. Afturat hesum hevur Ingálvur bæði myndir og tilfar frá hesum mótstøðubólki, sum eg sjálvur inntil fyri góðum mánaði síðan ikki hevði hoyrt um.

Hetta ger ikki søguna minni áhugaverda hjá føroyskum lesarum. Men forsøgan er tann, at Ingálvur

í 1938 fer til Danmarkar, har Ingálvur skal fara at lesa á Bizzie Høyer Tekniske Skole í Keypmannahavn. Her kemur hann at kenna Ib, og teir gerast beinanvegin serliga væl. Teir høvdu báðir m.a. tað til felags, at teir vóru byrjandi listamenn. Tað gingubert einir 10 dagar, so verður Ingálvur boðin heim til teirra á vitjan.

Hetta gongur alt heilt vanligt inntil 9. apríl 1940, tá Danmark varð hersett av týskarum. Hetta vendi upp og niður uppá mangt. Tað er ikki nakað dulmál, at tað gekk rættiliga long tíð áðrenn nøkur rættilig mótstøða móti týskarum tók seg upp. Men Ib var ein av teimum fyrstu, sum gjørdi vart við seg. Hann gavst at lesa fyri at stríðast móti hesum óndskap, sum hann sá. Í 1941 kom hann 3 mánaðir í geglið fyri at hava málað anti-nasistisk slagorð á ein

húsavegg. Hann varð enn tá dømdur av donsku rættarskipanini!

Hóast teir ikki lósu saman longur fylgdi Ingálvur væl við í tí, sum vinurin tók sær fyri. Í byrjanini var hann eisini við á onkrun fundi hjá mótstøðufólki. Ingálvur spurdi um hann ikki kundi vera til hjálpar. Men Ib bað hann lata vera, tín hetta var hann ov lítið harðkókaður til.

Ingálvur sigur, at Ib ongantíð duldí fyri, at hann vildi, um tað var neyðugt, ofra lívið í móti nasismuni og tí, sum hon stóð fyri. Her kann leggjast afturat, at óndskapurin í nasismuni ikki var so opinlýsur tá, sum hann gjørdist seinni.

Ingálvur og Ib hittust eisini undir krígunum, hóast umstøðurnar til tess ikki vóru tær bestu. Ing-

álvur minnst eitt "karneval", har Ib skuldi koma, men hann møtti ikki upp orsakað av sínum mótstøðuarbeiði.

Ingálvur kendi eisini Erik Nymann, sum var góður vinur hjá Helle, sum var gentan hjá Ib. Hann var ein av teimum 11 monnunum, sum týskarar avrættaðu 9. august 1944.

Helle var eisini ein av teimum fáu kvinnunum sum var virkin í mótstøðuni móti týskarum. Sum sagt giftust tey beint áðrenn Ib doyði. Tá var hon uppá vegin og fekk eisini dóttirina Lone. Ingálvur hevur alla tíðina havt samband við Helle og Finn Monier, sum var maðurin, hon giftist aftur við. Tey bæði Ingálvur og Elsa hava mangan vitjað hana, og tí eru vit í teirri støðu og kunna hava eina

nútiðarmynd av henni. Tey skriva eisini saman javnan. So her hevur verið talan um eitt rættiligan vinskapi.

Ingálvur hevði eisini samband við foreldrin hjá Ib, Ernst og Emma Christensen, sum doyðu í 70-árunum. Tey áttu tveir dreingir. Annar doyði av sjúku áðrenn Ib. Tey søgdu altíð: "Vores liv sluttede i 1945". Annars var pápin at byrja við einki við uppá virksemd hjá soninum. Men sum frá leið, stuðlaði hann honum fult og heilt.

Vit fara at endurgeva ymisk burtúr tilfarinum um Ib, sum lýsir hansara persónligheit, og sum eisini lýsir hetta dapra tíðarskeiðið í Danmarkar søgu. Vit kunnu enntá lýsa tað við myndum, sum ikki hava verið alment frammi fyrr.

Her er ein nútiðarmynd av Helle, sum bert náddi at vera gift við Ib í fáar dagar, og maður hennara Finn Monier. Aftanfyri sæst dóttir Ingálvs.

Sum dømi um virksemd hjá Helle kann nevast, at hon luttók í einum vápnaðum ráni á Frederiksberg Slot, har m.a. skrivimaskinur vórðu rændar. Tær skuldu nevniliga nýtast til ta ólóggliga blaðútgávuna. Tað varð eisini lagt til merkis, at ein kvinna luttók í ráninum. Hon varð eisini saman við pápanum tikin av týskarum, men latin leys uttan nakað eina mánað seinni.

Ingálvur og Elsa fóru hvør sær niður seinast í 30-unum. Beiggi hansara Sigird var giftur við systur hennara Josefinu, og hetta fòrði tey saman. Tey vórðu trúlovað í 1941 og giftust í 1946.

"Knud"

Vit endurgeva her eina av teimum minningargreinum, sum var skrivað um vinmannin hjá Ingálvi av Reyni, Ib, sum vildi láta lívið í bardaganum móti nasistiska óndskapinum.

Det bliver som "Knud" vil mindes ham, skønt han hed noget andet. Selv vi, der han kendt ham siden hans Barndom og i over tyve Aar har kaldt ham ved hans rigtige Navn vil have vanskeligt ved at komme udenom det Dæknavn "Knud Nielsen", hvorunder han udførte sit illegale Arbejde og var kendt i vide Kredse som en af de mest retlinede og helstøbte Personligheder indenfor Modstandsbevægelsen.

Naar man havde kendt den unge Kunstner Ib Mogens Bech Christensen - en lang og opløben, genert og kejtet Yngling af den blonde og vege Type, i hvis Sind Drøm og Digt plejer at have Overtaget, havde man svært ved at forestille sig, at han pludselig kunde udvikle sig til en udpræget Handlingens Mand med en lysende klar Tankegang, et ukueligt Mod og en enestående Myndighed.

Hataði allan órátt

Et af de mest fremtrædende Træk hos ham var et fanatisk Had til enhver Form for Uret, Overgreb og Undertrykkelse. Han betænkte sig aldrig paa at tage den svages Parti. Han var ivrig Fredsven, nægtede at gøre Militærtjeneste, men ikke blot Mord paa Mennesker, ogsaa Mord paa Dyr var ham imod. Det var ikke af Sentimentalitet, men fordi alt levende var ham helligt. Intet oprørte ham mere, end naar han mødte haard og hjerteløs Behandling af Børn og Dyr.

Som Kunstner var han ikke blot Æstiker men ogsaa Etiker, det Skønne og det Sande var Et for ham. Han var i Besiddelse af en overordentlig stærk udviklet Selvkritik; ikke meget af, hvad han frembragte fandt Naade for hans egen strenge Dom. At tegne og male var for ham ikke blot en tiltalende Beskæftigelse; det var et dybt alvorligt Kald. Af Lærere og Kammerater blev han anset for en lovende ung Kunstner, af hvem man kunde vente noget udover det sædvanlige. Efter i længere Tid at have faaet privat Undervisning, var han nylig kommet ind paa Akademiets Malerskole. Tilsyneladende laa hans Fremtidsbane klar og aaben foran ham.

So kom bardagin

Allerede de politiske Verdensbegivenheder umiddelbart forinden havde optaget ham stærkt. Han samlede ivrigt paa Avisudklip, saalænge vore Blade endnu kunde skrive frit om, hvad der skete. Jødeforfølgelserne i Hitlers Tredje Rige, Mussolinis brutale Overfald paa Abessinien, de stadigt stigende Trusler mod Verdensfreden og de stadig dybere Krænkelser af almindelig Retsbevidsthed foruroligede ham dybt og gjorde det vanskeligt for ham at koncentrere sig om sit kunstneriske Arbejde.

Tysklands Besættelse af Danmark betød et afgørende Vendepunkt i hans Udvikling.

Det virkede til at begynde med næsten komisk, at han Fredsvennen og Militærnægteren, nu fablede om at få fat i Vaaben og tage Kampen op mod den

overmægtige Fjende. Hans første Vaaben blev dog det for Kunstneren naturlige: Penslen, hvilket endte med, at han og en Kammerat i November 1941 blev taget paa fersk Gerning og fik tre Maanedes i Vestre Fængsel.

Han kom ud fast besluttet paa at fortsætte Kampen.

Friðarvinurinn tók til vápni
Snart kom han i Forbindelse med andre Pionerer for Modstandsbevægelsen, blev Medarbejder ved - en Tid redaktør af - Studenterne Efterretningstjeneste", var med til at starte illegale Ruter til Sverige, deltog i Vaabentransporter, de første Sabotagehandling, stadig dristigere og heldigere Kup overfor Værnemagt og Værnemagere, blev efterhaanden fuldbefaren i alle Arter af illegalt Arbejde og hævdede sig som en af de modigste og snarraadigste - men samtidig besindigste - af de unge Frihedskæmpere. I det farlige Arbejde, han udførte, var det nødvendigt at bære Vaaben, være fortrolig med Brugen af dem og ikke betænke sig paa at bruge dem, naar Situationen krævede det. Men i Modsætning til mange af Kammeraterne lod han sig aldrig fortrylle af selve Spændingen og Sporten; han dyrkede kun det blodige Haandværk, fordi det var nødvendigt.

Lat seg ekki keypa politiskt
Helst kæmpede han med aandelige Vaaben. Og ingen holdt sin Klinge blankere end han. Ligesom han aldrig lod sig indfange af Partipolitik, nægtede han at modtage enhver form for Understøttelse, der medførte moralske Forpligtelser, hindrede ham i stejlt at hævde sin egen mening, kæmpe hensynsløst for selve Sagen. Ude af stand til at gaa paa akkord som han var, indsaar han, at han maatte have sit eget Blad, og det skabte han i "1944", som han helt igennem prægede selv og redigerede efter en ren national Linie i uforfærdet og uforsonlig Kamp for Sandhed og Ret.

Bladet var hans hovedindsats i Kampen, men han skrev ogsaa om Danmarks Frihedskamp i svenske aviser, foretog gentagne Rejser til Sverige for at knytte Forbindelser og skaffe Stof. Omkring Bladet fylkede sig en Gruppe, som ogsaa tog andre illegale Opgaver op, en snævrere og en videre Kreds af Medarbejdere, alle opflammede af Lederens Ildhu, trygt stolende på hans Retsindighed og klare Dømmekraft, altid parat til at udføre hans dristige, men velovervejede Planer. En broget Flok, svejset sammen af et ubrydeligt Kammeratskab og besjælet af den rette Kampaand.

Der var vel dem, der svigtede, - det var hver gang en dyb personlig Skuffelse for "Knud", der selv var uden Svig. Der var ogsaa adskillige, der fik lovligt forfald. Gruppen led haarde Tab i Kampen. Men nye Mænd sluttede sig til den i Stedet for dem, der faldt eller blev arresterede, og 1944 gruppen udviklede sig efterhaanden til en af de - om ikke største saa stærkeste illegale Kampaf-

delinger, der løste adskillige betydningsfulde opgaver.

Setti stórrí krøv til
sín sjálvan enn til hini
Om "Knud" selv dannede der sig den Myte, at han var "usaarlig". I alt Fald slap han gentagne Gange paa næsten Mirakuløs maade ud af farlige Situationer. Det bidrog selvfølgelig til at gøre ikke blot ham selv men ogsaa Kammeraterne dristigere - men ikke dumdristige. Deres aktioner mislykkedes sjældent, og naar en af dem satte Livet eller Friheden til, skyldtes det som Regel uforudsigelige Tilfældigheder.

"Knud" stillede store krav til sine Medarbejdere - men størst til sig selv, sparede sig aldrig og udførte i Perioder et Arbejde, der hverken levnede ham Tid til Søvn eller Hvile. Det gik ud over hans Helbred; nu og da var han ved at bryde sammen fysisk, men hans ukuelige Aand overvandt enhver legemlig svaghed, saa han holdt ud til Strabadser, som Folk med en mere robust Fysik ville være bukket under for.

Det, der gjorde "Knud" til den fødte Leder var ikke blot hans flammende Ildhu, hans usvigelige Tro paa Sagen og den endelige Sejr. Han besad en sjælden evne til at overbevise andre, ikke blot ved klare og uomstødelige Argumenter men først og fremmest ved en direkte rent suggestiv Personlighedspaavirkning. En af hans Venner sammenlignede ham engang med "Lawrence of Arabia"; han udøvede den samme næsten hypnotiske Magt over Sindene. Det forklarer, at ikke blot jævnaldrende Kammerater men ogsaa modne og myndige Mænd,

der kom i Kontakt med ham nærede en ubegrænset Tillid og Bundring for ham. Der stod overalt Respekt om "Knud", men ikke blot det: man kunde simpelt hen ikke lade være med at holde af ham.

Tann stóri sabotørurinn
Jeg skal ikke berette om hans Bedrifter. Dem kan Gruppens aktive Medlemmer bedre fortælle om. De kan bevidne, at ogsaa Modstanderne vidste at vurdere ham efter Fortjeneste, naar de under Forhør af arresterede Gruppemedlemmer ivrigt spurgte dem ud om "der grosse Sabotør". Jeg har kun villet give en Karakteristik af en af Frihedfrontens unge Helte, der satte Livet ind for sit Folks Frihed, en af dens reneste og stærkeste Karakterer og største Personligheder, en Mand, som man er dybt taknemlig over at have kendt og kunnet yde en beskeden Bistand.

Selve Glæden paa V-dagen var blandet med utrøstelig Sorg, fordi "Knud" ikke fik lov til at opleve den sammen med sin hjemvendte Forældre og sin tapre lille kone, selvom dette sidste og smerteligste Tab gjorde, at vi ikke rigtig kunne være med i Jubelen over vort Folks Befrielse, - saa har netop denne alvorlige Baggrund for den sidste Tids Oplevelser gjort dem endnu mere uforlemlige. Mindet om "Knud" og de andre danske Dreng, der satte livet ind i Kampen for deres Land, gør, at vi med største Fortrøstning gaar Fremtiden i Møde - i usvigelig Tro paa den danske Ungdom, der skal genrejse Riget.

Holger Rørdam

Føroyingur í donsku mótstøðurørsluni

FF-blaðið hevur havt samrøðu við Sigmund í Dali, sum var ein av føroyingunum, sum vóru við í donsku mótstøðurørsluni undir týsku hersetingini. Sigmund er annars av eini kendari fiskimannaætt.

Sum kunnugt vóru bæði Føroyar og Danmark her sett undir seinna heimsbardaga. Føroyar av Bretum og Danmark av Týskum. Sum frá leið varð tann bretska hersetingin av okkum roknað sum vinarlig, meðan tað partvís var øvugt í Danmark. Har vóru týskarar frá byrjan av møttir av eini samstarvshugaðari politiskari skipan, meðan vanligar fólkkið frá fyrsta degi var ímóti týskarum, sum fyrrverandi danski politikarin Hans Jørgen Jensen greiddi frá í FF blaðnum herfyri. Danska fólksliga mótstøðan sást aftur í eini stóðugt vaksandi mótstøðurørslu, sum móti endanum av hersetingini minti meira um eitt rættligt kríggj. Men takkað verið hesi mótstøðu varð

Danmark aftaná kríggjð víðurkent sum eitt av teimum sameindu londunum, sum høvdu bast týska ræðslustýrinum.

Tað vóru fleiri føroyingar við í donsku mótstøðurørsluni, men, sum ofta hevur verið undir slíkum umstøðum, lítið hevur verið tosað um tað. Orsøkin er tann, at teir, sum hava verið við, hava verið lítið hugaðir at greiða frá sínum ofta ótespuligu upplivingum.

Til Danmarkar í studentaskúla Ein av teimum, sum var við í donsku mótstøðurørsluni, var tann nú 83 ára gamli Sigmund í Dali. Hann fór sum 17 ára gamal til Danmarkar í 1935, har hann gekk á studentaskúla í Birkerød.

Sigmund í Dali.

Hetta var áðrenn tað var møguligt at taka studentsprógv í Føroyum. Tað vóru tveir aðrir føroyingar, sum tá fóru niður í somu ørindum. Teir vóru Johan Joensen, frá Gjógv og Kim Johannesen, úr Havn. Afturat teimum var Jørgen Ludvigsen, sonur táverandi stjóra í Føroya Banka. Hann tosaði føroyskt.

Í 1938 tók Sigmund studentsprógv frá Birke-

røds Statsskole, og flutti aftur til Føroya. Hann arbeiðdi tá eitt stutt tíðarskeið hjá Vilhelm Nielsen í Havn.

Sigmund hevði kortini betur hug at fáa sær víðari útbúgvng og flutti tí í 1939 aftur til Danmarkar og fór at lesa støddfrøði, evna- og alisfrøði.

Geodætisk Institut Men tá Týskland hertók Danmark, broyttist so mangt, og hetta árvirkaði eisini Sigmund. Í 1942 søkti hann tí um starv á Geodætisk Institut. Har fekk hann arbeiði sum hjálparmaður í sambandi við uppmátningar, sum Geodætisk Institut gjørdi ymsa staðni í Danmark.

Sigmundi dámdi væl arbeiði á Geodætisk Institut, og var tí verandi í hesum starvi eftir at kríggjð var av. Í hesum arbeiði kláraði hann seg so mikið væl, at í 1948 stóð honum í boði at lesa til landmátara á donskum offiser-skúla. Geodætútbúgving er lík sivilu landmátaraútbúgvingini. Sigmund var liðugur við útbúgvingina í 1951, og varð tá settur í fast starv á Geodætisk Institut.

Eftir kríggjð arbeiðdi hann bæði við hernaðarligum og sivilum uppgáv-

um. Hann var í fleiri tíðarskeiðum við í uppmátningarverkætlanum í Grønlandi, Íslandi, Kanada og í Føroyum.

Fleiri av arbeiðsuppgávunum høvdu samband við kalda kríggjð, sum tók seg upp í fimtiár-unum. Í 1947, 48 og 49 arbeiðdi Sigmund ymsa staðni í Grønlandi. Sumri- ni 1951-52 var hann við í uppmátningararbeiði, sum varð gjørt í Thule í Norð-urgrønlandi. Í hesum sambandi skuldi eisini gerast uppmátningararbeiði í Kanada, og tí var Sigmund eitt skifti eisini í Kanada og arbeiðdi.

Í 1954 var Sigmund sendur til Føroya at gera uppmátningar. Hetta arbeiði varð gjørt í sambandi við eina hernaðarliga navigatiónsstøð, sum var sett upp á Núgvuni sunnan fyri Sornfellið. Fleiri slíkar støðir vóru settar upp í hesum tíðarskeiði, t.d. eisini í Skotlandi.

Sigmund minnst, at meðan teir arbeiddu við verkætlanini á Núgvuni lögdu teir til merkis, at eitt russiskt skip lá trúfast stutt úr landi vestanfyri. Tá Sigmund boðaði myndugleikunum frá hesum hvarv skipið. So her var ongín ivi um leiklutin

hjá russiska skipinum.

Tá hernaðarstøð seinni var bygd á Sornfelli og í Mjørkadali, var tíðin farin frá støðini á Núgvuni.

Í 1957 flutti Sigmund við húski aftur til Føroya, og var settur í starv á Matrikulstovuni. Har starvaðist hann til hann í 1979 var 60 ára gamal. Tá setti Sigmund á stovn egjð virki, nevnt Geodata.

Týskland hertekur Danmark Tá Danmark var hersett av Týskinum í 1940 vóru fleiri systkin hjá Sigmundi stódd í Danmark. Og sum so mangir aðrir føroyingar, sluppu tey ikki aftur til Føroya fyrr enn kríggjð var av. Systkini, sum vóru í Danmark undir krígunum vóru: Marjun, Svanhild, Páll og Jens. Hildibjartur í Dali, sum eisini var bróður Sigmund, sigldi við donskum skipi, tá kríggjð brast á. Skipið, sum Hildibjartur var við, varð tikið av ensku marinuni í Kanalin, tá Týskland hertók Danmark. Hildibjartur sigldi tí øll krígsárini við hesum skipi, sum tá var roknað at vera partur av bretsku marinuni. Kona Hildibjart, Beata, búði í København øll krígsárini. Hon frætti onki frá

Tá "nasistarnir" máttu lúta í Danmark, góvu "fríheitskemparnir" seg rættliga til kennar, og fingur serligt bind at hava um armin.

Bindið gav teimum hernaðarligan myndugleika. Teir vóru væl vápnaðir og vóru t.d. við í eftirlitsarbeiði, tá týskarar stungu í sekkin og fóru úr Danmark.

Litirnir í bindinum vóru úr "Union Jack" (blátt, reytt og hvítt), og søgdu frá á hvørji síðu teir bardust.

Eftir áheitan lat Sigmundur okkum taka eina mynd av sær við "fríheitskemparabindinum", sum hann hevur goymt væl og leingi.

Vit kunnu skoyta uppí, at sjálvandi royndu "stikkarar" at fáa hendur á "fríheitskemparabindum", og tí var rættligt eftirlit áðrenn tey vóru útflýggjað.

manninum fyrr enn krígg-ið var av, og livdi tískil í stórari óvissu øll krígsár-ini.

Jødar í Danmark
Jens í Dali, bróður Sig-munds, las til landmátara á Landbúnaðarháskúla-num í Keypmannahavn, tá Danmark var hersett. Hann búði til leigu hjá eini danskari "jødafamil-ju" í Brønshøj. Og her komu tey at merkja fylgjur-nar av týska politikki-num. Jødarnir fingi leingi frið í Danmark. Hitler royndi at fáa tað at síggja

út, sum um danska her-setingin var fyrimyndar-lig, har sjálvt jødar skuldi hava frið. Óndar tungur siga, at Danmark var "Hit-lers kanariefugl". Men hesi "vøkru" mynd fekk mótstøðurørslan forpurrað. Í oktober 1943 gav Hitler boð um at taka dansku jødarnar. Hetta førði til eina umfatandi bjargingarætlan, har danir í stórum tali hjálptu til at fáa jødar yvir til Svøríkis, har teir kundu vera trygg-ir.

Og Jens í Dali kendi tað eisini sum sína skyldu, at

hjálpá familjuni, sum hann búði hjá. Hann fekk í samstarvi við mótstøðu-rørsluna skipað so fyri, at tey kundu flýggja við báti um Oyrasund til Svøríkis. Hetta var kortini óvanliga tungt hjá hesi familju. Tey høvdu eitt barn, sum bara var nakrar fáar mánaðir gamalt, og hildið var ikki ráðiligt at hava lítla barn-ið við, tá flýggjað var til Svøríkis um Oyrasund. Jens og syskin hansara lovaðu tí jødafamiljuni, at tey skuldu taka sær væl av hesum lítla, og lovaðu at fáa teimum barnið um

Oyrasund til Svøríkis so skjótt sum gjørligt.

Mótstøðurørslan
Jens var búgvandi í hús-unum, og seinni varð skipað so fyri, at lítla barnið - í øllum góðum - kom vegin fram til foreld-ur síni í Svøríki.

Men stutt eftir at jødar-nir vóru flýggjaðir, kom nýggjur leigari at búgva í húsunum, har Jens búði. Og tá tað vísti seg at hes-in nýggi leigarin gjørdi alt fyri at hjálpa týskarunum, gjørdist hann ein stórur trupulleiki hjá mongum. Tá mótstøðurørslan eis-ini setti hann at vera vandamiklan, varð hann skotin á gøtuni í Keyp-mannahavn.

Sigmund og Rita
verða trúlovað
Í 1942 var Sigmund trú-lovaður danskari gentu. Her er talan um Ritu, sum seinni gjørdist kona hans-ara. Rita er fødd í 1926, hon er uppvaksin í Keyp-mannahavn. Foreldur hennara vóru Andreas og Hedvig Nielsen. Tey høv-du tað so mikið rúmsátt, at tey høvdu fólk búgv-andi til leigu. Teimum dámdu serliga væl føroy-ingar, og tí høvdu tey í mong ár ungar føroyingar búgvandi í heiminum. Hetta vóru føroyingar, sum vóru í útbúgvingar-ørindum í Keypmanna-havn. Við síni umsorgan fingi Andreas og Hedvig stóran týdning fyri mang-ar ungar føroyingar, sum leitaðu sær til Danmarkar í útbúgvingarørindum. Hetta gjørdi seg ikki min-st galdandi undir kríg-num, tá mangir ungir før-oyingar mistu mest sum alt samband við foreldur og familju í Føroyum.

Sigmund verður virk-in í mótstøðurørsluni
Sigmund kom í 1944 at búgva hjá verforeldru-

num, og tá hann flutti inn til teirra kom hann at kenna Karl, sum var beiggi Ritu.

Karl hevði tá í rúma tíð verið virkin í dansku mót-støðurørðsluni, og var limur í einum mótstøðu-bólki, sum nevndist "1944". Og tá Sigmund frætti um hetta boðaði hann Karl frá, at hann var hugaður at fara uppí stríðið ímóti nasismuni.

Karl hevði samband við leiðsluna í "1944", og lov-aði at bera boðini víðari. Og í juli 1944 var Sig-mund boðin á fund í eini íbúð í Bella Høj. Á hesum fundi vóru fleiri limir í "1944", harímillum eisini leiðari teirra, sum var kendur fyri serligt dirvi í dansku mótstøðurørslu-ni. Í mótstøðurørsluni var hann vanligi bara nevnd-ur "Knud", hóast hetta ikki var rætta kristna navn hansara.

Á hesum fundi fekk Sig-mund greið boð um at halda alt virksemi í mót-støðubólkinum loyniligt, og at hann m.a. í mót-støðuarbeiði ikki skuldi brúka sítt sanna navn. Hann fekk at vita, at hann skuldi brúka navnið Hans Andersen, og at hann fór at fáa eitt falskt pass frá "1944", sum hann altíð skuldi hava uppi á sær, tá hann arbeiddi fyri bólkin. Og í hesum virksemi var neyðugt at kenna so fá sum gjørligt, um nakað skuldi hent. Týskarar og teirra dansku hjálpar-menn í Danmark vóru sera effektivir at fáa "kroyst" nøvnini burtur úr teimum, sum teir fingi hendur á. Tí ráddi um ikki at vita ov nógv um sam-starvsfelagarnar. Teir vóru vanligi einans eini 4-5

mans í hvørjum undir-bólki.

Umfatandi
mótstøðuvirksemi
Virksemið hjá "1944" bólkinum var rættiliga umfatandi. Ein uppgáva var at spreingja mál, sum kundu vera týskarum at gagni, í luftina. Fyrstu ferð bólkurin rættiliga gjørdi tótt við seg, var tá teir royndu at spreingja høvuðsstøðina hjá don-sku handlangarunum hjá týskarum, Schalburgkorpset, í luftina við øllum, sum inni var. Hetta eydnaðist tó ikki, hóast teir fingi beint fyri nøkrum av landasvíkjarunum. Men hendan atsóknin stuðlaði tó uppundir fólksligu mót-støðuni móti týskarum, sum kom í hæddina við "folkestrejken" á sumri 1944. Men tað vóru eisini nógvar aðrar uppgávur hjá mótstøðurørsluni. Ein var blaðútgáva, sum kom at fáa størri týdning hjá "1944" sum frá leið. Tað fingust ikki eftirfarandi tíðindi frá vanligu fjøl-miðlunum, sum í veru-leikanum strektu seg langt, enntá sjálvboðnir, fyri at tekkjast týskum áhugamálum.

Tá tað var ólógligt at skriva sannleikan
Skuldi fólkið kunnast rætt, mátti tað henda við "illegalu pressuni". Tað var ein hópur av illegalum bløðum givin út. Og bólk-urin "1944" gav eisini út eitt blað, sum kallaðist "1944". Men hetta varð gjørt við teirri mest primitivu útgerð sum hugsast kundi, nevniliga duplikatorum, sum vóru hentir á eini skrivstovu, men sum vóru ser illa

Hálvársroknskapurin 2002		
í 1.000 kr.		
Rakstrarroknskapur 1. hálvår	2002	2001
Rentuinntøkur o.a. Rentuútreiðslur o.a.	163.964 48.047	197.203 64.493
Rentuinntøkur netto	115.917	132.710
Vinningsbýti av partabrøvum og øðrum kapitalpørtum Kostnaðar- og provisiónsinntøkur Útreiðslur til kostnað og provisiónir	183 8.919 885	207 6.784 125
Rentu- og kostnaðarinntøkur netto	124.134	139.575
Virðisjavnan av virðisbrøvum og gjaldoyra Aðrar vanligar inntøkur	8.736 8.342	3.254 5.215
Úrslit av figgjarpostum	141.212	148.045
Útreiðslur til starvsfólk og umsiting Avskrivningar av ótøkiligum og itøkiligum ognum Tap og burturleggingar fyri skuldarar (netto) Úrslit av kapitaláhugamálum	61.342 1.655 -12.666 1.737	54.887 1.327 -398 497
Úrslit av vanligum rakstri undan skatti	92.618	92.727
Skattur	18.550	18.489
Hálvársúrslit	74.068	74.238
Figgjarstöða pr. ultimo juni		
Ogn:		
Kassapeningur og áogn í lánistovnum o.a.	341.979	221.502
Útlán	3.366.309	3.225.724
Láns-, partabrøv o.a.	1.537.693	1.529.073
Kapitalpartar í leysknýttum og tilknýttum feløgum	117.434	114.250
Ótøkiligar ognir	0	291
Ítøkiligar ognir	52.143	48.048
Aðrar ognir og tíðaravmarkingar	65.351	107.094
Ogn tilsamans	5.480.909	5.245.981
Skuld:		
Skuld til lánistovnar	127.284	195.479
Innlán	3.822.902	3.563.752
Onnur skuld og tíðaravmarkingar	32.864	81.187
Avsetingar til skyldur	4.893	5.458
Úrslit higartil í ár	74.068	74.238
Eginpeningur	1.418.898	1.325.868
Skuld tilsamans	5.480.909	5.245.981
Ábyrgdir	242.772	235.303
Aðrar skyldur	51.877	48.428
Tøl, sum ikki eru tikin við í javnan, tilsamans	294.649	283.731

FØROYA BANKI

Sigmund fekk eitt falskt pass frá "1944", sum hann altíð skuldi hava uppi á sær, tá hann arbeiddi fyri bólkin. Eitt av endamálnum við falska passinum var at gera tað torførari hjá nasistunum at finna fram til næstringar hjá Sigmundi, sum møgu-liga vistu nakað um mót-støðurørsluna. Vórðu tey funnin, varð nógv gjørt fyri at fáa upplýs-ingar burtur úr teim-um.

egnaðir til stórar prent-uppgávur. Hóast hetta eydnaðist at fáa prentað uml. 665.000 eintøk av hesum blaðnum, sum bert var eitt av "illegalu" bløðunum undir hersetingini. Tað var nú ikki heilt vandaleyst heldur at býta bløðini út, tí her var jú talan um ólógligt virksemi. Hesum greiddi Hans Jørgen Jensen eisini frá í samrøðuni vit høvdu við hann her fyri. Teir lærdu, at tá teir í húsum við fleiri hæddum skuldu býta bløð út, skuldi byrjast í erva, so tað lættari kundi sleppast til rýmingar, um nakað varð áfatt.

Av øðrum uppgávum kunnu nevast, at mótstøðurørslan hevði brúk fyri bilum. Teir vistu at jødarnir áttu bilar, sum stóðu ónyttir eftir at jøðarnir vóru farnir av landinum. So teir syrgdu fyri at fáa rænt hesar bilar, so teir kundi koma til nyttu.

Politikkararnir mótarbeiddu Tað kann verða nevt, at í hvussu er fyrstu árin vóru tað nógvir av leiðandi politikkarunum, sum beinleiðis mótarbeiddu mótstøðurørsluna. Eftirmaðurin hjá Stauning sum forsætismálaráðharri frá 1942, Vilhelm Buhl, mælti enntá fólki til at vera "stikkarar", t.v.s. at siga myndugleikunum frá, um teir kendu onkran í mótstøðurørsluni. Hetta kundi føra til tann vissa deyða. Hetta hava nógv mótstøðufólk havt ringt við at gloyma politisku leiðarunum í eftirtíðini.

Leiðarin Knud Leiðarin í bólki 1944 var hin ungi listlesandi Ib Mogens Bech Christensen. Tað bar ikki til av trygdarorsøkum at nýta sítt egna navn, og tí varð hann kendur sum Knud. Hann fekk eitt framúr

Sigmund í "fríheitskemp-arabúna".

gott ummæli av teimum, sum kendu hann. Sagt varð, at hann var "en fremragende leder, idealistisk, handlekraftig, retlinet, kompromisløs og modig". Ein onnur styrki fyri 1944-bólkin var, at bólkurin varð roknaður fyri at vera fullkomiliga ópolitiskur, og kundi arbeiða uttan politiskt fyrilit. Júst tann politiska ávirkanin kundi seta iva við trúvirðið hjá øðrum størri bólkom. Bólkurin 1944 og harvið Knud sjálvur fingtu ta viðurkenning beint eftir krígg-ið, at tá danska frælsis-rørslan varð boðin at lut-taka á norska tjóðardeg-num 17. maj 1945, gjørdist tað "1944", sum kom at umboða alla dansku mótstøðurørsluna, hóast 1944 langt frá var tann størsti av teimum ymiskur donsku bólkunum. Tað verður ikki hildið, at tað vóru

stórt fleiri enn 100, sum vóru við í bólkinum. Tað kann vera nevt her, at gjørt er yvirilit yvir aldursbýtið í bólkinum. Meira enn helvtin av luttakarunum vóru undir 30 ár.

Undir arbeiðinum við hesi grein, er komið fram á, at "Knud" var besti vinur hjá Ingálvi av Reyni, og er hetta umrøtt aðra staðni í blaðnum.

Knud skotin 23. apríl 1945 Tíverri kom Knud ikki at uppliva, at Danmark gjørdist frælst 5. maj 1945, tí beint frammundan, 23. apríl, varð hann dripin av týskarum.

Hendan dagin komu týskir hermenn framá nakrar limir úr 1944, sum høvdu skotvenjingar í einum skógarøki í Norðursælandi.

Týsku hermennirnir vóru sera væl mannaðir, og tí var upplagt at flýggja undan týskinum skjótast gjørligt. Hetta eydnaðist eisini teimum flestu, sum tí komu undan við lívinum.

Men leingi var ógreitt, hvat var hent Knud. Sjálvur var Knud sera nógv eftirlýstur av týskarum, so har var ikki nógv at vænta, og ikki fyrr enn í juni varð líkið av honum funnið, og tá gjørdist hansara lagna vís.

Av teimum, sum vóru við í hesi venjing varð mett, at Knud - fyri at verja hinar - heldur enn at flýggja hevur hildið á til tað síðsta.

Hann var annars júst blivin giftur við Helle, sum eisini hevði verið virkin í mótstøðurørsluni, og tey væntaðu teirra fyrsta barn.

Leikluturin hjá Sigmundi Ein uppgáva sum Sigmund var við til, var at útvega útgerð til mótstøðu-

arbeiðið. Hertil vóru m.a. bilarnir hjá jøðunum brúktir.

Tað var eisini ein av uppgávanum hjá 1944 at "avskipa" danir, sum vóru undir týskum illgruna, til Svørikis, har teir kundu vera tryggir. Tað eydnaðist teimum at fáa sent 200 "kolli", sum var kotuorðið fyri flóttarfólkini, til Svørikis í síðstu krígstíðini. Páll í Dali, beiggi Sigmund, flýddi í hesum tíðarskeiði til Svørikis og gjørdist har partur av "Donsku brigaduni".

Tá Páll kom aftur til Danmarkar við Brigaduni, var hann settur at hava eftirlit við fólki, sum kom úr Týsklandi til Danmarkar. Talan var m.a. eisini um at hava eftirlit við dansk-arum, sum høvdu verið í týskari hertastu. Ein dagin hann soleiðis stendur vakt, sær hann bráðliga ein føroyskan vinmann. Hesin hevði verið í týska herinum, men var so illa fyri, at hann ikki vildi siggja Páll í eyguni.

Sigmund verður giftur við Ritu Rita og Sigmund giftust í 1945. Rita sigur, at hon bæði visti og ikki visti, hvat gekk fyri seg. Men hon hevði tó leingi eitt áni. Í hvussu er vandu tey seg við at fara runt um húsið at vita, um alt var undir kontroll, áðrenn farið var innar.

Av serligum hendingum minnist Sigmund, at teir einaferð skuldu skaffa nøkur "presisiónsur", sum skuldu nýtast til eina spreingiuppgávu. Teir fóru í hesum sambandi inn til ein nasivin-arligan urmakara á Strøgnum, sum seldi slík ur. Men av einhvørji orsök fekk urmakarin varhugan av, at teir vóru úr mótstøðurørsluni, og boðaði nasistunum frá. Til alla lukku komu teir kortini heilskaðir burtur úr hesum vanda. Sigmund sigur, at hann royndi at spæla róligur, og at hetta helst var orsøkin til at hann slapp avstað uttan at nakar varnaðist.

Sigmund nevur eisini eina aðra hending, sum hann minnst so væl. Tá hevði ein týskur handlangari, sum teir skuldu taka, goymt seg í einum summarhúsi. Hann vildi ikki geva seg yvir. Tá teir so vóru noyddir at skjóta, varð avrátt, at teir allir skuldu skjóta í senn. Hetta var ofta gjørt, fyri at ongin skuldi kunna siga, at ein ávisur hevði skotið. Tá teir lítla løtu seinni komu inn í summarhúsið, var maðurin "bert" særð-

Jens Jacob Andreassen

09.04.1860 - 15.02.1932

Jens í Dali

Jens í Dali var frammarlaga í øllum, sum hevði við sigling og fiskivinnu at gera báðumegin aldar-skiftið. Hann var sonur Andreas Andreassen, skræddaran í Dali, sum bygdi húsini yviri í Dali í Havn.

Jens fór til skips við hetlendingum í 1876, og var við teimum í fyra ár undir Føroyum og Íslandi. Ein vetur var hann í Hetlandi og helt til hjá skiparanum á "Energy".

Í 1880 fór hann at sigla við skonnartini "Johanne" hjá M. C. Restorff og øðrum og var við henni til 1882, tá hann fór á stýrimansskúla í Danmark. Afturkomin haðani førði Jens í Dali ymisk skip í farmasigling og til fiskiskap. Í 1886 hevði hann "Plover" hjá Thomsen á Tvøroyri. Hetta árið hálaði hann av undir Íslandi og royndi frá sjálvum skipinum heldur enn frá bátum.

Thomsen helt hetta vera so vandamikla gerð, at Jens fekk ikki skipið aftur at føra. Í 1890 keypti hann sítt fyrsta skip "Beautiful Star" úr Onglandi, og í 1892 keypti hann "Dauntless".

Í 1895 hevði hann ætlanir um at seta motor í hetta skip og brúka tað til innanoyggjasigling, men áðrenn meira varð gjørt burtur úr ætlanini, høvdu Mortensens menn á Tvøroyri bygt dampskipið "Smiril" í Svøriki.

Í 1896 keypti Jens sluppina "Cyclone" úr Onglandi, og í 1898 "Atlantic" og í 1899 "Phebe". Hetta sama ár býtti hann um skip við Godtfred Heinesen í Miðvági. Heinesen fekk "Dauntless" og Jens í Dali "Gauntlet".

Næsta skipið, sum Jens í Dali keypti, var "Inflexible" í árinum 1900, og árið eftir keypti hann "Vigil Star". Partafelagið "Philadelphia", har Jens í Dali var størsti partaeigari, keypti "Zion" í 1903, og í 1904 keypti Jens í Dali sluppina "Ruth" úr Íslandi. Sama árið keypti hann "Boreas". Jens í Dali førði tey flestu av hesum skipum av og á. Seinasta árið, hann var til skips, var í 1914. Seinasta skipið hann keypti var "Knørrur" í 1922. Hann var bygdur sum minusveipari í Quebec í Canada í 1919. Jens í Dali var uppi í at stovna ta fyrstu skipa-tryggingina í Føroyum, sum gjørdi, at lættari var hjá monnum at hava skip, og 1. oktober 1893 stovnaði hann skiparaskúla. Hesin skúlin var grundin undir Føroya Sjómansskúla.

Í 1899 sendi Jens í Dali eina konvoy av skipum til Íslands at fiska kalva til farmaskip, og um alda-skiftið var hann við í royndunum at selja lakasalt-aðan fisk í Hollandi. Saman við Søren Müller stovnaði hann bedingina á Skála.

Fyrst í øldini fiskaði hann sild undir Føroyum og Íslandi og fekk eitt sindur burturúr. Í 1909 søkti hann um at sleppa til Grønlands at læra grønlendingar at fiska og læra grønlendingar upp, men fekk ikki loyvi. Í 1914 legði hann sluppina "Boreas" til grønlandstúr, og í 1925 gjørdi hann "Knørr" út til grønlandsfiskiskap. Jens í Dali doyði í 1932.

Sigmund saman við svágrinum Carl, t.h. Carl varð so vónbrotin um gongdina aftaná hersetingina, at hann flutti til Canada.

Týskarar á veg heim aftur eftir at hava tapt dreymin um "túsundáraríkið".

Jens Pauli í Dali

01.09.1886 - 07.05.1960

Jens Pauli í Dali var sonur Jens í Dali. Hann vaks upp, meðan faðirin bygdi upp sítt stóra reiðara-virki og hevði skiparaskúla um veturin. Tað kom at merkja alt hansara lív og virksemini. Dópsnavn hansara var Jens Pauli Andreasen, men í 1934 fekk hann sær í Dali til eftirnavn.

Hann var formaður í Skiparafelagnum í 1921 og var nevndarlimur í mong ár.

Meðan Jens Pauli gekk í realskúla í Havn, undirvísti pápin honum framíhjá í navigatión, og bert 14 ára gamal tók Jens Pauli í 1901 skipara-prógv á skúlanum hjá pápa sínum og fór at hjálpa honum við undirvísingini.

Seinni yvirtók Jens Pauli skúlan hjá pápanum, og hann varð stjóri, tá skúlin varð skipaður sum "Thorshavns Navigationsskole" í 1918. Tá skúlin í 1927 varð umskipaður til "Færøernes Navigationsskole" við stýrimansútbúgving eisini, var danskarin Guldhammer stjóri í tvey ár, og Jens Pauli tók yvir aftur í 1929.

Jens Pauli var sjómansskúlastjóri, til hann legði frá sær fyri aldur í 1957. Hann legði alstóran dent á, at útbúgvingin fyri sjómenn í Føroyum var skorin eftir føroyskum leisti og sett soleiðis saman, at hon tænti føroyskum tørvi.

Tað hevði hann mangt stríðið við danskar og føroyskar myndugleikar um øll tey árin, hann hevði við siglingarundirvísingina at gera. Á skúlanum vildi hann ongantíð verða nevndur stjóri, men skipari.

Jens Pauli í Dali var til skips við skipum hjá pápa sínum og førði "Boreas" árinini 1910, 1912 og 1913, tá hann fór í land fyri sjúku. Í 1911 hevði hann verið í Danmark og tikið stýrimanspróg.

Í 1925 legði hann til brots aftur við "Knørri" og førði hann í Grønlandi trý tey fyrstu árin, føroysk skip brutu næsar har. Kend er frásøgn hansara í tíðarritinum "Varðanum" um hesar slóðbrótandi siglingar- og veiðiferðir, sum FF-blaðið fer at taka upp í næstum.

Í Skiparafelagnun sæst hann fyrstu ferð í 1917 sum kassameistari, og í 1918 kom hann í nevndina. Árið 1921 var Jens Pauli í Dali formaður í Skiparafelagnum. Hann sat í nevndini nógv ár eftir tað, bæði í tjúgunum, tredivunum og fjórutinum.

ur og mátti geva seg yvir. Tá fóru teir á eitt sjúkrahús við manninum. Men Sigmund frætti seinni, at tað eydnaðist manninum at rýma av sjúkrahúsinum, og Sigmund veit ikki um hann varð tikin aftur.

Vónbrot aftaná hersetingina

Tann stóra uppgávan beint aftaná kríggið var at finna og taka teir og tey, sum høvdu arbeitt fyri týskarunum. Mótstøðurørslan, og eisini bólkurin hjá Sigmundi 1944, hevði fyrireikað seg undan krígsløk til hesa uppgávu við at savna saman tilfar, sum kundi nýtast í eini rættaruppperð. M.a. við at stjála post, sum varð sendur til týsku høvudsstøðina á Dagmarhus.

Serliga sum ópolitiskur bólkur hevði 1944 stórar vónir um eitt rættvíst samfelag eftir kríggið. Nú skuldi ruddast upp, og teir sum høvdu samstarvað við týskarar, skuldu fáa rættvísa revsing.

Sigmund var eisini við í hesum arbeiði. Tá týskarar góvu seg yvir í Danmark, fingur øll, sum høvdu verið við í mótstøðuarbeiðnum, eitt serligt bind at hava um arm-in, og høvdu tá eitt slag av politimyndugleika eitt tíðarskeið. Sigmund metir í dag at mótstøðuarbeiði hevði sera stóran týðning fyri Danmark, og at tað eftir krígsløk eydnaðist - í ávísan mun - at revsa tey, ið áttu at fáa revsing, fyri tað, sum var hent í Danmark hesi árin.

Men Karl, svágur Sigmund, var so misnøgdur við uppruðingina aftaná kríggið, at hann flutti til Canada, har hann hevur búð síðan. Tað hendi jú tað, sum ofta hendir. Tað vóru mangan teir smáu fiskarnir, sum vórðu tiknir og sum fingur revsing, summir enntá deyðarevsing. Men summir av teimum "stóru fiskunum" gingu fríir. Einstakir forrætingsmenn, sum høvdu vunnið stóran pening uppá hersetingina, sluppu stórt sæð undan. Tað

sama var við politikkarunum, sum høvdu verið sera eftirgevandi í sínum samstarvi við týskarar.

Aftaná bardagan varð sett ein politisk nevnd at kanna eftir, um nakar politikkarar skuldi revsast. Men eftir 10 ára nevndararbeiði kom nevndin til ta niðurstøðu, at tað ikki var grund til at lasta nakran politikkarar. So tað var ikki so lægið um nógvir mótstøðumenn vóru vónbrotnir.

Og heldur enn eitt nýtt "paradís" eftir kríggið, fingur danir sína størst mutursgølu í søguni, ta sokallaðu eiturkoppagøluna, har politistar enntá fingur løn frá brotsmonnum fyri at halda vakt, meðan brotið var inn.

Fingur kortini viðurkenning Sigmund vísir á, at tey, sum vóru við í mótstøðurørsluni vóru ikki nógv í tali, talan var bert um 1% av danska fólkinum.

Fyrstu tíðina vóru teir mangan illa sæddir, men eftir kríggið vórðu teir hetjur.

Teir fingur eisini viðurkenning á ein ella annan hátt. Stutt eftir hersetingina kom bretska krígshetjan Montgomery til Danmarkar, og tá vóru allir "fríheitskemparnir" á heiðurvakt á Amagerbrogade.

Hildu hann

vera býttan

Annars sigur Sigmund frá, at hann altíð hevur havt vánaliga sjón. Hetta var ikki nakað, sum hann sjálvur gjørdi sær stórvegis far um. Men hann klárar seg ikki væl í skúlanum. Hann dumpaði í 2. flokki, - og í skúlanum mundu tey halda hann vera býttan. Men pápin mundi hava varhugan av hvat bilaði, tí fekk hann Skilling at kanna eyguni, og tá varð staðfest, at hann hevði sera vánaliga sjón. Tá fekk Sigmund brillur, og kláraði seg so mikið væl í skúlanum, at hann mátti leypa ein flokk um.

Kemur úr fiskivinnu umhvørvi Sigmund er vaksin upp í einum umhvørvi, har fiskivinna og sjómansskapur hevði stóran týðning.

Abbin, Jens í Dali, og pápabeiggin, Napoleon Andreasen, áttu fleiri skip og vóru slóðbrótarar á mongum økjum innan fiskivinnu á sjógvi og landi.

Pápi Sigmund, Jens Pauli í Dali, hevur skrivað fleiri áhugaverdar greinir í Varðanum (bind 6, 7, og 8) um fiskiroyndir hann gjørdi í Grønlandi við Knørri fyrst í 1920'unum. Tá átti Jens í Dali Knørri. Jens í Dali seldi seinni brøðrunum Kristoffur og Niels Jákup Nielsen á Støndum skipið. Kristoffur og Niels Jákup fortaldu seinni, at áðrenn teir fóru við Knørri, hevði Jens sagt við teir, at um teir ikki fingur tað at bera til fíggarliga so skuldu teir bara koma aftur við skipinum, tíðirnar vóru sera vánaligar. Men teir klárar seg væl. Knørri var drúgvur í føroyska fiski-flotanum, - hann var seldur av landinum í 1983.

Í eini grein í Varðanum greiðir Jens Pauli í Dali frá, at í árunum 1922, 23 og 24 var ein norskur hvalaskjótari, "Vesli Kari", á hvalaveiðu í Vesturgrønlandi. Ein kendur norskur skipari, Johan Olsen, førði skipið.

Johan Olsen var hesi árin varugur við ørgrynni av fiski á Fyllabanka, beint uttan fyri Godthaab.

Hetta var orsøkin til, at norska skipið "Faustina" á sumri 1924 fiskaði við Vesturgrønland.

Á veg heim undan Grønlandi var "Faustina" á Havnini við fullari last.

Skiparin greiddi Jens Paula frá, at teir høvdu fiskað í 17 dagar.

Jens Pauli greiðir í Varðanum soleiðis frá: "Eg var umborð og hugdi at fiskinum, og gjørdi tá av við meg sjálvan, at eg skuldi fara ein túr til Grønlands, um eg fekk far til tess. Eg tosaði so við

pápa um at fáa Knørri at føra, og var tað leyst og liðugt alt í einum".

Síðani greiðir Jens Pauli nágreiniliga frá øllum, sum skip og manning var fyri henda túrin, hvat teir fiskaðu, hvussu líkindini vóru, - um veður og vind v.m.

Jens Pauli er ikki farin úr Føroyum eins og aðrir skiparar. Hann hevur áðrenn túrin havt holla vísindaliga vitan um viðurskifti, sum høvdu týðning fyri sigling og fiskiari í Vesturgrønlandi, ikki minst um veður, vind, og ís v.m.

Í greinunum eru javnan nevnd nøvn á bókum og tíðarritum, t.d. "Medelser om Grønland", "Tidens tegn", Johan Hjort, professari, og staðarnøvn sum Hjortetakken, Buxé Fjord, Kookoyggjarnar o.s.fr. Hann nevnr eisini fleiri fiskirannsóknarskip, tey flestu norsk, sum hann vitjaði umborð á í Grønlandi.

Hesar royndir hava ivaleyst havt stóran týðning fyri menningina av føroysku fiskivinnuni undir Grønlandi. Teir foreraðu grønlendingum línu, og hetta setti gongd á teirra línuveiði. Knørri var kortini ikki fyrsta føroyska skipið, sum var til fiskiskap undir Grønlandi, - fiskiroyndir vóru gjørdar frammanundan. M.a. hevði Napoleon Andreasen fiskað kalva og svartkalva undir Grønlandi.

Seinni gjørdist fiskiveiðan við Grønland ein tann mest týðandi táttur in í føroysku fiskivinnuni.

Napoleon var annars við í nógvum virksemini. Eitt tíðarskeið var hann býráðslimur. Hann var eisini ein av stigtakarunum, tá Sanatorið varð sett á stovn.

Tá Napoleon gekk burtur við "Olivi" keypti Jens partabrøvini, sum Napoleon átti í Føroya Banka. Og tá Kjølbro á fyrsta sinni søkti Føroya Banka um lán til skipakeyp, noktaði bankin at geva honum lán. Hetta frætti Jens í Dali og boðaði frá, at hann persónliga vildi garantera fyri lánið. Tá bar til, Kjølbro fekk lán frá Føroya Banka og keypti sítt fyrsta skip. So sigast má, at hetta vóru væl útgivnir pengar. Napolen seldi eisini kol, beint norðanfyri sjómansheimið í Polasa pakkhús. Kolið sjálvur var í Tinganesi.

Abbin merkismaður Jens í Dali var merkismaður. Einaferð keypti hann 11 skip undir ein-

Hetta skjalið fekk Sigmund frá týskarunum, tá hann skuldi gera uppmátingar á einum serliga væl vardum øki í Hundested. Sigast má at Sigmundur hevur verið sera djárvur, - sum "fríheitskempari" at hat- ta sær inn á týskt øki.

um í Skotlandi. Og ein søga er um, at tá hann hevði avtalað skipakeyp við ein skota, og seljarin fór at tosa um keypsáttmála og treytir fyri gjalðing v.m. knappaði Jens skjúrtuna upp, tók eina mappu fram og segði, at hann skuldi onga kontrakt gera, hann skuldi gjalda í hondina. Hetta var ikki vanlig manngongd í sambandi við skipakeyp tá sum nú og, tí gjørdist skotin ikki sørt illa við. Alt spældi kortini

væl av og Jens keypti skipið kontant.

Eitt av skipum hansara var "Dountless", sum var keypt í 1892. Hann hevði verið kappsiglari. Úr hesum skipi brúkti Jens við til húsini, hann bygdi í C. Pløysengøtu, og er hetta tilfar til enn.

Jens var eisini valdur á Føroya Løgting, men sat bara eina løgtingssetu.

Sigmund fór at arbeiða við vøtnum Sigmund var 60 ár, tá

hann varð pensjóneraður. Tá fór hann at arbeiða fyri seg sjálvan. Eitt tíðarskeið arbeiðdi hann eisini fyri Landsverkfrøðingin.

Sigmund kom at arbeiða serliga nógv við føroysku vøtnini. SEV hevði einaferð ætlan um at útbýggja vatnorku í Vágum. Sigmund varð spurður, um hann kundi máta dýpið á Fjallavatni. Tað vísti seg at liggja millum 46 og 36 metrar. Tað gjørdist tó rok um umrøddu ætlanir, og seinni varð vatnið

friðað. Sigmund fekk áhuga fyri at fáa at vita, hvussu vøtnini annars sóðu út. M.a. fekk hann staðfest, at Sørvágsvatn var 59 metrar djúpt.

Vit takka Sigmund fyri samrøðuna og ynskja honum og Ritu alt tað besta framyvir. Her kann verða nevnt, at Rita hevur ikki verið "fyri nothing". Hetta sæst á teirra framúr hugnaliga urtagarði kring hús teirra við Sandá. Og her eigur Rita sín stóra leiklut.

Størsta trolhending síðan hekkutrolaran

Intrafish hevur á síni heimasíðu eina frásøgn um nýggjastu tøkna innan trolaraveiðina. Sagt verður m.a.:

Álesund: Et nytt trålkonsept med slusekammer bak på tråleren for dokking av trålekk, betegnes nå som den største nyheten for trålflåten siden hekktråling kom for vel 40 år siden.

Med voksende interesse utenfra, har Fiskerstrand Verft og samarbeidspartnere i lang tid jobbet med konseptet som blir presentert på en pressekonferanse under Nor-Fishing i Trondheim i dag (7. august). Nyheten er en godt bevart hemmelighet før saken for første gang når ut til offentligheten gjennom Fiskaren.

Miljøvenning
Den nye fartøyteknologien bidrar til økt sikkerhet

og mer skånsom råstoffbehandling, lover Fiskerstrand Verft som samarbeider med Rolls-Royce Marine AS, SINTEF Fiskeri og havbruk og rederiet CR Seafood om den nye konseptet.

Rederiet hører til i Costa Rica, men har norske eierinteresser på Sunnmøre og det nye fartøyet skal fiske på den sørlige halvkule. Trålkonseptet for dokking og innfløting av trålekk er beregnet for mellomstore og store trålere. Tråldokkteknologien kan tilpasses ulike typer av fiskeri og ulike båtstørrelser.

Det store framskrittet for tråling, er at trålen "flyter" inn i båten nede på hekken før slusene stenges og innholdet i

trålen sorteres automatisk før fangsten havner i RSW-tankene.

Fire millioner
Utviklingen har pågått i over ett år og har hatt et budsjett på knapt fire millioner kroner. Prosjektet er støttet av Norsk forskningsråd sine FUNN-midler og SND.

De fordelene som skal oppnås med det tråling gjennom slusekammer er bedre arbeidsmiljø på innebygd arbeidsdekk og mindre belastning på wire og oppheng.

I tillegg loves det bedre kvalitet på fangsten fordi det reduserte trykket i trålekken medfører mindre bloduttredelser på fiskekjøttet. Hele fangsten skal kunne utnyttes som

førsteklasses råstoff, noe som gjør tråling mer ressursvennlig. Summen av alle faktorer vil være økt inntjening.

Som autolinesluser
Den nye teknologien kan på mange måter sammenlignes på slusedokk på autolinebåter som først ble utviklet ved Fiskerstrand Verft i samarbeid med rederiet Holmeset AS i Haram og Marintek i Trondheim og brukt på autolinebåten "Geir". Nå håper aktørene at trålkonseptet skal bli like vellykket.

Det er særlig tråling av fisk til konsum som vil få nytte av det nye konseptet, som allerede har skapt interesse hos store færøyske fartøy som driver med tråling av kolmule til konsum. I tillegg kan saken bli nyttig for framtidens reketrålere og hvitfisktrålere. Den norske ringnotflåten som tråler etter kolmule, vil trolig fortsette å fiske til industriformål og forbereder seg nå på en fremtid med mindre tråling på grunn av en forestående internasjonal regulering av kolmulefisket.

Poli í Dali

25.03-1866 - uml. 23.03-1912

Napoleon Andreassen varð vanlig nevndur Poli í Dali, og hann var undangongumaður í føroyskum vinnulívi um aldaskiftið. Hann var nevndarlimur í Skiparafelagnum í nøkur ár, og í 1903 var hann formaður.

14 ára gamal fór Poli at sigla við skonnartini "Frederiksvaag". Nøkur ár seinni fór hann til Amerika, og trý ár var hann við eini týskari bark.

Í 1889 var hann heima aftur, og saman við beiggjanum Jens í Dali og Hanus hjá Malenu í Nólsoy keypti hann sluppina "Beatiful Star" úr Onglandi í 1890.

Stutt eftir fór hann til Danmarkar at lesa til stýrimann. Har giftist hann við dansku Oliviu, og tey búsettust í Havn.

Jens í Dali og hann áttu tey fyrstu árin fleiri skip í felag, men býttu so sundur og høvdu fleiri skip í part. Poli átti og førði eitt nú "Pride of Essex".

Í 1897 søkti hann myndugleikarnar í Danmark um loyvi at sleppa ta longu leiðini til Grønlands at fiska, men hetta loyvið var honum ikki játtað. Tá fiskakeyparar í Grimsby lótu so ringan prís fyri fiskin frá føroyskum skipum, fóru hann og Jens í árinum 1900 undir at senda skipini til Hollands við lakasaltaðum fiski. Móttøkuhavnin var Ijmuiden, og hetta stóð uppá í tvey ár, til prísurin batnaði aftur í Onglandi.

Í 1906 gjørdi Poli í Dali fyrstu føroysku fiskiroyndina í Grønlandi við sluppini "Karin", sum hann átti saman við Jógvan Christiansen hjá Mikkjali og Esmari Poulsen í Hesti. Hann fekk Tummas við Kráir at koma við "Havgásini" hjá garðamonnum í Vági eisini. Teir finga bara kalva.

Árið eftir stríddist hann fyri at stovna trolarafelag í Føroyum, og í 1908 kom trolarin "Atlanta", sum hann førði onkrar túrir, men royndin vardi bert hetta eina árið.

Poli í Dali var millum teirra, sum í 1908 stovnaðu Thorshavns Mælkforsyning við meiarí og rutusigling og var nevndarlimur í hesum felag. Fyrsta árið helt meiaríð til í húsum hansara Arnesminde í Bringsnagøtu.

Hann var eisini teirra millum, sum stríddust fyri at fáa bryggjur bygdar í Havn, so líkindini hjá fiskivinnuni skuldu verða betri.

Poli í Dali varð ikki gamal maður. Í 1912 gekk hann burtur á Suðurlandinum við sluppini "Oliviu". Hann var 46 ára gamal.

Kona hansara var eina tíð búgvandi í Føroyum, men flutti um 1920 til Ný Zealands. Fyrst var hon í Danmark í eini tvey ár. Men so fluttu hon og ein dóttir til Ný Zealands, har synirnir Hans og Andreas høvdu fingið fótin fastan innan fiskiðnað. Tey búðu í Auckland.

Tað næsta, sum frættist frá teimum, var, at um 1930 var dótturin vald til vakuleikadrotning. Hon var aftur í Føroyum meira enn eina ferð.

J. PATURSSONAR GØTA 18

Vit klippa eftir TÍNUM høvdi

SAXOFØN
Tlf. 31 68 08

Klaksvíkar Sjúkrahús
FO-700 Klaksvík

Ortopædkirurgiskur skómakari & bandagistur

frá SAHVA verða á Klaksvíkar Sjúkrahúsi 27. august 2002 og á Landssjúkrahúsinum 28., 29. og 30. august 2002.

Tíð fæst við at ringja á tlf. 455463 / 456191, týsdag og mikudag kl. 10.00 - 12.00.

Bjargingarútgerð

á sjógvi og landi

Vit bjóða tað besta innan bjargingarbátar, bjargingarvestar, eldslökkkiutgerð, bjargingar og trygdarútgerð. Umboð fyri kenda danska merkið "Viking".

- Bjargingarbátar
- Bjargingarnet
- Yvirlivilsdraktir
- Flótiadraktir
- Bjargingarvestar
- Bjargingarkransar
- Epirbar/neyðsendarar
- Radartranspondarar
- Eldslökkjarar
- Eldævaringar
- Branddraktir
- Umvelingar
- Eftirlit

P/F Gummibátatænastan

Mannaskarð 4, Postboks 3223, 110 Tórshavn
Tel. 31 49 13, Fax 31 06 56, E-mail: gummibad@post.olivant.fo

Tær bestu og bíligastu loysnirnar uppá

GDMSS-Radioútgerð	Furuno/Silor/JRC/I-Com
Radar við ARPA og Plottara	Furuno/Simrad/JRC
Ekkolodd-útgerð	Furuno/Simrad/JRC
Sonara-útgerð	Furuno/Simrad/kaio-
Navigation-útgerð	Furuno/Simrad/JRC
Navigation Plottara	Furuno/MaxSea/Simrad, Sodena
Autopilot - stór og lítil skip	Furuno/Robertson/Sperry
Autopilot - til bátar	Timco
Satellite Kumpass - 3xGPS	Furuno
Satellite - Navigation	Furuno/Simrad/JRC
Satellite - Kommunikations	Furuno/T&T/Sailor
Satellite - Sjónvarp	Applied/Sea Tel
Trol-sensorar og kabinet	Scanmar/Simrad
Gyrokumpass	Sperry/C-Plath/Anschutz

Sp/f Contrive Jsp Ltd.

FO-700 Klaksvík, Tlf.: 455244 - 214244, Fax: 456945

Søla og service:
Sjálvandi hava vit
útgerð til GMDSS
SYN og Service,
sum vit eisini gera

SELIR TÚ

skipa- ella bátaútgerð?

So er FF-blaðið einasti holli boðberin, sum fer umborð á skipini – umvegis reiðaríini – hvønn útgávudag.

Gerið eina skilagóða lýsingaravtalu við okkum.

Tlf: 31 15 69

Fax: 31 87 69

T-post: ff-blad@post.olivant.fo

Føroya størsta úrval av handskum

- Gummihandskar (t.d. Japan-handskar, Marygold og aðrar special handskar)
- PVC-handskar (Center Plast v.m.)
- Eingangshandskar (Latex gummi)
- Arbeidshandskar (svínaskinn, oksahúð, o.a.)
- Sveishandskar
- Wirehandskar

Stórt úrval
av flaka- og
kryvjingar-
knívum

Eisini fáast
vælumtóktu
knívahvess-
ararnir

Heil- og smásøla
Pf. Herman Winther

Tlf: 361320 · 361620 · fax: 361158 · FO-240 Skopun

Skal skipið vaskast?

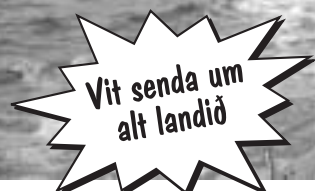
Tosið fyrst við EYSTUROYAR REINGERÐ

- Serkunnleiki innan vasking av aptering
- Vasking av maskinrúmi
- Reinsa teppi
- Bona gólv
- Reinsa koyggju og forheng
- Reinsa gamalt bonivoks
- Seyma nýggj forheng
- Útvega máttur, brúsuforheng, voksdúkar v.m.
- Brúsubakkar "Homequeen vinyl"
- Eisini leggja vit nýtt linoleum ella teppi á dúrkið

Eysturoyar Reingerð

Postboks 41 · FO-650 Toftir · tlf./fax: 44 89 88
fartlf: 22 53 50 · teldupostur: nch@post.olivant.fo

vit hava... ...alt til línu- og snellufiskiskap

- Svøvlalínu frá 3,5 mm til 9 mm. Tygum avgera sjálvur, hvussu langt skal verða millum svøvlarnar
- Stórt úrval av teymum og húkum
- Eisini sjóklæðir frá innast til uttast

TEYMAVIRKIÐ PF

Heiðavegur
FO-620 Runavík
Tlf: 447265
Fax: 448244
Fartlf: 219412

T-postur: teymavir@post.olivant.fo

**Tosið tí altíð
fyrst við okkum!**

Ja takk!

Eg ynski at gerast haldari av FF-blaðnum
fyri bert 50 krónur um ársfjórðingin

Verður sent ópostað - vit gjalda postgjald

Navn:

Bústaður:

Bygd/býur:

FF-blaðið - postsmoga 58 · FO-110 Tórshavn

Tlf: 31 15 69 · Fax: 31 87 69
T-postur: ff-blad@post.olivant.fo

Grønlandstíðindi

frá Kára við Stein

30. juli 2002. Eg tosaði við skiparan á AQEQ (RÝP-AN) í kvøld. Teir fóru at sigla suður til Nanortalik fríggjadagin at landa. Eydnan var við teimum hesaferð, og teir landaðu 18.4 tons av krabba mánadagin, - so hýrurin var góður. Teir høvdu drigið allar teinarnar inn á dekkið, áðrenn teir fóru at sigla suður. Teir vóru á veg norðuryvir aftur, og veðrið var av tí besta, - eitt sindur av toku.

GR-TARSERMIUT hjá Royal Greenland lá her í Sisimiut í morgun. Skipari er Torbjørn Joensen úr Vági, yvirstýrimaður Tord-

ar Dimon úr Vági, kokkur Jónleif Augustinussen úr Vági, maskinstjóri Bjarki Johansen úr Sandavági, 1. Meistari Narvi Eyðunsson úr Vági og Sámal J. Samuelsen úr Vági er fabriksstjóri. Teir byrjaðu á Hafnafjørðinum 14. juni har skipið stóð á beding vegna leka á pakkdósini. Teir fóru av aftur Havnafjørðinum 20. juni og komu til Eysturgrønlands tann 22, men har var einki at gera fyri ísi. So varð farið vesturum, har teir byrjaðu fiskiskap tann 24. Juni. Teir fóru inn til Nuuk at landa 400 tons tann 7. juli. Hendan túrin teir landa í Sisimiut hava

teir 385 tons inni.

Krabbaskipið ALDAN hevur verið eitt slag av royndartúri. Teir byrjaðu við Disko-oydna og endaðu heilt norðuri við Upernavik, men krabbi var eingin. Teir brúktu 10 dagar til leiting, men

“INGIMUNDUR”

einki kom burturúr. Nú eru teir úti í kantinum, og hava teir fingið eini 40 tons av lidnari vøru niður uppá 20 dagar. Krabbin er sera góður, sigur skiparin Rógvi Joensen ú Klaksvík. ALDAN skal inn til Nuuk at liggja í einar tvær vikur. Alt fólkið verður

flogið heim til Spanien.

Veðrið hevur verið tað sama, nógvur vindur av útnyrðingi.

Tann 1. august kom INGI-MUNDUR inn við 44 tonsnum av rækjum í kør-um.

AQISSEQ og RÝPAN komu inn her í Sisimiut tann 3. August. Teir skulu umvæla okkurt við systeminum viðv. tangunum, sum krabbin verða goymdir í til landað verður tann 7. august. INGI-MUNDUR

kom inn í dag. Teir hava verið til fiskiskap í 2 samdøgur og hava 49 tons inni.

Tann 9. august kom IKKAMIUT inn her til Sisimiut. Teir høvdu HELENU L. uppá sleip. HELENA L. hevði fingið maskinbrek, og IKKAMIUT fór út aftur beinan vegin.

Somu fiskidagar komandi fiskiár

Jørgen Niclasen, landsstýrismaður, legði 5. aug. fyri tingið uppskot um fiskidagar komandi fiskiár sum byrjar 1. september. Uppskotið er at hava óbroytt fiskidagatal. Í viðmerkingunum til uppskotið verður gjølla greitt frá tilmælinum hjá sovel fiskidaganevndini sum Fiskirannsóknarstovuni. Hesum hava vit væl og virðiliga greitt frá her í blaðnum, so vit endurgeva tann partin sum kallast:

Viðgerð landsstýrismansins Hetta er fimtu ferð, at landsstýrismaðurin og umsitingin skulu viðgera tilmæli frá ráðgevandi stovnum, aftaná at fiskidagaskipanin upprunliga varð sett í verk frá 1. juni 1996.

Í 1997 samtykti løgtingið at seta fiskidagatalið niður við 12,5%, í 1998 við 5%, men í 1999, 2000 og 2001 varð ongin broyting gjørd. Uppskotið frá landsstýrinum í 1998 var at skerja fiskidagatalið við 10%, í 1999 óbroytt fiskidagatal, í 2000 at skerja talið við 5% og í 2001 óbroytt fiskidagatal.

Í síni viðgerð hevur umsitingin styðja seg til ásetingarnar í lógini um vinnuligan fiskiskap um at varðveita tilfeingið og at troyta og gagnnýta hetta burðardygt á skilabesta hátt, lívfrøðiliga og búskaparlaga.

Ein av høvuðsmálset-

ningunum við fiskivinnupolitikkinum er, at tað búskaparlaga grundarlagið undir fiskiflotanum verður styrkt. Málið er stuðulsfrí vinna, ið sjálv klárar at endurnýggja seg, har trygd og trivnaður hjá okkara sjófólki betrast. Tað ber til í dag at staðfesta, at stuðulin er burtur, og at figgarliga støðan hjá vinnuni er so nógv betri, at nýggj skip til heimaflotan eru komin, og onnur eru á veg. Tann tilætlaða tillagingin er byrjað, og við at samanleggja veiðiloyvi, verða færri eindir. Stabilitetur er umráðandi, og tí mugu broytingar henda líðandi.

Tað verður soleiðis skotið upp at hava óbroytt fiskidagatal fyri verandi bólkar komandi fiskiár. Tað er framhaldandi neyðugt at ansa væl eftir, at veiðitrygðið ikki gerst ov stórt á hvønn fiskastovn sær, og tað má vera fylgt væl við gongdini komandi fiskiár, og um neyðugt mugu tiltøk, sum víðkaðar friðingar setast í verk. Vísast skal eisini á onnur tiltøk, sum eru ella verða sett í verk. Løgtingið samtykti í vár uppskot frá fiskimálaráðnum um, at brúkskylda skal fylgja við fiskirættindum, har treytin fyri at avhenda fiskidagar er, at ein sjálvur hevur brúkt í minsta lagi 60% av sær tillutaðum fiskidøgum fiskiárið fyri. Arbeitt hevur eisini verið við fylgissveinaeftirliti, og er nú komið hartil, at fylgissveinaeftirlit fyri

heimaflotan verður sett í verk í heyst.

Búskaparlaga kósir hjá heimaflotanum er røtt, og fiskiskapurin er stóðugur um 100 tús. tons árliga, síðani fiskidagaskipanin kom. Eisini skal viðmerkast, at eftir 5 árum við fiskidagaskipanini eru toska-, hýsu- og upsastovnarir væl fyri.

Samsvarandi grein 22, stk. 1 í lógini um vinnuligan fiskiskap skal við løgtingslóg verða ásett fiskidagatal fyri botnfiska-veiði á føroyska landgrunninum hvørt fiskiárið. Samsvarandi hesi áseting og tilmæli frá tásitandi skipanarnevnd skjeyt landsstýrið, í lógaruppskotinum um fiskidagar fyri fiskiárið 2000/2001, upp eisini at áseta fiskidagar fyri lemmatrolarar yvir 1000 HK (bólkur 1), men løgtingið tók ikki undir við uppskoti Landsstýrisins.

Í tráð við oman fyri nevndu lógaráseting hevur fiskimálaráðið síðani tikið stig til at gera eitt annað uppskot um, hvussu lemmatrolararnir koma undir dagaskipan. Settur varð ein arbeidsbólkur við umboðum frá feløgnum fyri lemmatrolarar, línuskip, partrolarar og útróðrabátar og umsitingina at gera uppskot, men arbeiddið hevur leingi ligið stilt.

Ásannandi at ein samd fiskidaganevnd mælir til, at eisini hesin bólkurin av feskiskaflotanum kemur undir dagaskipan, fer

fiskimálaráðið enn einaferð at skipa fyri orðaskifti millum umboð fyri teir ymisku skipabólkarar at finna eina loysn á hesum spurninginum. Til ein onnur loysn er samtykt, fer fiskimálaráðið í kunngerð at áseta somu skipan fyri lemmatrolararnar fyri komandi fiskiár, sum hevur verið galdandi hetta fiskiárið.

Okkara viðmerkingar Nú er hetta skrivað, áðrenn 1. viðgerð av málinum í tinginum, so okkara viðmerkingar eru bert grundaðar á henda partin av viðmerkingunum hjá landsstýrismanninum.

Tað skal ikki sigast eitt ringt orð um tað, sum er

sagt, heldur vilja vit vísa á tað sum ikki verður nevnt.

Vit halda okkum kunna siga, at tað er sera stór óvissa um almennu ráðgevingina á økinum, og hetta ásannar landsstýrismaðurin eisini við at áseta sama fiskidagatal. Men hvat ætlar landsstýrismaðurin egentliga at gera við henda stóra spurning, sum verður meira eyðsýnligur fyri hvørt ár sum gongur? Men hesin spurningurin verður ikki nevndur við einum orði.

Og hvussu skal fylgjast við broytingum í veiðuorkuni. Mótsatt tí sum fiskirannsóknarstovan sigur, so leggur vinnan stóran dent á, at her fæst

ein skipað uppgerð. Hesum hevði vinnan havt áhuga fyri at medvirka til, men tí hevur fiskimálaráðið ikki havt minsta áhugan fyri. Og tá hugsað verður um effektivitetin í fiskimálaráðnum er ikki nógv ið kann væntast haðani.

Og her kann vísast á tað sum landsstýrismaðurin nevnr um ein arbeidsbólkur, sum skuldi gera uppskot um hvussu lemmatrolararnir kundu koma undir fiskidagaskipanina. Eitt arbeiði sum leingi hevði ligið stilt. Tað kundi verið áhugavert at fingið upplýst orsökina til tess!

Landsrættardómurin um limagjaldið endaligur

Sum umrøtt fyrr í blaðnum, fall dómur tann 12. juni í landsrættinum í sakarmálinum millum ein fiskimann og Føroya Fiskimannafelag.

Fiskimaðurin kravdi at fáa trektu limagjaldið aftur, tá hann ikki vildi vera "tyungin" limur í felagnum. Fiskimaðurin fekk viðhald í Føroya Rætti við stórt sæð ongum grundgevingum.

FF kærði dómin fyri landsrættin, sum tók málið upp fyrst í juni, og tann 12. juni fall dómur, sum gav FF fult viðhald.

Viðkomandi fiskimaður boðaði frá í bløðunum, at hann fór at royna

málið við hægstarætt. Tað kann tó ikki gerast uttan víðari. Fyrst skal søkjast um loyvi til tess til eina serliga nevnd. Hetta skal gerast innan 8 vikur, frá tí dómurin er fallin.

Nú eru hesar 8 vikurnar farnar, og sum vit hava frætt, so er einki stig tikið til at fáa málið fyri hægstarætt.

Hetta merkir, at dómurin er endaligur, og at tað er friður um henda spurning. Hetta er ein dómur, sum er rættiliga avgerandi fyri fakfeløg yvirhøvur í Føroyum, har tað er vanligt, at tað er friður um limaskapin í fakfeløgum.

AGN

sild
kúfiskur
makrelur
hogguslokkur

hava dagligt samband um alt landið

P/F KAMBUR

STRENDUR · telefon: 447720
ella 448095 · fax: 448744

SENT VERÐUR VIÐ STRANDFERÐSLUNI

SKIPSTIMBUR
& APTERINGVit átaka okkum alt arbeiði innan
skipstimburið og aptering, so sum
nýggja messu, brúgv ella lugar.Fa. Skipstimburið
og aptering

v/Jón Jacobsen · FO-470 Eiði · Tlf: 22 23 86

Bjargingar-, neyð- og slækki-
útgerð til skip og bátar

- Neyðrakettir & hondbluss
- Bjargingarvestar, -kransar og -línur
- Eldslökkjarar, teppir og slangur
- PIONER plastbátar - nógv modell

Vit útvega flest alla útgerð
uppá fyrispurningKAJ ANDREASEN & CO
Tel: 315600 · Fax: 318008

Haldið FF-blaðið

Soleiðis virkar nýføroyska lögfrøðin:

Tað sum verður sagt,
og tað sum verður gjørtÍ løgmanrøðuni verður nógv gjørt burturúr løgmal-
um, og tað kann ikki sigast annað enn, at tað sum
verður sagt ljóðar sera væl. Sagt verður:

Løgmal

Samgongan hevur gjørt av at
skipa føroyskt Løgmlaráð, sum
skal standa fyri arbeiðinum at
skipa Føroyar sum eitt sjálv-
støðugt, nútímans rættarsam-
felag við fullgóðari rættartrygd,
egnum lógum og fyrisiting á øll-
um økjum, egnari lögverju og
egnar rættarskipan.

Við lóg skal land byggjast

At byggja landið við føroyskari
lóg, er tann tátturin, sum eina-
mest hevur ligið á láni í føroyska
fólkaræðinum undir heimastýris-
skipanini. Eitt stórarbeiði liggur í
at menna føroyska lögfrøði, før-
oyska rættarskipan og føroyskar
dómstólar - tað, vit vanliga rópa
"triðja statsvaldið". Tað verðurikki gjørt bara við at seta á stovn
løgmlaráð ella at yvirtaka don-
sku skipanina. Løgmlaráðið skal
harafturímóti megna at seta í
gongd eitt miðvíst arbeiði og
samstarv - bæði innanhýsis í Før-
oyum og í samskipti við umheim-
in, har høvuðsmálini eru (m.a.)
(ovast á listanum):At seta rættar-
trygdina ovastSíðan verða nevnd nógv
onnur mál. Eisini verður
umrødd ein nýggj grund-
lóg, sum skal verða "bul-
urin í einum sjálvstøðug-
um føroyskum rættarsam-
felagi".Síðan verður umrøtt
løgforum fyri at "menna
føroyskan lóggávu- og
fyrisingarsíð".Hetta ljóðar alt sera
væl. Men tað, sum er av-
gerandi, er ikki, hvat ið
verður sagt, men hvat ið
verður gjørt, og hvussuborgararnir merkja frá-
boðaða politikkin.Her hevur FF sínar
royndir, sum væl og virði-
liga er greitt frá her í blað-
num.Vit eru so "væl" fyri, at
sum tíðin gongur, fáa vit
betri og betri staðfest
tann veruliga rættar-
politikkin hjá sovæl polit-
isku skipanini (íroknað
andstøðuna) sum hjá lög-
manni persónliga.Tað eingin ivi um, at tað
sum borgarin merkir
fyrst, er hvussu rættar-
trygdin virkar í veruleika-

num.

Tað mest grundlegg-
andi er, at borgarin kann
rokna við tí, sum er ásett í
eini lóg, og at lógir við
sama innihaldi verða um-
sitnar eins, uttan mun til
hvat politiska leiðslan
annars kundi hugsa sær.Her skal verða komið
aftur til málið um yrkis-
ráðið hjá lönjavnin-
grunninum, tí nú kann
tað verða sammett við
eitt annað mál av sama
slag. Júst hendan sammet-
ingin lýsir betri enn væl
sovæl rættarfatan sumtrúvirðið hjá lögmanni.
Her er ikki "bert" talan
um eina nevnd meira ella
minni. Málið hevur alstór-
an týðning vegna tær av-
leiðingar fyri rættartrygd-
ina hjá fiskimonnum, sum
hetta mál hevur havt við
sær.Tað hevur sum so einki
at siga, hvat málini snúgva
seg um, og tí verða tey her
kallað "mál 1" og "mál 2".

Mál 1

Tann 23. mai 1997 varð lýst lög-
tingslóg um Lönjavnin-
grunnin, har tað í § 4 m.a. verður sagt:

At ráðgeva landsstýrismanni-

num í spurningum viðvíkjandi
inntøku- og í spurning-
um viðvíkjandi fyrisingini hjá
Lönjavnin-
grunninum verð-ur sett eitt yrkisráð við 5 lim-
um...Lógin varð lýst, men hon
varð ongatíð sett í gildi av
bert einari orsök, og hon
var at táverandi lands-
stýrismaðurin John Peter-
sen ikki bríggjaði seg umtað undirstrikaða ískoytið
til lógina, sum var komið í
hana eftir uppskoti frá
vinnunevndini og síðan
samtykt av samdum tingi.Tá so Anfinn Kalsberg,
av orsökum sum ikki
skulu komast inn á her,
bráðfeingis gjørdist lands-
stýrismaður í fiskivinnu-
málum hevði hann somu
støðu. Hetta varð í sær
sjálvum eitt greitt brot á
skyldina hjá landsstýris-
monnum samb. stýris-
skipanarlógina at seta í
verk lögtingsins samtyktir.Løgmaður royndi tískil
at legalisera hetta brot
við at fáa tingið at avtaka
lógina.Hetta gjørdi hann m.a.
við hesum grundgeving-
um í tinginum:Undir 1. viðgerð
(Tað) er ikki samsvar
millum tað, sum nú
stendur í lógini um
...yrkisráðið og stýris-
skipanarlógina... Tí
haldi eg eisini, at tað er
skylda hjá landsstýri-
num at koma niðan í
tingið at boða frá
hesum.Undir 2. viðgerð
...orsøkin til... (uppskotið
hjá landsstýrinum umat avtaka Yrkisráðið) er,
at Vinnunevndin (gjørdi)
eitt broytingaruppskot
til (upprunaliga) upp-
skotið hjá landsstýri-
num og fær tað samtykt
á lögtingi... Í hesum upp-
skoti stendur í § 4, at
"ráðgeva landsstýris-
manninum í spurning-
um viðvíkjandi inntøku-
trygd v.m. verður sett eitt
yrkisráð við 5 limum",
...Men broytingarupp-
skotið sum bleiv sam-
tykt og kom í lógina,
har stendur í § 4: "Fyrsta
stk. verður orðað soleið-
is, at "ráðgeva lands-
stýrismanninum við-
víkjandi inntøku-trygd
v.m. og í spurningum
viðvíkjandi fyrisinginihjá Lönjavnin-
grunninum verður sett eitt
yrkisráð við 5 limum".
Altso fer lögtingið inn og
sigur, at nú skal eitt ráð
vera við til at skipa fyri-
sitingina av Lönjav-
ningargrunninum. Har
koma vit í stríð við
sjálva stýrisskipanina
hjá okkum, tí tað er
landsstýrismaðurin og
hann aleina, sum hevur
ábyrgdina av fyrisingi-
ni. Tí ynskir landsstýrið
at broyta hetta...

Framhald á næstu síðu

Framhald frá undanfarnu síðu

Mál 2 Seinni er so tað hent, at gjørd er ein lóg um skipaeftirlit, og her verður sagt í § 44. Landsstýrismaðurin tilnevnr samstarvsráð, ið hevrur tíggju limir, og hvørs starv er:	a) at ráðgeva landsstýrismanninum og Skipaeftirlitinum í øllum málum, ið hava við trygd á sjónum, arbeiðsumhvørvið umborð og fyrribyrging fyrri havdálking at gera, b) at ráðleggja landsstýrismanninum um uppskot til lógir og reglur við heimild í lóggávuni, og	c) at koma við tilmælum og uppskotum viðvíkjandi lóggávuni um trygd á sjónum og umsitingini av lóggávuni. Tórshavn, 21. desember 2001 Anfinn Kallsberg, (sign.) løgmaður
--	---	---

Sum tað sæst, er innihaldið í undirstrikaðu lógargreinunum fullkomiliga eins. Nevniliga at ein nevnd skal kunna geva landsstýrismanninum tilmæli um umsitingini/fyrisitingini av eini lóg ella skipan, har landsstýrismaðurin annars hevrur ábyrgdina.

Tískil hevrur løgmaður sjálvur bæði staðfest og undirskrivað eina lóg við einum innihaldi, sum hann í máli 1 metti at vera í stríð við stýrisskipanarlógina.

Men okkara kanningar hava víst, at báðar reglurnar eru fullkomiliga í tráð við stýrisskipanarlógina. Um hetta sigur danski serfrøðingurin á økinum, professarin og dr.jur. Peter Blume um yrkisráðið og er hetta so galdandi fyrri bæði ráðini:

Der er ...ikke noget grundlag for at antage at udvalget ville have fungeret i strid med almene kompetencefordelingsprincipper. I dansk ret er der mange eksempler på rådgivende organer med interesserepræsentanter, der har til opgave at rådgive en minister med hensyn til forvaltning- en af et bestemt område. Dette er f.eks. udtalt indenfor arbejdsmarkedsområdet. Sådanne konstruktioner antages ikke at skabe usikkerhed om kompetenceforholdene, og de anses ikke for at være principielt betænkelige. Tværtimod tilsigter sådanne regler at gennemføre en regulering, som de interesserede parter har indseende med og en vis indflydelse på.

Der foreligger således ikke noget grundlag for ministeren til ikke at etablere rådet (yrkisráðið) i

overensstemmelse med lovens § 4.

Løgmaður hevrur við at hava staðfest mál 2 í veruleikanum ásannað, at hann hevrur villeitt tingið í mál 1 við at hava givið tinginum skeivar upplýsingar um manglandi samsvarið millum ta lógina og stýrisskipanina. Tað ber enntá til at prógva, at hann hevrur gjørt tað ímóti betri vitan. Tað er annars fleiri dømi bert í hesum máli um, hvussu lættliga løgmaður fer um sannleikan. Annars metti fiskivinnuusmitingin als ikki, at talan var um nakað mótssríð millum lóg um stýrisskipanarlóg.

At geva tinginum skeivar upplýsingar verður í einum rættarsamfelag roknað fyrri at vera eitt brot á lógina um ábyrgd landsstýrismanna, har tað er skylda hjá landsstýrismonnum at siga satt.

Løgfrøði grundað á anda og moral! Og nú koma vit til næsta stig í hesum máli nevniliga tað lögfrøðisliga, og gekk hetta fyrri seg í landsstýrismálanevndini hjá lögtinginum.

Tað varð greitt frá fyrsta degi, at endamálið við viðgerðini var at káva út yvir málið og at gjøgnumgata skyldina hjá lögmanni og landsstýrismonnum at siga sannleikan.

Í samband við eina ítøkiliga skeiva "kunning" sum løgmaður í fleiri umførum gevur tinginum, enntá í samband við eitt lögtingsmál um tulkning av stýrisskipanarlógina kemur nevndin við sínum skrivara til ta niðurstøðu, at "tað er ivasamt um løgmaður úttalar seg lög-

frøðisliga (í málinum) ...heldur letur tað til, at hann úttalar seg um tað, sum hann sjálvur heldur vera tankarnar aftanfyrri (andin og moralurin) í stýrisskipanarlógini". Tað er óneyðugt at siga, at hetta er ein undanførsla, sum altíð kann nýtast.

Og ein av fedrunum at stýrisskipanarlógini kemur í einum notati til ta niðurstøðu, at tað ongan týdning hevrur fyrri viðgerðina av einum máli sum viðvíkir sjálva stýrisskipanarlógina "sjálvt um vit leggja til grund at løgmaður hevrur úttalað seg lögfrøðisliga skeivt".

Mótsatt hesum sigur danski serfrøðingurin dr.jur. Peter Blume um henda spurning:

Det danske statsstyre er baseret på en forudsætning om, at regeringen ved sine ministre i udtalelser overfor folkettinget giver rigtige og ikke vildledende oplysninger. Denne forudsætning er fundamental i et parlamentarisk folkestyre. Det gælder uanset om ministre udtaler sig politisk eller juridisk.

Henda sammetingin er einsamøll eitt nóg gott prógv fyrri teirri "nýføroysku lögfrøðini", sum hevrur til endamáls at beina fyrri Føroyum sum eitt rættarsamfelag.

Samsvarar við lögfrøðini í Zimbabwe Men sjálvsagt er hetta "lögfrøði" sum verður praktiserað aðra staðni í heiminum, sum t.d. í Zimbabwe, fyrri at nevna eitt í føroyska politiska orðaskiftinum aktuelt land. Har hava teir á pappírnum eina rættarskipan eftir bretskum demokratiskum

mynstri, men hon verður eisini her innanholað av lögfrøðingum, sum lata seg bestilla til at ganga ørindi fyrri makhavararnar.

Tað skal nú sigast, at í Zimbabwe hava teir mótsatt okkum tó eina "pressu" og eina "andstøðu" í orðsins sanna týdningi.

Alment staðfest: Lógir kunnu tulkast "efter behag"

Og tað er júst tað sama, sum vit hava sæð í hesum málinum, sum annars er so nógv skrivað um. Men tað nýggja er, at undirskriftin hjá lögmanni á lógina um skipa- eftirlit er hansara egna vátan um, at hann hevrur sagt ósatt fyrri tinginum í málinum um yrkisráð. Er samstarvsráðið í lógini um skipa- eftirlit í samsvar við stýrisskipanarlógina, so var yrkisráðið tað eisini.

Hetta er eisini ein vátan fyrri, at landsstýrismálanevndin, heldur enn at fáa staðfest hvat var rætt ella skeivt, so vit í hvussu er vistu tað framyvir, beinleiðis hevrur runnið politisk ørindi. Tað er nóg galið, serliga tá hugsað verður um at meirilutin í nevndini var úr andstøðuni, sum vera skal. Úrslitið av hesi lögfrøðisligu "viðgerð" er, at uttan mun til, hvussu ein lóg ljóðar, so kann hon altíð útleggjast, sum tað passar persónligu fatanini hjá landsstýrismanni av, hvussu hann kundi hugsa sær at lógin skuldi leggjast út.

Og uttan mun til um borgari hevrur rætt ella ikki, so kann tað gera tað sama. Hetta er "rættartrygðin" vit hava har á landi.

Vit gera allar vanligar bilumvælingar sera bíliga - so sum:

Oljuskift, motorjusteringar

Umvæla bremsir, koplingar v.m.

For- og bakhjólsleiðir og akslar

Og so hava vit tey vælumtóktu "TYFOON" dekkini, sum vit skifta

Sp/f Úrvalsbilar
FO-530 Fuglafjørður
Tlf. 444943 · 281943 · 217704

Vit hava eykalutir á goymslu og útvega teir, vit ikki hava.

Pf. Petur Larsen

Tlf: 44 41 74
Fax: 44 42 85

Línubustir og goggar

Hondbundin føroysk línubust og hondgjørdir goggar

Bustirnar eru royndar umborð á føroyskum línuskipum við góðum úrslitið. Tær halda væl betri og fara betri við línuni.

Verða sendar um alt landið

Bílegging:
tlf: 424034 · 423002 · fartlf: 213317

Flottislið
(limur í Føroya Blindafelag)

MAN B&W Diesel A/S

Umboðið · Ernst Reinert

Alpaha Diesel motorar og eykalutir

Undir Glaðsheyggi 10
FO-100 Tórshavn · Faroe Islands
Tlf: +298 31 33 84 · Fax: +298 31 30 64

Hvad er retssikkerhed?

Begrebet retssikkerhed er ikke et entydigt begreb og er derfor heller ikke enkelt at definere. I Juridisk Grundbog er begrebet defineret som: "Udtryk for samfundsforholdenes regulering ved klare og gennemskuelige retsregler". Dette er for så vidt en klar definition, men den er ikke let at bruge i praksis, fordi en stor del af lovgivningen netop ikke er klar og letgennemskuelig. Tidligere ombudsmand Lars Nordskov Nielsen har defineret retssikkerhed som det forhold, at borgerne får de ydelser, de har krav på efter lovgivningen, mens borgerne ikke pålægges andre pligter end dem, der efter lovgivningen er hjemmel til at pålægge dem.

Retssikkerhed opdeles traditionelt i materiel og processuel retssikkerhed. Den materielle og processuelle side af retssikkerhedsbegrebet supplerer hinanden, og begge sider bidrager til det samlede retssikkerhedsniveau.

Materiel retssikkerhed handler om indholdet i retsreglerne. Det handler blandt andet om, at en borger skal have mulighed for at kende sine rettigheder ved gennemlæsning af lov-

givningen på et givent område. Det handler også om, at forvaltningens afgørelse skal svare til indholdet i loven og være i overensstemmelse med grundlæggende retsprincipper. Bl.a. skal afgørelsen være truffet på et sagligt grundlag og ud fra princippet om lighed for loven.

Den processuelle retssikkerhed handler om, hvordan en sag skal behandles fra ansøgning til afgørelse. Den processuelle retssikkerhed sikres ved faste spilleregler som f.eks. forvaltningslovens regler om partshøring, aktindsigt og begrundelsespligt. Borgerens ret til at klage er f.eks. en meget vigtig måde at sikre den processuelle retssikkerhed på. Hvis der ikke kan klages over en afgørelse, er der tale om svækket processuel retssikkerhed.

"Denne lov gælder ikke for Færøerne"

Tað verður ofta tosað um rættartrygd, uttan at tað verður útgreinað, hvat ið veruliga liggur í hesum orði. Men vit endurgeva her eina danska útgreining av hesum fyrbrigdi.

Sum tað sæst, merkir rættartrygdin greiðar reglur viðvíkjandi rættindini hjá borgarunum. Hann skal vita, hvønn rætt hann hevur. Og heldur hann seg ikki fáa sín rætt, er ásett ein nærri ásett manna-gongd at fáa hetta staðfest.

Stórt sæð kann sigast, at eingin av hesum reglum verður hildin í Føroyum. Fremsta eyðkenni fyri okkara politisk-um-sitingarligu skipan er, at tað eru stórt sæð ongar fastar reglur um nakað sum helst. Tí gera øll stórt sæð, sum tað passar teimum.

Hóast fagra orðini í hvørji løgmanstrøðu verður ikki tikið eitt tað einasta stig at bøta um rættartrygdina. Tað einasta, sum lögmaður hevur gjørt, er at gera rættartrygdina verri.

Hann hevur persónliga skipað soleiðis fyri, at í hansara lögmanstíð hevur FF ikki fingið avgreitt eitt tað einasta mál, sum felagið hevur

reist yvirfyri avvarðandi myndugleikum á fiskivinnuøkinum.

Tískil fer eingin málsviðgerð fram, sum er ein fortreyt fyri rættartrygd. Og tá eingin málsviðferð fer fram, og einki svar verður givið, er heldur ikki møguligt at nýta nakran kærugmøguleika, sum er ein onnur fortreyt fyri rættartrygd.

Tað er óneyðugt at siga, at við eini slíkari "skipan" er tað skjótt at rættindini hjá einstøkum borgarum koma at detta niður ímillum, men tað leggur okkara, samb. Óla Breckmann "landsfaðir", líka f... í, hóast dømi um hetta eru væl og virðiliga lýst.

Løgmaður lagt leistin

Sjálvur hevur lögmaður verið eitt "gott" fyri-dømi á økinum. Ein fyrispurningur um lögfrøðisliga grundarlagið fyri málinum at avtaka yrkisráðið, sum annars hevði kunnað verið við til at avgreiða mál, sum í dag ikki verður svarað til, var als ikki svarað, hóast vit vita, at málið hevur verið viðgjørt á lögmansskrivstovuni. Men spurningurin kann ikki svarast av teirri ein-

føldu orsök, at tað fanst einki lögfrøðisligt grundarlag. Og tá er bara at látast sum einki. Hetta er eisini ein partur av føroysku skipanini.

Sami leistur hevur verið galdandi við málsviðgerðini í landsstýrismálanevndini. Tað hevur verið heilt ógjørligt at fáa nakra útgjeing av meira enn ivasomum niðurstøðum hagani.

Hóast tað, at møguleikin at kera eina avgerð, verður roknað sum ein grundarsteinur undir rættartrygd, so hevur løgtingsins formansskapur enntá noktað at viðgera eina kærugmøguleika um málsviðgerðina í landsstýrismálanevndini, hóast tað m.a. er próvfast, at viðgerðin í nevndini er í stríð við grundleggjandi reglur um, at samanlíknilig mál skulu viðgerðast á sama hátt. Viðgerðin hevur eisini verið í stríð við regluna um, at øll skulu vera viðfarin eins. Tað einasta prinsippið er, at viðgerðin valdast hvønn og hvat málið snýr seg um.

Hetta er tann "rættartrygd", sum verður boðin føroyingum í lögmanstrøðuni.

Dømi um mótsøgn í lögfrøðini hjá landsstýrismálanevndini

Landsstýrismálanevndini skuldi verið tann mest sentrala nevndin í eftirlitinum við landsstýrinum. Hetta var eisini ásannað av undanfarna tingi. Tá andstøðan skuldi velja hvørjar nevndir hon vildi satsa uppá at fáa meirilutan í, valdi hon landsstýrismálanevndina. Her fekk hon ein søguligan møguleika fyri at leggja eitt rættarstöði fyri politisku skipanina í Føroyum.

Hon gjørdi tað beint mótsatta. Hon virkaði aktivt fyri at mága grundarlagið undan tí, sum kundi gjørst eitt føroyskt rættarsamfelag.

Hvussu lítlan áhuga andstøðan hevur í hesum mest avgerandi spurningi fyri rellum frælsi, sást nú aftaná valið í vár. Tá slepti hon allan áhuga fyri "sakini". Nýggjur formaður gjørdist Heini O. Heinesen sum plástur á sárið fyri, at hann misti formansskapin í vinnunevndini. Tað er eingin, sum væntar sær nakað av Heina á hesum økinum,

og tí kann eingin heldur gerast vónbrotin av hansara avrikum í nevndini.

Tað, sum hevur verið eitt eyðkenni fyri landsstýrismálanevndina, er, at viðgerðin fyrst og fremst er grundað á, hvønn og hvat málið snúði seg um. Tí kunnu staðfestast beinleiðis mótsagnir í viðgerðini, og er hetta sjálvsagt í stríð við grundleggjandi prinsippið í rættartrygdini, at øll skulu vera líka fyri lógini.

Tí kann síggjast, at viðhvørt heldur nevndin, t.v.s. lögfrøðingar hjá henni, seg til danska rættarfatan og "literatur", meðan tað, tá hetta passar betri, verður gingið beint ímóti tí, sum verður roknað sum rættur ikki bert í Danmark, men í rættligum fólkaræðum.

Dømi 1: Nevndin gongur ímóti rættarfatan í ríkinum í málinum um yrkisráðið hjá lönjavningargrunnum kom nevndin til ta niðurstøðu, at "nevndin

heldur ikki, at tað er sannlíkt, at tað í einum máli sum hesum vil verða reist ákæra, samb. lögtingslóg um ábygd landsstýrismanna, fyri brot á eini áseting, sum lögtingið hevur avtikið. Nevndin sær tí onga grund til at taka støðu til henda spurning".

Dømi 2: Nevndin fylgir rættarfatan í ríkinum Seinastu tíðina hava verið reglulig tíðindini um, at landsstýrismálanevndin hevur viðgjørt málið, um tað er í samsvar við lógina um upphøggingarstuðul, at skip sum er farið úr flotanum við upphøggingarstuðli seinni kemur inn aftur í staðin fyri eitt annað skip, sum so er farið úr flotanum.

Men lógin um upphøggingarstuðul er avtikin av lögtinginum við lögtingslóg, sum er lýst 27. apríl 2001.

Tískil er tað greitt, at her er talan um eina heilt greiða mótsøgn í stöðuni

hjá nevndini í hesum báðum málum.

Longu tá málið um yrkisráðið var fyri, fingur vit eina útgreining frá danska serfrøðinginum Peter Blume um júst henda spurning. Og hann sigur um sjónarmiðið hjá landsstýrismálanevndini, at tað ongan áhuga hevur at viðgera eitt brot á eini lóg, sum er avtikin:

Set under en dansk synsvinkel er denne argumentation ikke bæredygtig, idet det principielt må betragtes som uden betydning for bedømmelsen efter ministeransvarlighedslovens § 5 stk 1 om en ministers beslutninger vedrører en lovbestemmelse, der på et senere tidspunkt er blevet ophævet. Der er i hvert fald ikke tvivl om, at der kan ifaldes ansvar i relation til historiske forhold. Det må tilføjes, at den omstændighed at reglen er ophævet, ikke som udgangspunkt mindsker den faktuelle og retlige interesse i en under-

søgelse. For den parlamentariske kontrol med regeringen er det afgørende, at det altid kan vurderes, om der er sket en lovmæssig forvaltning. Denne mulighed kan ikke fjernes, fordi en lovbestemmelse ophæves f.eks. på regeringens initiativ. I modsat fald ville en regering i mange tilfælde have mulighed for at gøre ministeransvaret illusorisk.

Hetta er eitt sera logisk sjónarmið, sum er heilt innlýsandi. Tað er heldur eingin ivi um, at hetta sjónarmið er í Danmark galdandi fyri øll mál. Skuldi verið nakar slingur í valsinum so hava teir eina andstøðu sum vil gera bart. Men tað, sum ger munin millum eitt skipað rættarsamfelag og tað mótsatta, er, at hjá okkum er eitt prinsipp bert er galdandi, tá hetta hóska í krammið hjá teimum ráðandi. Men í øðrum førum gera teir beint mótsatt.

Tí er tað ikki so lógið at landsstýrismálanevndin

ikki greiðir frá sakligu grundgevingunum fyri hesi mannagongd. Hon kann nevniliga ikki svara, tí her eru ongar sakligar grundgevingar.

Tí ræður um at tiga málið í hel. Hetta er "rættartrygdin" sum verður lovað okkum í lögmanstrøðuni.

Fáið FF-blaðið
til dyrnar í 3
mánaðir fyri
einans 50
krónur

Ringið á tlf. 31 15 69 ella
sendið okkum ein teldupost
á ff-blad@post.olvant.fo

we make fishing more profitable

Vit framleiða og umvæla öll slag av trolum, so sum:
■ Rækjutrol ■ Botntrol ■ Flóttitrol ■ Semipelagisk trol

Vit framleiða og umvæla snurpunótir til:
■ Lodnu ■ Makrel ■ Sild

Vit framleiða og umvæla nótir til alivinnuna umframt:
• Vaska og impregnera nótir
• Levera kompletar fortoyningar, akker, tog o.a.

Annars hava vit alla útgerð til trol, nótir og alivinnuna

VÓNIN LTD.

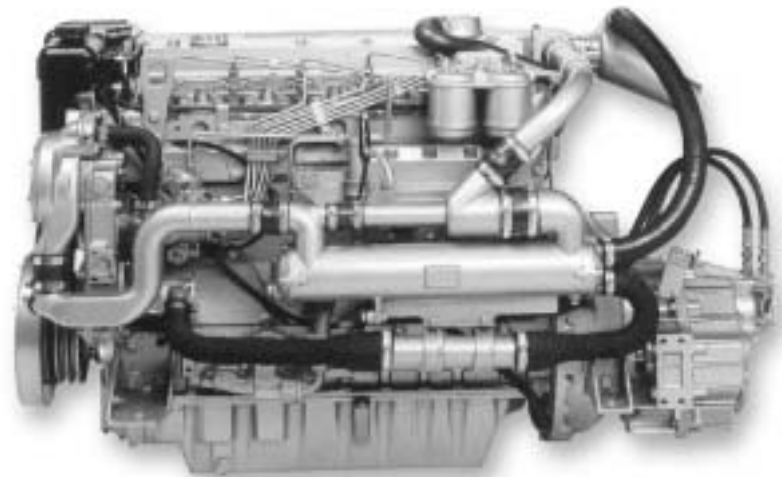
Hövuðsskrivstova:
Vónin P/F
Bakkavegur 22
530 Fuglotjørður
Telefon 444 246
Telefax 444 579
www.vonin.com

Tórshavn:
Álaker
Telefon 35 43 91
Telefax 31 33 19

Miðvágur:
Telefon 33 29 46

Vit umboða...

Perkins motorar

**Ringið og hoyrið meiri um
vælumtóktu motorarnar!**

AWI-Boats Service

Tlf: 44 85 85 • Fax: 44 87 85

SKIPASMIÐJAN

Filtur

Brennoljufiltur
Sm. oljufiltur
Luftfiltur
Vatnfiltur

P/F Tórshavnar Skipasmiðja
Tel: 31 11 55 • Fax: 31 11 25

P/F Skipasmiðjan á Skála
Tel: 44 11 55 • Fax: 44 11 25

24 tíma Vakt
tlf: 21 11 55

www.faroeyard.fo • E-mail: sale@faroeyard.fo

Blákrossheimið

Blákrossheimið er ein viðgerðarstovnur fyri rúsdrekka- og rúsevnismissnýtarar og avvarandi teirra.

Hevur tú ella onkur tú kennir trupulleikar við rúsdrekka ella rúsevnum, ert tú vælomin at seta teg í samband við Blákrossheimið á tlf. 315575, sum svarar alt samdøgrið.

Vit kunnu m.a. bjóða...

- avrúsan og viðgerð
- einstaklinga samrøður (ambulant viðgerð)
- samrøður saman við familjuni (familjuviðgerð)
- eftirviðgerð - búpláss í búfelagsskapi

Øll starvsfólkini á Blákrossheiminum eru yrkisfólk og alt fer sjálvandi fram í trúnaði.

Vit vilja fegin hjálpa tær

Blákrossheimið
Lynggøta 12

FO-100 Tórshavn
Tlf. 31 55 75

Svenskur elitusvimjivenjari verður føroyingur

Hendan søgan hevur, um ikki við sjógv, so tó við vatn at gera. Hon er nevniliga um svimjing.

Upprunin til søguna er tann í svimjihøpi væl kenda Katrin Johansen, dóttir Elmu og Dagbjart Johansen. Katrin var í nógv ár okkara fremsta umboð í svimjing fyri brekað. Hon ferðaðist knøttin runt umboðandi Føroyar, og hon vann og vann. Vit hava ikki tal á heiðursmerkjum og meistaraheitum, men tey eru ikki so fá.

Seinni hevur hon verið venjari hjá øðrum svimjarum við breki og hetta hevur so sanniliga ikki gingið verri. Seinasta bragdið var, tá Heidi Andreassen var í uppskoti at gerast ársins ítróttarfolk fyri brekað.

Her er tað, at Mats Brisenfeldt kemur inn í myndina. Hann er eisini svimjivenjari, so tey hava hitst mangar ferðir, men sum tað hendir viðhvørt: Knappliga slær snarljósið niður!

Mats er heldur ikki hvør sum helst í svimjihøpi. Hann hevur verið tað sum á svenskum kallast "elitræner" fyri sovæl fólki við breki sum uttan brek.

Vit hava funnið eina umrøðu um Mats á alnótini, og her er ein umrøða av Mats, sum saman við

Katrin og Mats inni á skrivstovu FFs.

Hans Bergquist sum høvuðsvenjara, hevur verið venjari hjá svimjarum í Sundsvall í Svøríki.

Hetta er skrivað fyri nøkrum árum síðani, men her verður m.a. sagt:

"Hasse & Mats" mugu sigast at vera eitt rættligt fyrbrigdi í svimjarsvøríki. Mats fullfggjar Hasse á ein hátt, sum ger at liðið hjá Sundsvall hevur eitt av landsins avgjört besta og mest kompetantu venjaraliðum.

Fyri 5 árum síðani kom Mats til Sundsvall frá svimjiliðnum í Alvsby. Her hevði Mats verið hjálparvenjari í eitt ár. At Hasse fekk eyguni upp fyri Mats, komst av, at teir hittust til ein fyrilestur, sum Hasse helt. Mats kom við skilagóðum spurningum og kom við undirbygðum framløgum. So Hasse hugsaði: "Hann mugu vit hava".

Mats vaks upp í Nykøping og byrjaði tíðliga at svimja. Hann var brekaður í beinunum, og hann gjørdist ein av heimsins bestu svimjarum við breki. Ein frálík svimjikkarriera náddi hæddina á tveimum olympiskum leikum, har hann vann tvey silvur og fyra gull

heiðursmerki. Tað, sum liggur best fyri hjá Mats, er ryggsvimjing og crawl. Ein tann fremsta styrkin hjá Mats sum venjari er hansara umfatandi kunnsleiki. Hann lesur alt um svimjing, sum hann kemur fram á. Mats hevur eisini havt uttanlandaupp-gávur fyri svimjisambandið fyri brekað. Hann hevur havt ymisk tilboð, men tá var mett, at hann fór at stöðast í Sundsvall, har hann treivst væl.

Annars varð sagt um Mats, at tá hann ikki arbeiðir, lesur hann fagrar bókmentir og lurtar eftir tónleiki.

Mats hevur júst verið í Føroyum og er farin heim aftur. Men væntandi verður hann skjótur aftur, og hann ætlar, at hansara framtíð verður í Føroyum, her hann er væl mótikin. Hann tykist at vera sera dámligur og dugnaligur.

So kanska fara vit og okkara svimjarar at fáa gleði av hansara evnum.

Her eru Katrin og Heidi saman í Monaco.

"Tann øvuta verð"

"...mátturin verður fullkomin í máttloysi."
2. Kor. 12,9

Mong kenna orðafellið: "Tann øvuta verð".

Viðurskiftini og umstøðurnar í Guðs ríki eru mangan tær øvutu av tí, vit annars kenna til í hesi verð.

Í hesi verð eru:

Tey ríku - tey sum eiga nógvan pening ella nógv góðs.

Tey stóru - tey sum hava nógv arbeiðsfólk og tænarar undir sær.

Tey sterku - tey sum hava nógv vald og stóra ávirkan.

Í Guðs ríki er tað øðrvísi:

Tey ríku - tey sum eru rík í Guði.

Øll, sum eiga trúnnu á Jesus og liva í lívssambandi við hann, eru rík, sjálvt um tey annars einki eiga av jarðiskum góðsi. Lázarus var ríkari enn ríki maður, tá veruliga ráddi um. Luk.16.

Tey stóru - tey sum tæna og hjálpa øðrum.

Jesus segði "...tann, ið vil vera stórur tykkara millum, hann skal vera tænarar tykkara; og tann, ið vil vera fremstur tykkara millum, hann skal vera trælur tykkara. Matt.20.

Tey sterku - tey sum eru máttleys í sjálvum sær.

Harrin svaraði Paulusi: "Náði mín er tær nóg mik-ið; tí at mátturin verður fullkomin í máttloysi! Nóg heldur vil eg tí fegin rósa mær av máttloysi mínum, fyri at máttur Krists má taka sær búgv hjá mær" 2 Kor.12,9.

Andaligt máttloysi og hjálparloysi er tann opna hurðin, Jesus gongur inn ígjøgnum við sínum mátti.

Jesus fær best givið sínar gávur til tann, sum er tómur og veikur í sjálvum sær. Tá verður Jesus álit-ið, og ikki egin máttur ella vísdómur.

Í hesi verð verður spurt eftir evnum, gerningum og hvat tú hevur uppiborið. Lønin verður so har-eftir.

Í Guðs ríki er náðin grundarlagið undir øllum. T.v.s at tann syndari, sum í neyð síni kemur til Kristus og verður verandi har alt lívið, kemur á dómadegi at verða samarvingi Krists. Hann kemur at fáa somu løn sum Kristus - ævigt lív.

Jú, Guðs ríki er tann "øvuta verð". Ein vælsignað ríki! Livir tú har?

Staravegur 15 • FO-100 Tórshavn • Tel: +298 31 38 97
Fax: +298 31 38 83 • E-mail: jwimport@post.olivant.fo

"Jógvan Weihe"

Tann vælumtókta reyða svøvlalínan frá Sri Lanka, er aftur at fáa.

Hesar eru á goymslu: 3,5, 4,5, 5,5 og 6 mm.

Tilboð verða givin!

Føroya størsta úrval av pakkitilfari úr karton, bylgjupapp og plast innan øll vinnuøkir

Vit útvega eisini:
Plastbakkar • Pakkibond • Tape • Merkir • Etikettir
Knívar • Kittlar • Húgvur • Handskar • Svintur
Ymisk tól til ídnaðin • Reingerðisevni • Íbindingarevni
Plattar • Ráðgeving í tilevning av pakkitilfari

... sjálvandi til besta prísinn !!

FARPACK

Staravegur 5 • P.O. Box 3099 • 110 Tórshavn • Faroe Islands
Telefon 35 30 00 • Fax 35 30 10 • e-mail: farpack@farpack.com
www.farpack.com

HALDFØR
HALDFØR

...mjólk frá mjólkavirkinum altíð við umborð.

MBM

PM-bólkurin:

- Heilsala
- fóm Isur
- ATLANTIC Kjøpmannahavn Sölufolag
- Flutningur

Á røttum stað - til tíðina...

- Proviantur til skip
- Kappingarførir prísir
- Høgt tænastustøði

PM

P/F Poul Michelsen
Hoyvíksvegur 74, P.O.Box 200, FO-110 Tórshavn, Faroe Islands
Tel +298 31 46 50, Fax +298 31 81 63, e-mail: pm@pm.fo
Eftir vanligu arbeiðstíð ber tó at ringja til Gunnar Mohr á fartel 22 15 91

Ja takk!

Eg ynski at gerast haldari av FF-blaðnum fyri bert 50 krónur um ársfjórðingin

Verður sent ópostað - vit gjalda postgjald

Navn: _____

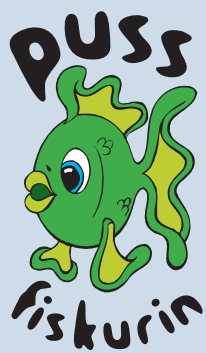
Bústaður: _____

Bygd/býur: _____

FF-blaðið - postsmoga 58 - FO-110 Tórshavn

Vit eru at hitta á tlf. 31 15 69 ella ff-blad@post.olivant.fo

Haldið FF-blaðið

Ein lummatjóvur spurdi ein annan: "Hvussu gongst hjá tær?"
 - "Tað er sum man tekur tað..." svaraði hin.

Brandstøðin hevði fingið nýggjan brandbil, og ein av monnunum spurdi brandmeistarán, hvat hin gamli brandbilurin nú skuldi brúkast til.

Brandmeistarín svaraði: "Vit kunnu jú brúka hann, tá tað er falskur alarmur!!!"

Pápi, kom og síggj hasa vøkru rósuna.

- Hatta er ikki ein rósa, men ein rododendron!
 - Hvussu stavast tað, pápi?

- Hmmm, tú hevur rætt, hatta er ein rósa!

Jens hevði ikki roknað rætt til royndina, og segði við læraran: "Eg havi fingið 100 krónur ov nógv!"

"Ja, hvat ætlar tú at gera við tað?" spurdi lærarin.

"Eg veit ikki, ...men kanska kundu vit sent tær til Reyða Kross!"

Lærarar eru fólk, sum hjálpa tær við problemum, tú ikki vildi havt, um teir ikki vóru til!

Hvat ger glarmeistarín, tá hann einki glas hevur?

- Hann drekkur av fløskuni...

Hvør er fyrimunurin við at vera senilur?
 - Tú mætir nýggjum fólki hvønn dag.

Milum pingvinir og tannfisk í Suðrhøvum

Norskir fiskimenn saman við hópin av pingvinum.

Hesir tannfiskarnir eru nakrir rættiligir knassar. Og vakrir eru teir ikki!

dagsins MYND

Á eini útferð á Norðadals-skarði rendu vit okkum í hesar tríggjar fiskimannakonurnar. Hetta var eitt rættiliga hál, tá hugsað verður um, at hetta eru allar havnakonur, og her liggja ikki fiskimannakonur undir hvørjum steini.

Frá vinstru eru tær: Hjørdis Christiansen, ættað úr Fuglafirði. Hon er dóttir Sigurð Simonsen, sum var ein av okkara framburðsmonnum innan fiskiskap. Í dag hava vit frásøgn frá pápa hennara, sum annars hevði verið 90 ár fyrsta dagin. Hjørdis er gift er Johan Christiansen, sum hevur verið til sjós stóran part av lívinum. Hann sigldi við Johan í Hoyvík tá

hemarafiskiskapurin var í vælmaktini, og seinni var hann í nógv ár skipari á "Fuglfirðingi", sum var eitt tað fyrsta skipið sum veiddi ídnaðarfisk. Í dag er hann havnaumsjónarmaður, so hann er so nær sjónum sum tað ber til.

Í miðjuni er tað Majken Jensen. Beiggjarnir hjá henni Eiler, Sámal og Poli hava allir verið garpar á sjónum, og tað sama var pápi hennara Niels Nicodemussen í Skálavík. Majken er gift við Árna, sum var rættuliga tilkomin tá hann fór at sigla. Hann hevur seinnu árinu siglt við missiónsskipinum "Doulous", og hava so væl Majken sum dóttirin verið við. So her kann tosast um eitt rættuligt sjómanshúski.

Og t.h. er tað Hildigunn Johannesen, sum er systir Majken, og sum tí tann vegin hevur sama samband við sjógvin sum

hon. Hon er gift við Mortan á "Enniberg", og er hetta so sanniliga eisini ein fiskimannaætt, sum hevur sett síni spor.

Afturat hesum er Hildigunn reiðari á "Enniberg", og er hin helst einasti kvinnuligu reiðarin í dag.